

ZAKON

O UDŽBENICIMA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se pripremanje, odobravanje, izbor, izdavanje, povlačenje i praćenje udžbenika i udžbeničkog kompleta, priručnika i nastavnih materijala i dodatnih nastavnih sredstava za osnovnu i srednju školu (u daljem tekstu: škola).

Na pripremanje, odobravanje, izdavanje i povlačenje didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava i pomagala za predškolsko vaspitanje i obrazovanje i školu, kao i njihovo praćenje tokom korišćenja u vaspitno-obrazovnom radu, shodno se primenjuju odredbe ovog zakona.

Pripremanje, odobravanje i izdavanje udžbenika za ustanovu koja obavlja delatnost visokog obrazovanja uređuje se opštim aktom visokoškolske ustanove, u skladu sa posebnim zakonom.

Termini upotrebljeni u ovom zakonu koji su izraženi u muškom gramatičkom rodu podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koja se odnose.

Udžbenik i udžbenički komplet

Član 2.

Udžbenik je osnovno didaktički oblikovano nastavno sredstvo, u bilo kom obliku ili mediju, koje se koristi u obrazovno-vaspitnom radu u školi za sticanje znanja, veština, formiranje vrednosnih stavova i razvoj intelektualnih i emocionalnih sposobnosti učenika i polaznika, a čiji su sadržaji utvrđeni nastavnim planom i programom i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Udžbenički komplet čini udžbenik i drugo nastavno sredstvo za određeni predmet, odnosno nastavnu oblast ili modul (u daljem tekstu: predmet) u određenom razredu, a sastav udžbeničkog kompleta utvrđen je Planom udžbenika.

Drugo nastavno sredstvo može da bude sastavni deo udžbeničkog kompleta i doprinosi ostvarivanju ciljeva datog predmeta, prati udžbenik i koristi se za savladavanje, proveru i proširivanje znanja stečenih korišćenjem udžbenika i zavisno od predmeta i razreda može biti:

- 1) radna sveska;
- 2) zbirka zadataka;
- 3) geografski atlas, istorijski atlas, zidna karta i sl;
- 4) zbirka tekstova, reprodukcija dokumenata, umetničkih dela, fotografija, ilustracija, crteža i sl;
- 5) notni zapis;
- 6) digitalni zapis;
- 7) praktikum za vežbe;

- 8) audio zapis;
- 9) audio-vizuelni zapis;
- 10) materijal za konstruktorsko oblikovanje;
- 11) rečnik za strani jezik.

Udžbenik i udžbenički komplet (u daljem tekstu: udžbenik) po pravilu sadrži elektronski dodatak, koji pomaže učeniku u samostalnom savladavanju, proveri i proširivanju znanja, veština i stavova ili kao podsticaj za kreativni rad i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine

Član 3.

Udžbenikom na jeziku i pismu nacionalne manjine smatra se:

- 1) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je izdat na teritoriji Republike Srbije;
- 2) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je prevod udžbenika odobrenog na srpskom jeziku;
- 3) dodatak uz udžbenik koji se koristi za realizaciju prilagođenog dela nastavnog programa za predmete od značaja za nacionalnu manjinu;
- 4) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine izdat u stranoj državi, koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Odredbe ovog zakona koje se odnose na udžbenik, shodno se primenjuju i na dodatak uz udžbenik za predmete od značaja za nacionalnu manjinu.

Udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom

Član 4.

Učenici sa smetnjama u razvoju koriste udžbenik čiji je sadržaj i/ili format prilagođen njihovim sposobnostima, potrebama i mogućnostima.

Učenici sa invaliditetom koriste udžbenike čiji je format odnosno pismo prilagođeno njihovim potrebama.

Način prilagođavanja sadržaja i formata udžbenika iz st. 1. i 2. ovog člana, propisuje ministar nadležan za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: ministar).

Dodatno nastavno sredstvo i nastavno pomagalo

Član 5.

Dodatno nastavno sredstvo je drugo nastavno sredstvo koje doprinosi ostvarivanju ciljeva datog predmeta, prati udžbenik i može da se koristi se za savladavanje, proveru i proširivanje znanja stečenih korišćenjem udžbenika i samostalni rad učenika i koje je usklađeno sa programom predmeta, a nije propisano kao sastavni deo udžbeničkog kompleta. Dodatno nastavno sredstvo može biti i priručnik za nastavnika.

Nastavno pomagalo je nastavno sredstvo koje se koristi u obrazovno-vaspitnom radu dece i učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo

Član 6.

Didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo koje se koristi u vaspitno-obrazovnom radu u predškolskoj ustanovi, školi i školama za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom jesu didaktički oblikovani sadržaji, u bilo kom obliku ili mediju, prema uzrastu dece i učenika: slikovnice, radni listovi, knjige za decu, enciklopedije, igračke, muzičke igračke, muzički instrumenti, igračke sa mehanizmom za pokretanje, audiovizuelna sredstva i drugi predmeti i materijali.

Priručnik i nastavni materijal

Član 7.

Priručnik i nastavni materijal predstavlja nastavno sredstvo, u bilo kom obliku ili mediju, koje se koristi za sticanje znanja, veština, formiranje vrednosnih stavova i razvoj intelektualnih i emocionalnih sposobnosti učenika i polaznika, čiji sadržaj prati nastavni plan i program i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Priručnik i nastavni materijal može se koristiti:

- 1) za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama, uz udžbenik ili samostalno i čiji sadržaj omogućava da se nova dostignuća u naučnoj, umetničkoj, odnosno stručnoj oblasti neposredno primene u obrazovno-vaspitnom radu;
- 2) u osnovnom obrazovanju odraslih za podučavanje, zajedničko i samostalno učenje, vežbanje i samoprocenjivanje;
- 3) za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i koji su pripremljeni u skladu sa sposobnostima, potrebama i mogućnostima učenika i koriste se u obrazovno-vaspitnom radu u školi za zajedničko i samostalno učenje i vežbanje.

Plan nabavke dodatnih nastavnih sredstava

Član 8.

Škola je obavezna da u okviru Godišnjeg plana rada predvidi potrebna dodatna nastavna sredstava koja se koriste u obrazovno-vaspitnom radu.

Odluku o potrebi za dodatnim nastavnim sredstavima donosi nastavničko veće na obrazloženi predlog stručnih veća za oblast predmeta.

Dodatna nastavna sredstva su sastavni deo bibliotečko-informacione građe i izvora, u skladu sa zakonom.

Finansiranje udžbenika sredstvima budžeta Republike Srbije

Član 9.

U cilju omogućavanja jednake dostupnosti obrazovanja i vaspitanja učenicima i polaznicima iz socijalno/materijalno ugroženih porodica, Vlada može, u skladu sa raspoloživim sredstvima budžeta Republike Srbije, da donese odluku o finansiranju nabavke i dodele, odnosno sufinansiranju nabavke, udžbenika, priručnika i nastavnih materijala, za narednu školsku godinu.

Vlada, radi obezbeđivanja udžbenika i priručnika i nastavnih materijala za osnovnu školu na jezicima nacionalnih manjina i za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, može doneti odluku o finansiranju odnosno sufinansiranju pripreme i/ili

nabavke i dodele tih udžbenika, priručnika i nastavnih materijala, koje je javni izdavač obavezan da pripremi, u skladu sa ovim zakonom.

Ukoliko, udžbenik i priručnik i nastavni materijal iz stava 2. ovog člana ne bude odobren, Vlada može doneti odluku o finansiranju odnosno sufinansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele tih udžbenika, priručnika i nastavnih materijala privatnog izdavača za koje se izjasnio najveći broj učenika određene generacije, a koje je privatni izdavač obavezan da pripremi, u skladu sa ovim zakonom.

Vlada, radi obezbeđivanja dostupnosti svih udžbenika i priručnika i nastavnih materijala utvrđenih planom udžbenika, može doneti odluku o finansiranju, odnosno sufinansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele nedostajućih udžbenika, priručnika i nastavnog materijala za učenike i polaznike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, pripadnike nacionalne manjine, kao i za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama, u skladu sa ovim zakonom.

Odlukom iz stava 1. ovog člana Vlada utvrđuje:

- 1) nivo i vrstu obrazovanja, razred i predmet za koji će se finansirati, odnosno sufinansirati udžbenici, priručnici i nastavni materijali;
- 2) uslove i kriterijume na osnovu kojih učenik, odnosno polaznik ostvaruje pravo na finansiranje, odnosno sufinansiranje.

Izbor i nabavka udžbenika, priručnika i nastavnih materijala utvrđenih odlukom iz stava 1. ovog člana, vrši se u skladu sa ovim zakonom i zakonom koji uređuje oblast javnih nabavki.

Upotreba jezika i pisma

Član 10.

Udžbenik, priručnik i nastavni materijal, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo štampa se na srpskom jeziku i ćiriličkom pismu.

Izuzetno, priručnik i nastavni materijal za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama i elektronski dodatak uz udžbenik, mogu biti štampani na srpskom jeziku i latiničnom pismu, ukoliko je način izlaganja sadržaja nastavnog programa određene stručne oblasti, usled korišćenja Međunarodnog sistema jedinica, u funkciji boljeg predstavljanja i razumevanja sadržaja.

Udžbenik, priručnik i nastavni materijal, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo štampa se i na jeziku i pismu nacionalne manjine kada se obrazovno-vaspitni rad izvodi na tom jeziku.

Za decu, učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju i invaliditetom udžbenik, priručnik i nastavni materijal, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo izdaje se u skladu sa potrebama i mogućnostima dece, učenika i polaznika, kako na srpskom, tako i na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Za izvođenje obrazovno-vaspitnog rada sa decom, učenicima i odraslima oštećenog vida, udžbenik, priručnik i nastavni materijal, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo izdaje se na Brajevom pismu, u elektronskoj formi ili formatima koji su prilagođeni (sadržaj cele strane štampan uvećano, fotografija obrađena za potrebe slabovidnih učenika, fotografska uvećanja, reljefni crteži, sheme, karte, zvučni zapis odnosno drugi oblik i medij).

Udžbenik stranog jezika štampa se na odgovarajućem stranom jeziku i pismu.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na elektronski dodatak.

Jednake mogućnosti i zabrana diskriminacije

Član 11.

Udžbenik, priručnik i nastavni materijal, elektronski dodatak uz udžbenik dodatno nastavno sredstvo, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo svojim sadržajem i oblikom treba da omogućuje sprovođenje principa jednakih mogućnosti.

Udžbenik, priručnik i nastavni materijal, elektronski dodatak uz udžbenik, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo svojim sadržajem ili oblikom ne smeju da diskriminiraju ili dovode u neravnopravan položaj grupe i pojedince ili da podstiču na takvo ponašanje, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije.

II. IZDAVAČI UDŽBENIKA

Član 12.

Izdavanje udžbenika, priručnika i nastavnog materijala, dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog i didaktičkog igrovnog sredstva može da obavlja javno preduzeće (u daljem tekstu: javni izdavač), drugo pravno lice ili preduzetnik koji je registrovan za izdavačku delatnost.

Javni izdavač obavezan je da priprema rukopise udžbenika za sve predmete u osnovnoj školi i didaktička sredstva za pripremni predškolski program, na srpskom i na jeziku nacionalne manjine, kao i udžbenike koji se štampaju sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju, osim za učenike u inkluzivnom obrazovanju.

Priručnik i nastavni materijal za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama može da izdaje i udruženje stručnih i umetničkih škola.

Priručnik i nastavni materijal za učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju i invaliditetom može da izdaje i udruženje škola za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i strukovno udruženje defektologa.

Priručnik i nastavni materijal za obrazovanje odraslih može da izdaje i udruženje škola koje realizuju programe osnovnog obrazovanja odraslih.

III. PRIPREMANJE UDŽBENIKA

Utvrđivanje plana udžbenika

Član 13.

Planom udžbenika propisuju se udžbenici po predmetima, oblastima i nivoima obrazovanja, koji se koriste u obrazovno-vaspitnom radu.

Za stručne predmete u stručnim školama, za polaznike u osnovnom obrazovanju odraslih i za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju pored udžbenika, planom udžbenika može se propisati i priručnik i nastavni materijal.

Planom udžbenika definiše se sastav udžbeničkog kompleta, vodeći se principom da je svaka komponenta udžbeničkog kompleta neophodan uslov za ostvarivanje ciljeva određenog nastavnog predmeta. Svaka komponenta udžbeničkog kompleta ima jasnu funkciju, a sve komponente kompleta čine koherentnu celinu.

Nacionalni prosvetni savet, na predlog Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: Zavod) donosi plan udžbenika osnovnog i srednjeg

opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja, opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih.

Nacionalni prosvetni savet, uz pribavljeno mišljenje Zavoda, donosi plan udžbenika za versku nastavu, na predlog Komisije za versku nastavu, obrazovane u skladu sa propisima o osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju.

Nacionalni prosvetni savet, na predlog Zavoda i nacionalnog saveta nacionalne manjine, donosi plan udžbenika na jeziku i pismu nacionalnih manjina i udžbenika za predmete od interesa za nacionalne manjine.

Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih na predlog Zavoda donosi plan udžbenika za stručne predmete u stručnim školama.

Plan udžbenika donosi se istovremeno sa donošenjem nastavnog plana i programa, odnosno kada se utvrdi potreba za izmenom postojećeg plana udžbenika.

Predlog iz st. 4–7. ovog člana, Zavod istovremeno dostavlja Nacionalnom prosvetnom savetu, odnosno Savetu za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih (u daljem tekstu: Nadležni savet) i Ministarstvu.

Ako Nadležni savet ne donese plan udžbenika u roku od 45 dana od dana dostavljanja predloga Zavoda, plan udžbenika donosi ministar.

Nadležni savet dužan je da o razlozima za nepostupanje iz stava 10. ovog člana podnese izveštaj Narodnoj skupštini, odnosno Vladi.

Plan udžbenika objavljuje se u „Službenom glasniku Republike Srbije – Prosvetnom glasniku” i na zvaničnoj internet stranici ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Sadržina plana udžbenika

Član 14.

Plan udžbenika sadrži:

- 1) naslov udžbenika za svaki nivo obrazovanja i vrstu škole, po razredima i predmetima;
- 2) naslov priručnika i nastavnih materijala za svaki nivo obrazovanja i vrstu škole, po razredima i predmetima;
- 3) oblik i medij u kome se koristi udžbenik;
- 4) preporučeni broj strana, odnosno obim udžbenika.

Standardi kvaliteta udžbenika

Član 15.

Radi postizanja kvalitetnog i uravnoteženog obrazovanja i vaspitanja, zasnovanog na tekovinama i dostignućima savremene nauke, prilagođenog psihofizičkim uzrasnim i ličnim obrazovnim potrebama svakog deteta, učenika i odraslog, udžbenik mora da bude usklađen sa Standardima kvaliteta udžbenika (u daljem tekstu: Standardi).

Standardi predstavljaju uslove koji se odnose na sadržinu, pedagoško-psihološke zahteve, didaktičku i metodičku obradu, jezičke zahteve, izradu, grafičku, likovnu i tehničku opremljenost udžbenika, zavisno od oblika, medija i namene.

Nacionalni prosvetni savet na predlog Zavoda utvrđuje Standarde i uputstvo o njihovoj primeni za:

- 1) udžbenike;
- 2) elektronski dodatak;
- 3) priručnike i nastavne materijale;
- 4) dodatna nastavna sredstva, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo.

Ispunjenost Standarda predstavlja osnov za donošenje stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika (u daljem tekstu: Stručna ocena), stručnog mišljenja o rukopisu priručnika i nastavnog materijala, dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog i didaktičkog igrovnog sredstva i ekspertskog mišljenja.

Lista udžbenika

Član 16.

Ministarstvo svake četvrte godine objavljuje javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje udžbenika (u daljem tekstu: Javni poziv).

U slučaju donošenja novog nastavnog plana i programa, Ministarstvo objavljuje Javni poziv i pre roka iz stava 1. ovog člana, vodeći računa o vremenu potrebnom za pripremu novog udžbenika, rokovima za podnošenje zahteva i početku primene novog nastavnog plana i programa.

Vreme za pripremu udžbenika u slučaju donošenja novog nastavnog plana i programa ne može biti kraće od 60 dana.

Javni poziv sadrži podatke o naslovu udžbenika po nivoima obrazovanja, vrsti škole, razredu i predmetu, obliku, preporučenom broju strana, odnosno obimu udžbenika, najvišoj maloprodajnoj ceni udžbenika sa PDV-om, mediju, jeziku i pismu na kom se štampa, roku i načinu za podnošenje zahteva i raspisuje se najkasnije do 1. marta godine u kojoj se objavljuje Lista odobrenih udžbenika (u daljem tekstu: Lista).

Svi udžbenici za koje je raspisan Javni poziv i koji su odobreni u skladu sa ovim zakonom, istovremeno se uvršćuju u Listu.

Lista se objavljuje na zvaničnoj internet stranici Ministarstva, najkasnije do 31. decembra školske godine u kojoj se objavljuje Katalog udžbenika (u daljem tekstu: Katalog).

Lista sadrži sledeće podatke:

- 1) naslov udžbenika;
- 2) naziv predmeta, razred i vrsta škole za koju je udžbenik namenjen;
- 3) ime autora udžbenika;
- 4) broj i datum izdavanja rešenja o odobravanju udžbenika;
- 5) jezik i pismo na kome se štampa udžbenik;
- 6) pun naziv izdavača.

Izdavač je dužan da u roku od 15 dana od dana objavljivanja Liste, dostavi svim školskim upravama najmanje jedan primerak udžbenika, radi obezbeđivanja dostupnosti udžbenika školama u postupku izbora.

U slučaju iz stava 2. ovog člana, Lista se ažurira i pre roka iz stava 6. ovog člana.

Izuzetno, ukoliko na Javni poziv, nijedan izdavač ne podnese zahtev za odobravanje udžbenika za određeni predmet na srpskom i jeziku i pismu nacionalne

manjine, Ministarstvo nalaže javnom izdavaču da pripremi nedostajuće udžbenike i određuje rok u kojem je obavezan da podnese zahtev za njihovo odobravanje na srpskom jeziku, prevod na jezik i pismo nacionalne manjine i izdanje čiji je sadržaj i/ili format prilagođen učenicima sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Katalog udžbenika

Član 17.

Ministarstvo svake četvrte godine objavljuje Katalog.

U Katalog se uvršćuju udžbenici sa Liste, i to:

- 1) udžbenici za isti predmet u istom razredu koje su izabrale škole koje pohađa najmanje 5% učenika određene generacije. Ukoliko je nakon izjašnjavanja škola izabrano više od šest udžbenika sa procentom većim od 5%, u Katalog se uvršćuje šest udžbenika sa najvećim procentom. Ukoliko je nakon izjašnjavanja škola izabrano manje od tri udžbenika sa procentom većim od 5%, u Katalog se uvršćuju tri udžbenika sa najvećim procentom;
- 2) udžbenici za predmete za koje je odobreno tri ili manje udžbenika, nezavisno od izbora škola;
- 3) udžbenik čiji je sadržaj i format prilagođen učenicima sa smetnjama u razvoju i udžbenik čiji format odnosno pismo je prilagođeno učenicima sa invaliditetom.

Za nastavu koja se izvodi na jeziku nacionalne manjine, u Katalog se uvršćuju svi udžbenici na jeziku i pismu nacionalne manjine, koji se nalaze na Listi.

Pod određenom generacijom učenika u smislu stava 2. tačka 1) ovog člana podrazumevaju se svi učenici na teritoriji Republike Srbije koji pohađaju nastavu iz predmeta za koji se bira udžbenik u školskoj godini u kojoj se objavljuje Katalog.

Ministar, u skladu sa st. 2. i 3. ovog člana, donosi odluku o udžbenicima koji će biti uvršteni u Katalog.

Katalog se objavljuje najkasnije do 20. aprila školske godine u kojoj se objavljuje Lista, na zvaničnoj internet stranici Ministarstva i u „Službenom glasniku Republike Srbije – Prosvetnom glasniku”.

Katalog sadrži sledeće podatke:

- 1) naslov udžbenika;
- 2) naziv predmeta, razred i vrsta škole za koju je udžbenik namenjen;
- 3) ime autora udžbenika;
- 4) broj i datum izdavanja rešenja o odobravanju udžbenika;
- 5) jezik i pismo na kome se štampa udžbenik;
- 6) pun naziv izdavača.

Udžbenici odobreni i izabrani nakon donošenja novog nastavnog plana i programa, u skladu sa ovim zakonom, naknadno se uvršćuju u Katalog.

Ministarstvo vodi elektronski registar, koji pored podataka iz stava 7. ovog člana, sadrži i podatke o nazivu škola i broju učenika koji koriste izabrani udžbenik.

Zabranjeno je školi da koristi udžbenik koji nije uvršten u Katalog.

Katalog priručnika i nastavnih materijala

Član 18.

Ministarstvo, po potrebi, objavljuje javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje priručnika i nastavnih materijala.

Javni poziv iz stava 1. ovog člana sadrži podatke o naslovu priručnika i nastavnih materijala, po nivoima obrazovanja, vrsti škole, razredu i predmetu, obliku, najvišoj maloprodajnoj ceni priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om, mediju, jeziku i pismu na kom se štampa, načinu i roku za podnošenje zahteva.

Priručnici i nastavni materijal odobreni u skladu sa ovim zakonom uvršćuju se u Katalog priručnika i nastavnih materijala.

Katalog iz stava 3. ovog člana sadrži:

- 1) priručnike i nastavne materijale za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama;
- 2) priručnike i nastavne materijale za osnovno obrazovanje odraslih;
- 3) priručnike i nastavne materijale sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Katalog iz stava 3. ovog člana Ministarstvo objavljuje i redovno ažurira na svojoj zvaničnoj internet stranici, a objavljuje se i na zvaničnoj internet stranici Zavoda i Nadležnog saveta.

Katalog iz stava 3. ovog člana sadrži sledeće podatke:

- 1) naslov priručnika i nastavnog materijala;
- 2) naziv predmeta, razred i vrsta škole za koju je priručnik i nastavni materijal namenjen;
- 3) ime autora priručnika i nastavnih materijala;
- 4) broj i datum izdavanja rešenja o odobravanju priručnika i nastavnog materijala;
- 5) jezik i pismo na kome se štampa priručnik i nastavni materijal;
- 6) pun naziv izdavača.

Zabranjeno je školi da koristi priručnik i nastavni materijal koji nije uvršten u Katalog iz stava 3. ovog člana.

Lista dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava

Član 19.

Dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktična igrovna sredstva, odobrena u skladu sa ovim zakonom, uvršćuju se u Listu dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava.

Udžbenici koji se nalaze na Listi, a nisu uvršćeni u Katalog, na zahtev izdavača mogu da se uvrste u Listu iz stava 1. ovog člana i koriste se isključivo kao dodatno nastavno sredstvo.

Listu iz stava 1. ovog člana Zavod objavljuje i redovno ažurira na svojoj zvaničnoj internet stranici.

Lista iz stava 1. ovog člana sadrži sledeće podatke:

- 1) naslov dodatnog nastavnog sredstva, nastavnog pomagala, didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva;
- 2) naziv predmeta, razred i vrsta škole, odnosno predškolske ustanove za koju su dodatno nastavno sredstvo, nastavno pomagalo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo namenjeni;
- 3) ime autora dodatnog nastavnog sredstva, nastavnog pomagala, didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva;
- 4) broj i datum izdavanja rešenja o odobravanju dodatnog nastavnog sredstva, nastavnog pomagala, didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva;
- 5) jezik i pismo na kome se štampa dodatno nastavno sredstvo, nastavno pomagalo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo;
- 6) pun naziv izdavača.

IV. ODOBRAVANJE UDŽBENIKA, PRIRUČNIKA I NASTAVNIH MATERIJALA, DODATNIH NASTAVNIH SREDSTAVA, NASTAVNIH POMAGALA, DIDAKTIČKIH SREDSTAVA I DIDAKTIČKIH IGROVNIH SREDSTAVA

Podnošenje zahteva za odobravanje udžbenika

Član 20.

Zahtev za odobravanje udžbenika izdavač podnosi Ministarstvu u roku koji je utvrđen Javnim pozivom.

Zahtev za odobravanje udžbenika, osim u školskoj godini u kojoj se objavljuje javni poziv i školskoj godini u kojoj se objavljuje Lista, izdavači mogu podneti svake godine u roku od 30 dana, počev od 1. septembra.

Udžbenici koji su odobreni na osnovu podnetog zahteva iz stava 2. ovog člana, mogu se koristiti kao dodatno nastavno sredstvo u skladu sa članom 19. stav 2. ovog zakona i uvršćuju se u Listu odobrenih udžbenika nakon objavljivanja narednog Javnog poziva, ukoliko nastavni plan i program nije promenjen.

Zahtev za odobravanje udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine čiji nacionalni savet ima sedište na teritoriji autonomne pokrajine, podnosi se organu autnomne pokrajine nadležnom za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: Pokrajinski sekretarijat).

Ukoliko je planom udžbenika za nastavni predmet predviđen udžbenički komplet, izdavač obavezno istovremeno podnosi zahtev za odobravanje svih komponenti udžbeničkog kompleta i elektronskog dodatka, ukoliko ga sadrži.

Uz zahtev, izdavač podnosi u štampanoj i elektronskoj formi:

- 1) grafički, likovno i tehnički oblikovan rukopis udžbenika u pet primeraka;
- 2) elaborat u pet primeraka;
- 3) odluku nadležnog organa izdavača o usvajanju rukopisa udžbenika;
- 4) saglasnost izdavača da će štampati udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine u slučaju izbora tog udžbenika;

- 5) saglasnost izdavača da će u slučaju izbora tog udžbenika, isti štampati sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju koji pohađaju nastavu u školama za učenike sa smetnjama u razvoju;
- 6) saglasnost izdavača da će u slučaju izbora tog udžbenika, isti štampati u prilagođenom formatu za učenike sa invaliditetom;
- 7) saglasnost izdavača da će omogućiti nastavnicima učenika u inkluzivnom obrazovanju da bez naknade koriste sadržaje udžbenika koji je izabrala njihova škola radi prilagođavanja udžbenika prema individualnom obrazovanju za učenike sa smetnjama u razvoju;
- 8) saglasnost izdavača da se njegov udžbenik uvrsti u Katalog, u skladu sa članom 17. ovog zakona;
- 9) izjavu o tome da li je neko od članova Liste ocenjivača rukopisa udžbenika (u daljem tekstu: Lista ocenjivača) autor udžbenika tog izdavača, lice zaposleno kod izdavača, angažovano ili poslovno povezano sa njim, uključujući i druge oblike plaćene saradnje, da nije povezan sa odgovornim licem izdavača, odnosno da ne postoje drugi zakonom propisani uslovi za njegovo izuzeće.

Elaborat iz stava 6. tačka 2) ovog člana obavezno sadrži reference i istraživanja korišćena u pripremi rukopisa, opis elektronskog dodatka i način praćenja kvaliteta udžbenika.

Izdavač koji podnosi zahtev za odobravanje udžbenika za versku nastavu, dostavlja i pozitivno mišljenje Komisije za versku nastavu.

Uz zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika štampanog na jeziku i pismu pripadnika nacionalne manjine, izdavač dostavlja pozitivno mišljenje nacionalnog saveta nacionalne manjine i prevod tog udžbenika na srpski jezik, osim za udžbenik maternjeg jezika. Za tačnost prevoda odgovoran je izdavač.

Ukoliko izdavač podnosi zahtev za odobravanje udžbenika koji je uvršten u važeću Listu, a nije došlo do promene nastavnog plana i programa za taj predmet, shodno se primenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na novo izdanje udžbenika, osim odredaba koje se odnose na taksu.

Ministarstvo dostavlja Zavodu četiri primerka rukopisa udžbenika i elaborata u štampanoj i elektronskoj formi u roku od 10 radnih dana od dana isteka roka za dostavljanje rukopisa udžbenika utvrđenog Javnim pozivom.

Pokrajinski sekretarijat dostavlja ustanovi nadležnoj za poslove unapređenja i razvoja stručno-istraživačkog rada u oblasti predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja na teritoriji autonomne pokrajine (u daljem tekstu: Pokrajinski zavod), četiri primerka rukopisa udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine i elaborata u štampanoj i elektronskoj formi u roku od 10 radnih dana od dana isteka roka za dostavljanje rukopisa udžbenika utvrđenog Javnim pozivom.

Izdavač obezbeđuje da zahtev za odobravanje udžbenika i dostavljeni materijal iz stava 6. ovog člana ne sadrži imena autora rukopisa.

Izdavač koji podnosi zahtev za odobravanje prevoda odobrenog udžbenika sa srpskog na jezik i pismo nacionalne manjine, dostavlja odobreni udžbenik na srpskom jeziku, prevod tog udžbenika na jezik i pismo nacionalne manjine i pozitivno mišljenje nacionalnog saveta nacionalne manjine. Za tačnost prevoda odgovoran je izdavač.

Izdavač koji podnosi zahtev za odobravanje prilagođenog sadržaja i/ili formata odobrenog udžbenika za učenike sa smetnjama u razvoju koji pohađaju

školu za učenike sa smetnjama u razvoju, dostavlja odobreni udžbenik i udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom.

Izdavač koji podnosi zahtev za odobravanje prilagođenog sadržaja i/ili formata odobrenog udžbenika za učenike sa invaliditetom, dostavlja odobreni udžbenik i udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom.

Zahtev za odobravanje udžbenika iz st. 14–16. ovog člana izdavač podnosi Ministarstvu u roku od 90 dana od dana prijema obaveštenja o izboru udžbenika.

Postupak odobravanja udžbenika iz st. 14–16. ovog člana sprovodi se shodno odredbama ovog zakona koje se odnose na novo izdanje udžbenika.

Uz zahtev izdavač podnosi i dokaz o uplaćenju taksi za Stručnu ocenu.

Visinu takse za Stručnu ocenu utvrđuje ministar, na predlog Zavoda.

Sredstva od taksi iz stava 19. ovog člana, prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda.

Lista ocenjivača rukopisa udžbenika

Član 21.

Izbor lica sa odgovarajućim obrazovanjem i kompetencijama koja će učestvovati u ocenjivanju kvaliteta rukopisa udžbenika vrši ministar, na osnovu javnog poziva, a na predlog posebne komisije za izbor Liste ocenjivača.

Ministar imenuje posebnu komisiju za izbor članova Liste ocenjivača, koja ima 11 članova, i to: tri člana koja predlaže Nacionalni prosvetni savet, jednog člana kojeg predlaže Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, dva člana koja predlaže Zavod, jednog člana kojeg predlaže Pokrajinski zavod, jednog člana kojeg predlaže Pokrajinski sekretarijat i tri člana koje predlaže Ministarstvo. Članovi posebne komisije za izbor Liste ocenjivača moraju biti stručnjaci iz oblasti obrazovanja i vaspitanja.

Na osnovu izbora iz stava 1. ovog člana ministar formira Listu ocenjivača.

Lista ocenjivača objavljuje se na zvaničnoj internet stranici Ministarstva, i sadrži:

- 1) ime i prezime ocenjivača;
- 2) stepen i vrstu obrazovanja;
- 3) stručnu biografiju (radno iskustvo u struci, podaci o stručnim radovima i učešću na projektima/skupovima u oblasti obrazovanja i vaspitanja);
- 4) nivo i vrstu obrazovanja i predmet za koji je izabran kao ocenjivač.

Članovi Liste ocenjivača ne mogu biti lica koja su autori udžbenika za osnovnu i srednju školu, kao ni lica zaposlena, angažovana ili poslovno povezana sa izdavačem udžbenika, uključujući i druge oblike plaćene saradnje, odnosno ne mogu da postoje drugi zakonom propisani uslovi za njihovo izuzeće, o čemu dostavljaju izjavu.

U Listu ocenjivača imenuju se lica sa:

- 1) odgovarajućim visokim obrazovanjem, koja poseduju kompetencije iz određenog predmeta odnosno stručne oblasti;
- 2) odgovarajućim visokim obrazovanjem koja poseduju kompetencije iz metodike struke/odgovarajućeg predmeta/stručne oblasti;

- 3) odgovarajućim obrazovanjem koja realizuju obrazovno-vaspitni rad iz određenog predmeta, odnosno stručne oblasti (nastavnik);
- 4) odgovarajućim obrazovanjem, koja poseduju kompetencije u skladu sa specifičnim potrebama određenog predmeta, stručne oblasti odnosno nivoa obrazovanja, vrste udžbenika, uzrasta i potreba i mogućnosti dece, učenika i odraslih (psiholog, defektolog, andragog, stručnjak za informaciono-komunikacione tehnologije, lingvista za strani jezik i jezik nacionalne manjine i dr).

Članovi Liste ocenjivača moraju da imaju najmanje dve godine radnog iskustva u struci.

Zavod od članova Liste ocenjivača formira Komisiju za ocenu rukopisa udžbenika (u daljem tekstu: Komisija), za svaki predmet po nivoima i vrsti obrazovanja.

U Komisiju se imenuje najmanje po jedan član iz stava 6. tač. 1)–3) ovog člana i najmanje jedan član koji je zaposlen u Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu.

U Komisiju, po potrebi mogu biti imenovana i lica iz stava 6. tačka 4) ovog člana.

U Komisiju koja ocenjuje rukopise udžbenika koji se štampaju sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, imenuje se i defektolog, a u Komisiju koja ocenjuje rukopise udžbenike za učenike prvog ciklusa osnovnog obrazovanja i vaspitanja, psiholog.

U Komisiju koja ocenjuje rukopise udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine imenuje se i stručnjak za odgovarajući jezik i pismo nacionalne manjine.

U Komisiju koja ocenjuje rukopis udžbenik koji ima elektronski dodatak imenuje se i stručnjak za informaciono-komunikacione tehnologije.

Ministarstvo vodi računa o dovoljnoj zastupljenosti ocenjivača za sve predmete na svim nivoima obrazovanja i po potrebi raspisuje javni poziv za popunu Liste ocenjivača.

Način i postupak izbora lica na Listu ocenjivača, program obuke za ocenjivače, etički kodeks lica koja učestvuju u postupku odobravanja udžbenika i postupak imenovanja članova Komisije, propisuje ministar.

Stručna ocena

Član 22.

Komisija daje stručnu ocenu, koja sadrži poziv na ispunjenost standarda propisanih aktom iz člana 15. stav 3. ovog zakona.

Zavod dostavlja Komisiji rukopise udžbenika iz člana 20. stav 11. ovog zakona u roku od 15 dana od dana prijema rukopisa udžbenika.

Komisija daje obrazloženu Stručnu ocenu i dostavlja je Zavodu u roku od 90 dana od dana prijema rukopisa udžbenika.

Komisija, pre donošenja Stručne ocene, može jednom vratiti izdavaču rukopis udžbenika na doradu, radi otklanjanja manjih nedostataka.

Izdavač je dužan da ispravi nedostatke i tako ispravljeni rukopis u pet primeraka u elektronskoj i štampanoj formi vrati Komisiji u roku od osam dana od dana prijema rukopisa, pri čemu se ovaj rok uračunava u rok iz stava 3. ovog člana.

Ukoliko izdavač ne dostavi ispravljeni tekst rukopisa udžbenika u roku iz stava 5. ovog člana, smatra se da je odustao od zahteva za odobravanje rukopisa udžbenika, o čemu Zavod obaveštava Ministarstvo.

Zavod na osnovu obrazložene Stručne ocene daje predlog da se prihvati ili odbije zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika.

Predlog iz stava 7. ovog člana, zajedno sa obrazloženom Stručnom ocenom, kao i primerkom ispravljenog rukopisa udžbenika iz stava 5. ovog člana, Zavod dostavlja Ministarstvu i izdavaču, najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema Stručne ocene.

Sve Stručne ocene objavljuju se na zvaničnoj internet stranici Zavoda, istovremeno sa objavljivanjem Liste.

Ukoliko Zavod ne dostavi Ministarstvu predlog iz stava 7. ovog člana, ministar će u roku od osam dana od dana isteka roka za dostavljanje predloga, zatražiti od Zavoda da roku od tri dana od dana prijema zahteva dostavi Stručnu ocenu.

Stručnu ocenu iz stava 10. ovog člana ministar dostavlja izdavaču u roku od tri dana od dana prijema. Ministar na osnovu Stručne ocene, a bez predloga Zavoda donosi rešenje kojim se odobrava udžbenik odnosno odbija zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika.

Izdavač dostavlja Ministarstvu imena autora u roku od tri dana od dana prijema Stručne ocene, a ukoliko je izdavač podneo zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika, u roku od 3 dana od dana prijema ekspertskog mišljenja.

Zabranjeno je izdavaču da kontaktira i vrši uticaj na članove Komisije u toku postupka davanja Stručne ocene.

Način i postupak davanja Stručne ocene propisuje ministar.

Podnošenje zahteva za odobravanje rukopisa priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava

Član 23.

Zahtev za odobravanje rukopisa priručnika i nastavnih materijala izdavač podnosi Ministarstvu, odnosno Pokrajinskom sekretarijatu.

Zahtev za odobravanje dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, izdavač podnosi Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu.

Uz zahtev iz st. 1. i 2. ovog člana izdavač podnosi priloge shodno odredbama člana 20. ovog zakona.

Zahtev iz stava 1. ovog člana podnosi se na osnovu javnog poziva iz člana 18. stav 1. ovog zakona, a kada postoji potreba za usklađivanjem priručnika i nastavnih materijala sa novim naučnim, tehničkim i tehnološkim dostignućima iz oblasti predmeta, zahtev se podnosi najkasnije do 15. maja tekuće godine za narednu školsku godinu.

Zahtev iz stava 2. ovog člana podnosi se jednom godišnje u roku od 30 dana, počev od 1. septembra tekuće godine za narednu školsku godinu.

Ministarstvo, odnosno Pokrajinski sekretarijat dostavlja Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu četiri primerka rukopisa priručnika i nastavnih materijala u štampanoj i elektronskoj formi u roku od 15 dana od dana prijema.

Uz zahtev izdavač podnosi dokaz o uplaćenju taksi za stručno mišljenje.

Visinu takse za stručno mišljenje utvrđuje ministar, na predlog Zavoda.

Sredstva od taksi iz stava 7. ovog člana prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda.

Postupak odobravanja priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava

Član 24.

Stručno mišljenje o kvalitetu rukopisa priručnika i nastavnih materijala daje komisije koju iz reda zaposlenih formira Zavod, odnosno Pokrajinski zavod.

Stručno mišljenje o kvalitetu dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava daje komisija koju iz reda zaposlenih formira Zavod, odnosno Pokrajinski zavod.

Ukoliko u Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu nisu zaposlena lica sa odgovarajućim obrazovanjem, mogu se angažovati lica sa Liste ocenjivača.

Stručno mišljenje iz stava 1. ovog člana, sa predlogom da se rukopis priručnika i nastavnog materijala odobri ili ne odobri, Zavod, odnosno Pokrajinski zavod dostavlja Ministarstvu, odnosno Pokrajinskom sekretarijatu i izdavaču u roku od 45 dana od dana prijema rukopisa.

Na osnovu stručnog mišljenja iz stava 2. ovog člana, Zavod, odnosno Pokrajinski zavod odobrava dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva u roku od 45 dana od dana prijema rukopisa.

Način i postupak davanja stručnog mišljenja iz st. 1. i 2. ovog člana propisuje ministar.

Ekspertiza rukopisa udžbenika

Član 25.

Izdavač koji nije saglasan sa Stručnom ocenom, može u roku od osam dana od dana prijema Stručne ocene podneti Ministarstvu zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika.

Zahtev iz stava 1. ovog člana Ministarstvo dostavlja Nadležnom savetu u roku od osam dana od dana prijema.

Nadležni savet obrazuje stručnu komisiju od članova sa Liste ocenjivača, koji nisu bili članovi Komisije za udžbenik za koji je podnet zahtev za ekspertizu, o čemu pribavlja informaciju od Zavoda.

Stručna komisija iz stava 3. ovog člana vrši ekspertizu rukopisa na osnovu Standarda i daje obrazloženo ekspertsko mišljenje u pisanoj formi, koje Nadležni savet u roku od 45 dana od dana prijema zahteva iz stava 1. ovog člana dostavlja Ministarstvu.

Na postupak ekspertize rukopisa priručnika i nastavnih materijala shodno se primenjuju odredbe ovog člana.

Troškove ekspertize rukopisa udžbenika snosi izdavač.

Postupak ekspertize rukopise udžbenika sprovodi se shodno odredbama podzakonskog akta iz člana 22. stav 14. ovog zakona.

Zabranjeno je izdavaču da kontaktira i vrši uticaj na članove stručne komisije iz stava 3. ovog člana u toku postupka davanja ekspertskeg mišljenja.

Visinu takse za troškove ekspertize rukopisa udžbenika utvrđuje ministar.

Sredstva od taksi iz stava 9. ovog člana, prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda.

Sukob interesa

Član 26.

U postupku odobravanja rukopisa udžbenika, priručnike i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstva i didaktičkih igrovnih sredstva, lice koje učestvuje u postupku davanja Stručne ocene, stručnog mišljenja, odnosno ekspertskeg mišljenja, pre početka rada potpisuje izjavu da nije autor udžbenika za osnovnu i srednju školu, da nije zaposlen kod izdavača udžbenika, angažovan ili poslovno povezan sa njim, uključujući i druge oblike plaćene saradnje, da nije povezan sa odgovornim licem izdavača, odnosno da ne postoje drugi zakonom propisani uslovi za njegovo izuzeće.

Odgovornim licem izdavača iz stava 1. ovog člana smatra se lice ovlašćeno za zastupanje i urednik.

Postojanje uslova iz stava 1. ovog člana utvrđuje po službenoj dužnosti ili na zahtev državnog organa, pravnog ili fizičkog lica:

- 1) ministar prilikom formiranja Liste ocenjivača, na osnovu izjave iz člana 21. stav 5. ovog zakona;
- 2) Zavod prilikom formiranja Komisije, na osnovu izjave iz člana 21. stav 5. ovog zakona i izjave iz stava 1. ovog člana;
- 3) Zavod i Nadležni savet prilikom formiranja stručne komisije za ekspertizu, na osnovu izjave iz člana 21. stav 5. ovog zakona i izjave iz stava 1. ovog člana.

Ukoliko se utvrdi da je član Liste ocenjivača, koji je učestvovao u postupku davanja stručne ocene, stručnog mišljenja, odnosno ekspertskeg mišljenja, dao netačnu izjavu iz člana 21. stav 5. ovog zakona i stava 1. ovog člana, briše se sa Liste ocenjivača i ne može ponovo biti imenovan.

Nadležnost za odobravanje udžbenika

Član 27.

Ministar odobrava udžbenik na predlog Zavoda, odnosno na osnovu ekspertskeg mišljenja ukoliko je sproveden postupak ekspertize.

Ministar odobrava udžbenik za versku nastavu, na predlog Zavoda i na osnovu pozitivnog mišljenja Komisije za versku nastavu, odnosno na osnovu ekspertskeg mišljenja ukoliko je sproveden postupak ekspertize.

Ministar odobrava udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine, na predlog Zavoda i na osnovu pozitivnog mišljenja nacionalnog saveta nacionalne manjine, odnosno na osnovu ekspertskeg mišljenja, ukoliko je sproveden postupak ekspertize.

Nadležnost za odobravanje priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava

Član 28.

Ministar odobrava priručnike i nastavne materijale, na predlog Zavoda.

Zavod odobrava dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva.

Nadležnost za odobravanje udžbenika, priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava na jeziku i pismu nacionalne manjine na teritoriji autonomne pokrajine

Član 29.

Pokrajinski sekretarijat odobrava udžbenik, priručnik i nastavni materijal na jeziku i pismu nacionalne manjine čiji nacionalni savet nacionalne manjine ima sedište na njoj teritoriji, na predlog Pokrajinskog zavoda, odnosno na osnovu ekspertskog mišljenja ukoliko je sproveden postupak ekspertize, u skladu sa odredbama ovog zakona, i to:

- 1) udžbenik, priručnik i nastavni materijal na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je izdat na teritoriji Republike Srbije;
- 2) dodatak uz udžbenik koji se koristi za realizaciju prilagođenog dela nastavnog programa za predmete od značaja za nacionalnu manjinu;
- 3) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je prevod udžbenika odobrenog na srpskom jeziku;
- 4) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine izdat u stranoj državi.

Pokrajinski zavod odobrava dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva na jeziku i pismu nacionalne manjine čiji nacionalni savet nacionalne manjine ima sedište na teritoriji autonomne pokrajine.

Postupak iz stava 1. ovog člana sprovodi se shodno odredbama člana 22. ovog zakona.

Postupak iz stava 2. ovog člana sprovodi se u skladu sa aktom iz člana 24. stav 5. ovog zakona.

Pokrajinski sekretarijat roku od osam dana od dana donošenja rešenja o odobravanju udžbenika, priručnika i nastavnog materijala dostavlja Ministarstvu obaveštenje o odobrenim udžbenicima, priručnicima i nastavnom materijalu iz stava 1. ovog člana.

Pokrajinski zavod u roku od osam dana od dana donošenja rešenja o odobravanju dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava dostavlja Zavodu obaveštenje o odobrenim dodatnim nastavnim sredstvima, nastavnim pomagalima, didaktičkim sredstvima i didaktičkim igrovnim sredstvima iz stava 2. ovog člana.

Udžbenike, priručnike i nastavni materijal iz stava 1. ovog člana Ministarstvo uvršćuje u Listu, odnosno u katalog iz člana 18. ovog zakona.

Dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva na jeziku i pismu nacionalne manjine iz stava 2. ovog člana Zavod uvršćuje na listu iz člana 19. ovog zakona.

Sadržina rešenja o odobravanju udžbenika

Član 30.

Ministar, odnosno Pokrajinski sekretarijat donosi rešenje o odobravanju udžbenika u roku od 15 dana od dana prijema predloga iz člana 22. stav 7. ovog zakona, odnosno ekspertskog mišljenja iz člana 25. stav 4. ovog zakona.

Rešenje iz stava 1. ovog člana sadrži:

- 1) naslov udžbenika;
- 2) naziv predmeta, kao i razred i vrstu škole za koju je udžbenik namenjen;
- 3) ime autora;
- 4) jezik i pismo na kome se štampa udžbenik;
- 5) pun naziv izdavača;
- 6) poziv na obrazloženu stručnu ocenu koju je dala Komisija, odnosno predlog Zavoda, odnosno Pokrajinskog zavoda da se rukopis udžbenika ne odobri.

Ukoliko je izdavač podneo zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika, rešenje sadrži i poziv na ekspertsko mišljenje, koje se dostavlja u prilogu rešenja iz stava 1. ovog člana i čini njegov sastavni deo.

Rešenje iz stava 1. ovog člana konačno je u upravnom postupku.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod donosi rešenje o odobravanju prevoda odobrenog udžbenika sa srpskog na jezik i pismo nacionalne manjine, prilagođavanju sadržaja i/ili formata odobrenog udžbenika, priručnika i nastavnog materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, shodno odredbama ovog člana.

Sadržina rešenja o odbijanju zahteva za odobravanje rukopisa udžbenika

Član 31.

Ministar, odnosno Pokrajinski sekretarijat, donosi rešenje o odbijanju zahteva za odobravanje rukopisa udžbenika nakon isteka roka za podnošenje zahteva za ekspertizu iz člana 25. stav 1, odnosno u roku od 15 dana od dana prijema ekspertskog mišljenja.

Rešenje iz stava 1. ovog člana sadrži:

- 1) naslov rukopisa udžbenika;
- 2) naziv predmeta, kao i razred i vrstu škole za koju je rukopis udžbenik pripremljen;
- 3) ime autora;
- 4) jezik i pismo na kome je rukopis udžbenik pripremljen;
- 5) pun naziv izdavača;

- 6) poziv na obrazloženu Stručnu ocenu koju je dala Komisija, odnosno predlog Zavoda, odnosno Pokrajinskog zavoda da se rukopis udžbenika ne odobri.

Ukoliko je izdavač podneo zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika, rešenje sadrži i poziv na ekspertsko mišljenje, koje se dostavlja u prilogu rešenja iz stava 1. ovog člana i čini njegov sastavni deo.

Rešenje iz stava 1. ovog člana konačno je u upravnom postupku.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod donosi rešenje o odbijanju zahteva za odobravanje prevoda odobrenog udžbenika sa srpskog na jezik i pismo nacionalne manjine, prilagođavanja sadržaja i/ili formata odobrenog udžbenika, rukopisa priručnika i nastavnog materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, shodno odredbama ovog člana.

Obustava postupka odobravanja udžbenika

Član 32.

Ako se tokom postupka za odobravanje udžbenika pravnosnažnom odlukom utvrdi da je povređeno autorsko pravo, ministar donosi zaključak o obustavljanju postupka, a ako je udžbenik odobren, povlači se iz upotrebe na kraju školske godine u kojoj se donosi rešenje o povlačenju udžbenika.

Ako se u sudskom ili drugom postupku donese odluka kojom se određuje privremena mera zabrane izdavanja i upotrebe udžbenika ministar donosi zaključak o prekidu postupka, a ako je udžbenik odobren povlači se iz upotrebe na kraju školske godine u kojoj se donosi rešenje o povlačenju udžbenika.

Rešenje, odnosno zaključak iz st. 1. i 2. ovog člana konačni su u upravnom postupku.

V. IZBOR, ODREĐIVANJE NAJVIŠE MALOPRODAJNE CENE SA PDV-OM I PRAĆENJE UDŽBENIKA

Izbor udžbenika

Član 33.

Škola sa Liste bira najmanje tri udžbenika za svaki predmet u svakom razredu, koje rangira prema prioritetu u posebnom spisku, koji je sastavni deo odluke o izboru udžbenika, o čemu obaveštava Savet roditelja.

Ukoliko se na Listi nalaze tri ili manje udžbenika škola bira jedan udžbenik.

Odluku o izboru udžbenika donosi nastavničko veće na obrazložen predlog stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnih aktiva nastavnika razredne nastave.

Odluku o izboru udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine donosi nastavničko veće na obrazložen predlog stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnih aktiva nastavnika razredne nastave koji izvode nastavu na jeziku nacionalne manjine.

Odluku o izboru udžbenika sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom donosi nastavničko veće na obrazloženi predlog stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnih aktiva nastavnika razredne nastave.

Učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom u inkluzivnom obrazovanju, koriste udžbenike koje je izabrala škola u skladu sa odlukom iz st. 2–4. ovog člana.

U svim odeljenjima istog razreda iste škole, za isti nastavni predmet po pravilu se koristi isti udžbenik jednog izdavača.

Odluku iz st. 3–5. ovog člana škola dostavlja Ministarstvu najkasnije do 20. marta godine u kojoj se objavljuje Katalog.

Ukoliko udžbenik koji je izabrala škola ne bude objavljen u Katalogu, škola ima obavezu da u roku od pet radnih dana od dana objavljivanja Kataloga izabere drugi udžbenik sa spiska iz stava 1. ovog člana koji je uvršćen u Katalog, odnosno drugi udžbenik iz Kataloga ukoliko nijedan udžbenik iz spiska iz stava 1. ovog člana nije uvršten u Katalog, i o tome obavesti Ministarstvo.

Ukoliko na Listi nema odobrenih udžbenika za nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno udžbenika sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom, izdavač čiji udžbenik ima najveći procenat u Katalogu, obavezan je da taj udžbenik prevede na odgovarajući jezik i pismo nacionalne manjine, odnosno da obezbedi udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom.

Ukoliko škola ne dostavi odluku o izboru udžbenika, Ministarstvo će u roku od pet radnih dana od dana isteka roka iz st. 8. i 9. ovog člana, doneti odluku da se u školi koriste udžbenici iz Kataloga koji su najzastupljeniji na teritoriji nadležne školske uprave.

Konačnu odluku o udžbenicima koji će se koristiti u školi naredne četiri školske godine, škola objavljuje na oglasnoj tabli i obavezujuća je za sve koji izvode obrazovno-vaspitni rad.

Podatke o udžbenicima iz odluke iz stava 12. ovog člana škola unosi u elektronski registar udžbenika, u skladu sa članom 17. stav 9. ovog zakona.

Spisak izabranih udžbenika, zajedno sa obrazloženim predlogom, škola trajno čuva u dokumentaciji, u skladu sa zakonom.

Član 34.

Nastavnik čini težu povredu radne obaveze ukoliko od učenika zahteva da kupi dodatno nastavno sredstvo.

Posredovanje škole i zaposlenih u prodaji udžbenika uz nadoknadu, nije dozvoljeno i sankcioniše se u skladu sa zakonom.

Škola, uz saglasnost Saveta roditelja, može bez naknade, da pomogne u obezbeđivanju svih izabranih udžbenika, ukoliko se time roditeljima olakšava pribavljanje potrebnih udžbenika.

Izdavaču je zabranjeno da učini, a predškolskoj ustanovi, školi i zaposlenom da primi svaku donaciju, poklon ili reprezentaciju, učinjenu na neposredan ili posredan način, u bilo kom iznosu ili obliku.

Donacijom, poklonom ili reprezentacijom iz stava 4. ovog člana ne smatra se predstavljanje udžbenika u trajanju od najviše jednog radnog dana koje mora biti realizovano u prostorijama škole, reprezentacije male vrednosti (olovke, kalendari, blokovi za pisanje), kao i besplatni primerci udžbenika koje izdavač daje školi radi realizacije izbora udžbenika.

Određivanje najviše maloprodajne cene udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om

Član 35.

Ministar, na osnovu predloga Komisije za određivanje najviše maloprodajne cene udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om svake godine donosi

odluku o najvišoj maloprodajnoj ceni udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om, najkasnije do 15. marta tekuće godine za narednu školsku godinu.

Komisiju iz stava 1. ovog člana, koja ima sedam članova, od kojih su tri stručnjaci iz oblasti izdavaštva (predstavnik javnog i dva predstavnika drugih izdavača), jedan iz Ministarstva, jedan iz organa nadležnog za poslove trgovine i jedan iz organa nadležnog za zaštitu potrošača i stručnjak za ekonomske nauke kojeg predlaže socijalno-ekonomski savet, imenuje ministar.

Odluka iz stava 1. ovog člana objavljuje se na zvaničnoj internet stranici Ministarstva.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, u godini u kojoj se objavljuje Javni poziv, odluka iz stava 1. ovog člana objavljuje se najkasnije na dan objavljivanja Javnog poziva.

Najviša maloprodajna cena udžbenika i priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om, koji se štampa na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, ne može biti veća od najviše maloprodajne cene udžbenika i priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om na srpskom jeziku koji je preveden, odnosno čiji se sadržaj i/ili format prilagođava.

Zabranjeno je izdavaču da udžbenik, priručnik i nastavni materijal prodaje po ceni većoj od cene utvrđene odlukom iz stava 1. ovog člana.

Kriterijume za formiranje najviše maloprodajne cene udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om, kao i način rada Komisije iz stava 1. ovog člana zajednički propisuju ministar nadležan za poslove obrazovanja i ministar nadležan za poslove trgovine.

Praćenje udžbenika

Član 36.

Izdavači imaju obavezu da kroz unutrašnji sistem kontrole prate kvalitet svojih udžbenika, pribavljaju mišljenja korisnika udžbenika i evidenciju o praćenju stavljaju na uvid javnosti.

Kvalitet udžbenika i rezultate korišćenja u obrazovno-vaspitnom radu kontinuirano prati Zavod.

VI. IZDAVANJE UDŽBENIKA

Obaveze izdavača udžbenika

Član 37.

Ministarstvo, najkasnije do 30. marta školske godine u kojoj se objavljuje Katalog, dostavlja izdavačima obaveštenje o ishodu izbora udžbenika koji mogu biti uvršteni u Katalog, odnosno u roku od tri dana u slučaju iz člana 33. stav 9. ovog zakona.

Izdavač je dužan da u roku od sedam dana od dana prijema obaveštenja iz stava 1. ovog člana Ministarstvu dostavi blanko solo menicu sa meničnim ovlašćenjem u visini iznosa od 10.000.000,00 dinara. U slučaju da dođe do aktiviranja ove menice, izdavač je u obavezi da u roku od 8 dana od dana podnošenja menice na naplatu Ministarstvu dostavi novu blanko solo menicu sa meničnim ovlašćenjem u visini iznosa od 10.000.000,00 dinara.

Ukoliko izdavač ne dostavi Ministarstvu menicu, udžbenik neće biti uvršten u Katalog. Škole koje su izabrale udžbenik izdavača koji nije dostavio menicu korišće sledeći izabrani udžbenik, u skladu sa članom 33. ovog zakona, a ukoliko u Katalogu, odnosno u Listi nema drugog odobrenog udžbenika za taj predmet, Ministarstvo će naložiti javnom izdavaču da pripremi nedostajući udžbenik i odrediti rok u kojem je obavezan da podnese zahtev za odobravanje tog udžbenika.

Obaveza izdavača čiji je udžbenik uvršten u Katalog, osim obaveza utvrđenih propisima o izdavanju publikacija, je da:

- 1) objavi udžbenik prema rukopisu koji je odobren;
- 2) obezbedi udžbenike u dovoljnom broju primeraka prema iskazanim potrebama škola i korisnika, za četiri naredne školske godine od godine u kojoj je objavljen Katalog;
- 3) obezbedi udžbenike na jeziku i pismu nacionalne manjine i udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, ukoliko se izabere udžbenik tog izdavača, u dovoljnom broju primeraka prema iskazanim potrebama škola i korisnika, za četiri naredne školske godine od godine u kojoj je objavljen Katalog;
- 4) učini udžbenik dostupnim prodajnoj mreži, najkasnije do 15. avgusta tekuće za narednu školsku godinu;
- 5) učini dostupnim prodajnoj mreži prevod odobrenog udžbenika sa srpskog na jezik i pismo nacionalne manjine i odobreni udžbenik koji se štampa sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom, do početka naredne školske godine;
- 6) primerak udžbenika iz Kataloga dostavi Zavodu i bibliotekama visokoškolskih ustanova koje realizuju studijske programe za obrazovanje nastavnika, najkasnije do 15. avgusta godine u kojoj je udžbenik objavljen u Katalogu;
- 7) prati kvalitet svojih udžbenika i mišljenja njihovih korisnika, kao i da evidenciju o tom praćenju stavlja na uvid javnosti za svaku školsku godinu, najkasnije u roku od šest meseci od dana završetka školske godine;
- 8) uplati sredstva u visini od 2% od neto prihoda ostvarenog od prodaje udžbenika u prethodnoj kalendarskoj godini najkasnije do 31. marta tekuće godine.

Sredstva od takse iz stava 4. tačka 8) ovog člana, prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda, a koriste se za namene utvrđene članom 9. ovog zakona.

Kao sredstvo obezbeđenja za ispunjenje obaveze iz stava 4. tačka 8) ovog člana, izdavač najkasnije do 1. juna godine u kojoj se objavljuje Katalog, dostavlja Ministarstvu menicu u visini od 2% od projektovanog neto prihoda, koji se izračunava na osnovu tiraža koji predstavlja broj udžbenika potreban za sve učenike koji pohađaju škole koje su izabrale udžbenike tog izdavača pre objavljivanja Kataloga, za jednu školsku godinu.

Obaveze izdavača iz stava 4. tač. 1)–5) ovog člana odnose se i na izdavače čiji su priručnici i nastavni materijali uvršteni u Katalog priručnika i nastavnih materijala.

Ukoliko izdavač ne ispuni obaveze iz stava 4. tač. 1)–5) i tačke 8) ovog člana, Ministarstvo će aktivirati menicu, a sredstva na koji glasi menica će upotrebiti za obezbeđivanje udžbenika, u skladu sa ovim zakonom.

Sadržina udžbenika objavljenog u Katalogu

Član 38.

Udžbenik koji je objavljen u Katalogu, osim podataka utvrđenih propisima o izdavanju publikacija, sadrži i:

- 1) naslov;
- 2) naziv predmeta ili oblasti, razred i vrstu škole za koju se izdaje;
- 3) broj i datum akta kojim je rukopis odobren za izdavanje i upotrebu u školi;
- 4) posebne napomene u vezi sa izdavanjem i korišćenjem.

Odredbе ovog člana shodno se primenjuju na priručnike i nastavna sredstva, dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrova sredstva.

Novo izdanje udžbenika

Član 39.

Novo izdanje udžbenika koje se štampa sa nepromenjenim sadržajem, ne podleže ponovnom odobravanju.

Promenom sadržaja iz stava 1. ovog člana, ne smatra se:

- 1) ispravljanje grešaka i omaški u tekstu (imena, nazivi, brojevi, pravopisne greške, zastarele ilustracije i sl.);
- 2) izmene i/ili dopune koje nastaju iz potrebe da se izvrši usklađivanje sa promenom propisa, izuzev propisa koji se odnose na Standarde, Plan udžbenika i nastavni plan i program;
- 3) izmene i/ili dopune na osnovu zvaničnih podataka (naučni podaci, merne jedinice, tehničke, tehnološke i druge oznake);
- 4) unapređivanje didaktičkog oblikovanja udžbenika kojim se menja, odnosno dopunjuje najviše do 5% sadržaja.

Izdavač najkasnije do 15. maja tekuće godine za narednu školsku godinu podnosi Ministarstvu zahtev za utvrđivanje da novo izdanje odobrenog udžbenika sadrži izmene i dopune u skladu sa stavom 2. ovog člana.

Uz zahtev, izdavač u četiri primerka u štampanoj i elektronskoj formi dostavlja odobreni udžbenik, rukopis novog izdanja udžbenika, obrazloženje izmena i dopuna udžbenika i dokaz o uplati takse.

Ministarstvo, u roku od 10 radnih dana od dana prijema zahteva iz stava 3. ovog člana, dostavlja Zavodu u tri primerka odobreni udžbenik, rukopis novog izdanja udžbenika u štampanoj i elektronskoj formi i obrazloženje izmena i dopuna udžbenika.

Zavod u roku od 30 dana od dana prijema zahteva izdavača, dostavlja Ministarstvu i izdavaču stručno mišljenje komisije koju formira iz reda zaposlenih da je novo izdanje udžbenika izmenjeno u skladu sa stavom 2. ovog člana i da ne podleže ponovnom odobravanju, odnosno da predati rukopis ne predstavlja novo izdanje udžbenika u skladu sa stavom 2. ovog člana.

Ukoliko u Zavodu nisu zaposlena lica sa odgovarajućim obrazovanjem, mogu se angažovati lica sa Liste ocenjivača.

Ministar u roku od 15 dana od dana prijema stručnog mišljenja iz stava 6. ovog člana donosi rešenje, kojim utvrđuje da li novo izdanje udžbenika predstavlja izdanje koje se štampa sa nepromenjenim sadržajem.

Prethodno izdanje udžbenika iz stava 2. tačka 4) ovog člana koji ima novo izdanje, ostaje u upotrebi.

Rešenje iz stava 8. ovog člana unosi se u Katalog.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na udžbenike koje odobrava Pokrajinski sekretarijat.

Odredbe st. 4–8. ovog člana shodno se primenjuju na postupak odobravanja udžbenika iz člana 20. st. 14–16. ovog zakona.

Visinu takse iz stava 4. ovog člana utvrđuje ministar, na predlog Zavoda.

Sredstva od takse iz stava 4. ovog člana, prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda.

VII. POVLAČENJE UDŽBENIKA IZ UPOTREBE

Član 40.

Udžbenik se povlači iz upotrebe u slučaju:

- 1) da nije objavljen u skladu sa odobrenim rukopisom;
- 2) iz člana 32. ovog zakona (povreda autorskog prava);
- 3) da izdavač ne obezbedi izabrani udžbenik prema iskazanim potrebama škola, u skladu sa ovim zakonom.

Zahtev za povlačenje udžbenika svako zainteresovano pravno ili fizičko lice i državni organ može podneti Ministarstvu.

U slučaju podnošenja zahteva za povlačenje udžbenika iz razloga utvrđenog stavom 1. tačka 1) ovog člana, Ministarstvo pribavlja mišljenje Zavoda u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za povlačenje udžbenika.

Ministar donosi rešenje o povlačenju udžbenika, koje je konačno u upravnom postupku.

Rešenjem iz stava 4. ovog člana udžbenik se povlači iz upotrebe u roku od 15 dana od dana donošenja rešenja, o čemu Ministarstvo obaveštava škole koje koriste povučeni udžbenik.

Škole koje su koristile udžbenik koji je povučen iz upotrebe, dužne su da u roku od tri radna dana od dana prijema rešenja iz stava 4. ovog člana, izaberu drugi udžbenik iz Kataloga.

Škola o odluci iz stava 6. ovog člana obaveštava Ministarstvo, o čemu Ministarstvo u roku od tri dana obaveštava izdavača čiji udžbenik je škola izabrala.

Izuzetno, ukoliko u Katalogu odnosno Listi, postoji samo udžbenik koji je povučen iz upotrebe, Ministarstvo će:

- 1) u slučaju iz stava 1. tačka 1) ovog člana, naložiti izdavaču da o svom trošku objavi udžbenik u skladu sa odobrenim rukopisom i zameni povučene udžbenike najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema rešenja, a u slučaju da izdavač ne postupi po nalogu, Ministarstvo će aktivirati menicu;

2) u slučaju iz stava 1. tačka 2) ovog člana doneti rešenje kojim se udžbenik povlači na kraju tekuće školske godine, a u slučaju da je pravosnažnom sudskom odlukom naloženo da se predmetni udžbenik odmah povuče iz upotrebe, Ministarstvo će u roku od tri dana od dana saznanja za postojanje pravosnažne sudske odluke, zatražiti od izdavača da u roku od osam dana dostavi dokaz da je na osnovu pravosnažne sudske odluke isplatio naknadu vlasniku autorskih prava, u suprotnom Ministarstvo će aktivirati menicu radi isplate naknade vlasniku autorskog prava kako bi se udžbenik koristio do kraja školske godine;

3) u slučaju iz stava 1. tačka 3) ovog člana, naložiti javnom izdavaču da pripremi nedostajući udžbenik, koji će se finansirati sredstvima iz aktivirane menice izdavača čiji je udžbenik povučen.

Povučeni udžbenik briše se iz Kataloga i Liste.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju na udžbenike koje je odobrio Pokrajinski sekretarijat.

VIII. NADZOR

Član 41.

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo, preko prosvetnih inspektora, u skladu sa zakonom.

IX. KAZNE NE ODREDBE

Član 42.

Novčanom kaznom od 1.000.000,00 do 2.000.000,00 dinara kazniće se za prekršaj izdavač – pravno lice, odnosno preduzetnik, novčanom kaznom u iznosu od 250.000,00 od 500.000,00 dinara ako:

- 1) dostavi lažnu izjavu iz člana 20. stav 6. tačka 9) ovog zakona;
- 2) kontaktira i vrši uticaj na članove Komisije u toku postupka davanja Stručne ocene (član 22. stav 13);
- 3) učini donaciju, poklon ili reprezentaciju iz člana 34. stav 4. ovog zakona;
- 4) ne dostavi menicu iz člana 37. stav 2. ovog zakona;
- 5) ne dostavi menicu iz člana 37. stav 6. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 100.000,00 do 1.000.000,00 dinara kazniće se za prekršaj izdavač – pravno lice, odnosno preduzetnik, novčanom kaznom u iznosu od 50.000,00 od 250.000,00 dinara ako:

- 1) ne dostavi primerak odobrenog udžbenika svim školskim upravama radi izbora udžbenika (član 16. stav 8);
- 2) prodaje udžbenik, priručnik i nastavni materijal po ceni koja je viša od najviše maloprodajne cene sa PDV-om (član 35. stav 6);
- 3) ne dostavi primerke udžbenika Zavodu i univerzitetskim bibliotekama univerziteta koji realizuju studijske programe za obrazovanje nastavnika (član 37. stav 4. tačka 6);
- 4) ne prati kvalitet udžbenika i ne stavlja evidenciju o praćenju na uvid javnosti za svaku školsku godinu (član 37. stav 4. tač. 7).

Novčanom kaznom od 50.000,00 do 150.000,00 dinara kazniće se odgovorno lice izdavača – pravnog lica za prekršaj iz st. 1. i 2. ovog člana.

Član 43.

Novčanom kaznom od 100.000,00 do 1.000.000,00 dinara kazniće se za prekršaj škola ako:

- 1) ne koristi izabrani udžbenik (član 17. stav 10.);
- 2) koristi priručnik i nastavni materijal koji se ne nalazi u Katalogu priručnika i nastavnih materijala (član 18. stav 7);
- 3) ne sprovede izbor udžbenika u skladu sa članom 33. ovog zakona;
- 4) posreduje u prodaji udžbenika uz naknadu (član 34. stav 2);
- 5) primi donaciju, poklon ili reprezentaciju iz člana 34. stav 4. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 50.000,00 do 150.000,00 dinara kazniće se i direktor, odnosno odgovorno lice škole za prekršaj iz stava 1. ovog člana.

Novčanom kaznom od 50.000,00 do 150.000,00 dinara kazniće se lice koje daje Stručnu ocenu kvaliteta, stručno mišljenje, odnosno ekspertsko mišljenje, ukoliko:

- 1) da netačnu izjavu ili odbije da potpiše izjavu o sukobu interesa (član 21. stav 5. i član 26. stav 1);
- 2) ne da Stručnu ocenu u skladu sa članom 22. ovog zakona;
- 3) ne da stručno mišljenje, u skladu sa članom 24. ovog zakona;
- 4) ne da ekspertsko mišljenje u skladu sa članom 25. ovog zakona.

H. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 44.

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona doneće se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, osim:

- 1) akta iz člana 13. st. 4–7. ovog zakona koji će biti doneti u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona;
- 2) akta iz člana 15. stav 3. ovog zakona koji će biti donet u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona;
- 3) akta iz člana 21. stav 15. ovog zakona, koji će biti donet u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 45.

Postupci za odobravanje rukopisa udžbenika koji su započeti po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po propisima prema kojima su započeti.

Priručnici i nastavni materijal za obrazovanje odraslih pripremljeni u okviru projekta „Druga šansa – Razvoj sistema funkcionalnog osnovnog obrazovanja odraslih” ostaju u upotrebi, besplatni su za polaznike i mogu se preuzeti u elektronskoj formi sa zvanične internet stranice Ministarstva.

Udruženja škola koje realizuju program osnovnog obrazovanja odraslih mogu da štampaju priručnike i nastavni materijal iz stava 2. ovog člana.

Priručnici i nastavni materijal iz stava 2. ovog člana mogu se finansirati u skladu sa odlukom Vlade iz člana 9. ovog zakona ili iz drugih izvora.

Član 46.

Ministarstvo će raspisati javni poziv za izbor članova Liste ocenjivača u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu podzakonskog akta iz člana 21. stav 15. ovog zakona.

Izbor članova Liste ocenjivača okončaće se u roku od tri meseca od dana objavljivanja javnog poziva iz stava 1. ovog člana.

Izuzetno od člana 21. stav 5. ovog zakona, na javni poziv iz stava 1. ovog člana mogu se prijaviti i lica koja su autori, zaposleni, angažovani ili poslovno povezani, uključujući i druge oblike plaćene saradnje sa izdavačem udžbenika koji su odobreni po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona.

Lica iz stava 3. ovog člana ne mogu biti autori, zaposleni, angažovani ili poslovno povezani, uključujući i druge oblike plaćene saradnje sa izdavačem udžbenika nakon prijave na javni poziv iz stav 1. ovog člana.

Član 47.

Javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje udžbenika koji će se koristiti počev od školske 2019/2020. Ministarstvo će raspisati u roku od dve godine od stupanja na snagu podzakonskih akata iz člana 13. st. 4–7. i člana 15. stav 3. ovog zakona.

Javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje nedostajućih udžbenika i priručnika i nastavnih materijala, Ministarstvo će raspisati u roku od mesec dana od dana stupanja na snagu podzakonskih akata iz člana 13. st. 4–7. i člana 15. stav 3. ovog zakona.

Javni poziv za izbor udžbenika koji će se koristiti od školske 2016/2017. do 2018/2019. godine, Ministarstvo će raspisati u roku od tri meseca od stupanja na snagu ovog zakona.

Na javni poziv iz stava 3. ovog člana, mogu da se jave izdavači čiji su udžbenici odobreni u skladu sa propisima koju su važili do stupanja na snagu ovog zakona. U prijavi na ovaj javni poziv, izdavači navode odobrene udžbenike sa kojim će učestvovati u izboru i dostavljaju izjave iz člana 20. stav 6. tač. 4)–8) ovog zakona.

Na postupak izbora, izdavanja, povlačenja i praćenja udžbenika iz stava 4. ovog člana, primenjuju se odredbe ovog zakona.

Član 48.

Zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika za školsku 2016/2017. godinu podnosi se u roku od 30 dana počev od 1. septembra 2015. godine, u skladu sa propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona i članom 20. stav 19. ovog zakona.

Član 49.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima („Službeni glasnik RS”, broj 72/09).

Podzakonski akti doneti do stupanja na snagu ovog zakona ostaju na snazi do donošenja propisa na osnovu ovog zakona.

Član 50.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. PRAVNI OSNOV

Pravni osnov za donošenje Zakona o udžbenicima sadržan je u odredbi člana 97. tačka 10. Ustava Republike Srbije, prema kome Republika Srbija uređuje i obezbeđuje, između ostalog, sistem u oblasti obrazovanja.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Razlog za donošenje novog zakona sadržan je u potrebi da se u pravnom sistemu izvrše odgovarajuće izmene i uspostavi pravni i institucionalni okvir kako bi se, u pogledu nadležnosti i postupaka, obezbedilo usaglašavanje zakonskih rešenja u oblasti izdavanja udžbenika.

Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS”, broj 55/13), propisana je nadležnost Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja za predlaganje odobravanja udžbenika ministru nadležnom za poslove obrazovanja. Kako važeći Zakon o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima („Službeni glasnik RS”, broj 72/09) nije usklađen sa navedenom odredbom, potrebno je usaglašavanje sa Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja.

Dosadašnja primena zakona, koji je omogućio licenciranje velikog broja izdavača udžbenika i odobravanje velikog broja udžbenika, nije rezultirala očekivanim povećanjem dostupnosti i kvaliteta svih udžbenika, što se posebno odnosi na poboljšanje dostupnosti i kvaliteta udžbenika za stručne škole. U školskoj 2014/2015. godini, u Republici Srbiji učenici su u 15 područja rada u stručnim školama upisala 132 obrazovna profila u četvorogodišnjem trajanju i 105 obrazovnih profila u trogodišnjem trajanju, što ukupno čini 75% učeničke populacije u srednjim školama.

Otvaranje tržišta udžbenika za privatne izdavače dovelo je do veće ponude udžbenika za osnovu školu, ali je ponuda udžbenika za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama ostala gotovo nepromenjena tako da veliki broj ovih udžbenika datira iz devedesetih godina prošlog veka. Neusaglašenost udžbenika za stručne škole sa naučnim, tehničko-tehnološkim i društvenim promenama nastalim u poslednjih 20 godina, dovela je do situacije da su postojeći udžbenici za stručne predmete u stručnim školama usled svoje zastarelosti praktično neupotrebljivi. Uz to, važeći zakon nije predvideo obavezu izdavača da izdaju ove udžbenike, kao ni šta se dešava u situaciji kada nijedan izdavač neće da izdaje nedostajući udžbenik. Ovakvo stanje dovelo je do situacije da se nastava u stručnim školama odvija praktično bez udžbenika, a činjenica da oko 75% učenika u srednjem obrazovanju škola pohađa stručne škole, čini ovu materiju urgentnom za regulisanje.

Takođe, iako važeći zakon omogućava izdavanje udžbenika za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, gotovo da ne postoje novi ili odgovarajući udžbenici i nastavna sredstva za ovu kategoriju učenika.

Imajući u vidu navedeno, Predlog zakona uvodi nove institute i nove kategorije udžbenika u cilju povećanja kvaliteta i dostupnosti udžbenika svim učenicima.

Osim toga, tokom petogodišnje primene Zakona o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima utvrđena je potreba da se poboljšaju, preciziraju i pojednostave postojeće procedure, čime bi se povećala efikasnost celokupnog postupka odobravanja udžbenika i osigurao veći kvalitet udžbenika.

Utvrđena je i potreba da se određeni stručni termini drugačije ili preciznije definišu, kao i da se uredi postupak finansiranja, odnosno sufinansiranja udžbenika, sredstvima budžeta Republike Srbije, posebno vodeći računa o materijalnoj/socijalnoj

dimenziji korisnika besplatnih udžbenika, kao i jednakoj dostupnosti i obezbeđivanju nedostajućih udžbenika za sve učenike.

Takođe, pojedina zakonska rešenja zasnovana su na preporukama koje je na važeći zakon dostavila Agencija za borbu protiv korupcije, Zaštitnik građana i Poverenik za dostupnost informacija od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti.

Shodno navedenom, pripremljen je Predlog zakona o udžbenicima.

III. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA I POJEDINAČNIH REŠENJA

1. Osnovne odredbe (čl. 1 – 11)

Članom 1. Predloga zakona o udžbenicima (u daljem tekstu: Predlog zakona) uređuje se predmet Predloga zakona i to: pripremanje, odobravanje, izbor, izdavanje, povlačenje i praćenje udžbenika i udžbeničkog kompleta, priručnika i nastavnih materijala i dodatnih nastavnih sredstava za osnovnu i srednju školu (u daljem tekstu: škola), pripremanje, odobravanje, izdavanje i povlačenje didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava i pomagala za predškolsko vaspitanje i obrazovanje i školu, kao i njihovo praćenje tokom korišćenja u vaspitno-obrazovnom radu.

Članom 2. Predloga zakona definisan je pojam udžbenika, udžbeničkog kompleta i drugog nastavnog sredstva. Novim zakonskim rešenjem propisano je da udžbenički komplet čini udžbenik i drugo nastavno sredstvo za određeni predmet, odnosno nastavnu oblast ili modul (u daljem tekstu: predmet) u određenom razredu, a sastav udžbeničkog kompleta utvrđen je Planom udžbenika. Novinu predstavlja odredba kojom je predviđeno da udžbenik i udžbenički komplet (u daljem tekstu: udžbenik) po pravilu sadrže elektronski dodatak, koji pomaže učeniku u samostalnom savladavanju, proveri i proširivanju znanja, veština i stavova ili kao podsticaj za kreativni rad, i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom. Cilj uvođenja elektronskog dodatka je približavanje i prilagođavanje materije učeniku uključivanjem informaciono-komunikacionih tehnologija u obrazovanje i vaspitanje.

Članom 3. Predloga zakona definisane su kategorije udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Članom 4. Predloga zakona definisan je pojam udžbenika sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, a način prilagođavanja sadržaja propisuje ministar nadležan za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: ministar).

Član 5. Predloga zakona definiše dodatno nastavno sredstvo kao drugo nastavno sredstvo koje je korisno za upotrebu u nastavi i samostalan rad učenika i koje je usklađeno sa programom predmeta, a nije propisano kao sastavni deo udžbeničkog kompleta.

Ovim članom definiše se i pojam nastavnog pomagala koje predstavlja nastavno sredstvo koje se koristi u obrazovno-vaspitnom radu dece i učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom. Osim navedenog, definisano je da dodatno nastavno sredstvo može biti i priručnik za nastavnika.

Članom 6. Predloga zakona definisani su pojmovi didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva koja se koriste u vaspitno-obrazovnom radu u predškolskoj ustanovi, školi i školama za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Član 7. Predloga zakona uvodi novu kategoriju nastavnog sredstva – priručnik i nastavni materijal, koji se mogu koristiti za: stručne predmete u umetničkim i stručnim školama (uz udžbenik ili samostalno), osnovno obrazovanje odraslih i obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Priručnik i nastavni materijal predstavlja nastavno sredstvo, u bilo kom obliku ili mediju, koje se koristi za sticanje znanja, veština, formiranje vrednosnih stavova i

razvoj intelektualnih i emocionalnih sposobnosti učenika i polaznika, čiji sadržaj prati nastavni plan i program i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Cilj ovog zakonskog rešenja je da se u postupku odobravanja koji je kraći i fleksibilniji dođe do nastavnog sredstva namenjenog odnosno prilagođenog određenoj kategoriji dece, učenika i polaznika, koje je usklađeno sa savremenim tokovima struke i pedagoško-metodičkim zahtevima.

Član 8. Predloga Zakona uvodi obavezu škole da Godišnjim planom rada predvidi i potrebna dodatna nastavna sredstva koje se koriste u obrazovno-vaspitnom radu, koja predstavljaju sastavni deo bibliotečko-informacione građe i izvora, u skladu sa zakonom.

Članom 9. Predloga Zakona stvoren je pravni osnov da Vlada donese odluku o finansiranju, odnosno sufinansiranju nabavke i dodele udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sredstvima budžeta Republike Srbije za učenike i polaznike iz socijalno/materijalno ugroženih porodica. Odredbama ovog člana predviđeno je i da, radi obezbeđivanja udžbenika i priručnika i nastavnih materijala za osnovnu školu na jezicima nacionalnih manjina i za učenike sa smetnjama u razvoju, Vlada može doneti odluku o finansiranju odnosno sufinansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele tih udžbenika, priručnika i nastavnih materijala koje je javni izdavač obavezan da pripremi u skladu sa ovim zakonom, kao i da ukoliko isti ne budu odobreni Vlada može doneti odluku o finansiranju odnosno sufinansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele tih udžbenika, priručnika i nastavnih materijala privatnog izdavača za koje se izjasnio najveći broj učenika određene generacije, a koje je privatni izdavač obavezan da pripremi, u skladu sa ovim zakonom. Takođe je popisano da Vlada može da donese i odluku o finansiranju odnosno sufinansiranju nabavke i/ili dodele nedostajućih udžbenika, priručnika i nastavnih materijala za učenike i polaznike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, kao i za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama. Cilj ovih odredbi je omogućavanje jednake dostupnosti udžbenika i priručnika i nastavnih materijala za učenike i polaznike iz socijalno/materijalno ugroženih porodica, odnosno obezbeđivanje nedostajućih udžbenika, priručnika i nastavnih materijala za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, na jeziku nacionalne manjine, kao za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama, ukoliko ni jedan izdavač nije na Javni poziv dostavio zahtev za odobravanje rukopisa određenog udžbenika, priručnika i nastavnog materijala.

Članom 10. Predloga zakona uređuje se upotreba jezika i pisma na kojima se štampaju udžbenik, priručnik i nastavni materijal, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo, didaktičko igrovno sredstvo i priručnik za nastavnike, u skladu sa potrebama učenika (srpski jezik, strani jezik, jezik nacionalnih manjina, Brajevo pismo ili formati koji su prilagođeni za slepe i slabovide, za lica sa smetnjama u razvoju i invaliditetom).

Novinu u ovom zakonu predstavlja odredba koju je ministarstvo prihvatilo na zahtev zajednice stručnih škola, a kojom je propisano da izuzetno, priručnik i nastavni materijal za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama mogu biti štampani na srpskom jeziku i latiničnom pismu, ukoliko je način izlaganja sadržaja nastavnog programa određene stručne oblasti, usled korišćenja međunarodnog sistema mera i jedinica u funkciji boljeg predstavljanja i razumevanja sadržaja.

Posebним stavom naglašeno je da se odredbe ovog člana shodno primenjuju i na elektronski dodatak.

Članom 11. Predloga zakona uređuje se zabrana diskriminacije u sadržajima udžbenika, priručnik i nastavni materijal, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo, didaktičko igrovno sredstvo i priručnik za nastavnike, u skladu sa odredbama Ustava Republike Srbije i zakonom koji uređuje oblast zabrane diskriminacije.

2. Izdavači udžbenika (član 12)

Članom 12. Predloga zakona definisan je pojam izdavača udžbenika, (javni i privatni izdavač) i propisano da se izdavanjem priručnika i nastavnih materijala pored izdavača mogu baviti udruženja stručnih škola, udruženja škola koje realizuju program osnovnog obrazovanja odraslih, udruženja škola za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, kao i strukovno udruženje defektologa. Cilj davanja mogućnosti svim navedenim subjektima da se bave izdavanjem udžbenika je podsticanje i ohrabrivanje struke da se uključi u izradu priručnika i nastavnih materijala i na taj način omogućiti veći kvalitet i dostupnost.

Stavom 2. ovog člana, propisana je obaveza javnog izdavača da priprema rukopise udžbenika za sve predmete u osnovnoj školi i didaktička sredstva za pripremni predškolski program, na srpskom i na jeziku nacionalne manjine, kao i udžbenike koji se štampaju sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju, osim za učenike u inkluzivnom obrazovanju. Propisivanjem navedene obaveze javnog izdavača izvršeno je usklađivanje sa postojećim propisima, najpre sa Zakonom o javnim preduzećima („Službeni glasnik RS”, br. [119/12](#) i [autentično tumačenje](#) – 116/13) kojim je, pored ostalog, propisano da je izdavanje udžbenika delatnost od opšteg interesa. Takođe shodno odredbama Ustava i Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, osnovno obrazovanje i pripremni predškolski program su obavezni. Utvrđivanjem obaveze javnom izdavaču da priprema rukopise udžbenika za sve predmete u osnovnoj školi, didaktička sredstva za pripremni predškolski program na srpskom i na jezicima nacionalnih manjina, kao i udžbenike koji se štampaju sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju, osim u za učenike u inkluzivnom obrazovanju, obezbeđuje se dostupnost udžbenika za svu decu i učenike. Naročito je značajna činjenica da će javni izdavač biti u obavezi da pripremi udžbenike odnosno didaktička sredstva za sve navedene kategorije učenika, i to odmah po raspisanom javnom pozivu, a neće se čekati trenutak da udžbenik uđe u Katalog pa da se onda prevodi na jezik nacionalne manjine, odnosno prilagođava sadržaj i/ili format. Ovakvo rešenje garantuje da će nacionalne manjine, kao i učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, imati barem jedan udžbenik iz svakog predmeta po istoj maloprodajnoj ceni kao i udžbenik na srpskom jeziku.

Druga značajna novina koja se tiče izdavača udžbenika, u odnosu na važeći zakon, je ukidanje dozvole za izdavanje udžbenika-licence, a jedini uslov je da je pravno lice registrovano za obavljanje izdavačke delatnosti.

3. Pripremanje udžbenika (čl. 13–19)

Članom 13. Predloga zakona definisan je pojam, postupak, nadležnost i rokovi za donošenje kao i objavljivanje Plana udžbenika.

Novinu predstavlja odredba koja predviđa da se Planom udžbenika, pored udžbenika/udžbeničkih kompleta po predmetima, oblastima i nivoima obrazovanja, za stručne predmete u stručnim školama, za polaznike u osnovnom obrazovanju odraslih i obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju koji se koriste u obrazovno-vaspitnom radu, pored udžbenika, Planom udžbenika može propisati i priručnik i nastavni materijal.

Takođe, novina je i odredba kojom se utvrđuje podeljena nadležnost za donošenje plana udžbenika između Nacionalnog prosvetnog saveta, koji donosi plan udžbenika za sve oblasti i nivoe obrazovanja, osim za stručne predmete u stručnim školama za koje plan udžbenika donosi Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, radi usklađivanja sa izmenama Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja

Cilj ove odredbe je da se, u slučaju nepostojanja udžbenika ili nepostojanja odgovarajućeg udžbenika, predvidi mogućnost štampanja i upotrebe priručnika i

nastavnog materijala, budući da je postupak njihovog odobravanja kraći i fleksibilniji, te da zahtev za njihovo izdavanje izdavač može da podnosi svake godine.

Treba napomenuti da priručnik i nastavno sredstvo nikako ne predstavljaju zamenu za udžbenik, već alternativu ukoliko udžbenik ne postoji ili je zastareo, koja će omogućiti deci, učenicima i polaznicima da koriste adekvatno i kvalitetno nastavno sredstvo.

Propisano je i da, ukoliko Nadležni savet (Nacionalni prosvetni savet ili Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih) ne donese plan udžbenika u roku od 45 dana od dana kada mu Zavod dostavi predlog, ministar donosi plan udžbenika.

Članom 14. Predloga zakona utvrđena je sadržina plana udžbenika. Novinu u odnosu na važeći zakon predstavlja utvrđivanje preporučenog broja strana, odnosno obima udžbenika.

Cilj propisivanja preporučenog broja strana, odnosno obima udžbenika je da se izbegne nepotrebno opterećivanje udžbenika nepotrebним i suvišnim sadržajem, već da se eventualno svaki dodatni sadržaj uvrsti u elektronski dodatak uz udžbenik. O preporučenom broju strana, odnosno obima udžbenika odluku će svakako doneti struka.

Namera ove odredbe nije da paušalno odredi broj strana kao što se paušalno ne određuje broj časova nastave za pojedine predmete. Broj časova je definisan za svaki predmet i nastavnik ne može povećavati ili smanjivati potreban broj časova bez obzira na svoju autonomiju u odabiru metoda rada. Udžbenik prati plan i program i na osnovu toga može se dati preporučen obim udžbenika. Pored toga, važno je napomenuti da se za svaki udžbenik preporučuje elektronski dodatak koji bi trebalo da bude namenjen učeniku za samostalni rad. Na taj način broj, npr. zadataka iz matematike nikako nije ograničen već, naprotiv, povećan.

Član 15. Predloga zakona utvrđuje pojam, postupak i nadležnost za donošenje Standarda kvaliteta udžbenika, i obaveza da udžbenik mora da bude usklađen sa Standardima kvaliteta udžbenika i koji se odnose na sadržinu, pedagoško-psihološke zahteve, didaktičku i metodičku obradu, jezičke zahteve, izradu, grafičku, likovnu i tehničku opremljenost udžbenika, zavisno od oblika, medija i namene.

Standardi kvaliteta i uputstvo o njihovoj primeni utvrđuju se za: udžbenik, elektronski dodatak, priručnik i nastavne materijale, udžbenike, priručnike i nastavne materijale za koji se štampaju sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, za dodatno nastavno sredstvo, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo.

Novinu u ovom članu predstavlja odredba kojom je propisano da ispunjenost Standarda kvaliteta predstavlja osnov za donošenje, ne samo stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika, već i stručnog mišljenja o rukopisu priručnika i nastavnog materijala, dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog i didaktičkog igrovnog sredstva i priručnika za nastavnike, kao i ekspertskog mišljenja

Član 16. Predloga zakona propisuje da Ministarstvo, svake četvrte godine raspisuje javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje udžbenika, a izuzetno i van ovog roka u slučaju donošenja novog nastavnog plana i programa, Ministarstvo raspisuje javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje udžbenika, vodeći računa o rokovima potrebnim za izradu novog udžbenika, kao i početku primene novog nastavnog programa. rok za izradu novog udžbenika ne može biti kraći od 60 dana.

Predlogom je propisana sadržina javnog poziva, kao i da se raspisuje do 1. marta godine u kojoj se objavljuje Lista odobrenih udžbenika (u daljem tekstu: Lista).

Svi udžbenici za koje je raspisan javni poziv i koji su odobreni biće uvršteni na listu istovremeno, kako bi se obezbedila istovremena dostupnosti podataka o odobrenim udžbenicima, čime ni jedan izdavač neće biti u prednosti, odnosno neće biti oštećen zbog ranijeg, odnosno kasnijeg uvrštavanja na Listu, a Lista se takođe

objavljuje na zvaničnoj internet stranici Ministarstva, najkasnije do 31. decembra školske godine u kojoj se objavljuje Katalog udžbenika.

Predlogom zakona taksativno su navedeni podaci koje Lista sadrži.

Novinu predstavlja odredba kojom je propisano da je izdavač dužan da u roku od osam dana od dana objavljivanja Liste, dostavi svim školskim upravama najmanje jedan primerak udžbenika, radi obezbeđivanja dostupnosti udžbenika školama u postupku izbora udžbenika, kao i odredba kojom je utvrđeno da, ukoliko na javni poziv iz ovog člana nijedan izdavač ne podnese zahtev za odobravanje udžbenika, odnosno priručnika i nastavnog materijala, Ministarstvo nalaže javnom izdavaču da pripremi nedostajuće udžbenike, i određuje rok u kojem je obavezan da podnese zahtev za njihovo odobravanje.

Član 17. Predloga zakona definiše pojam i način popunjavanja Kataloga udžbenika.

Za razliku od rešenja u važećem Zakonu, po kojem se svi odobreni udžbenici objavljuju u Katalogu, Predlog zakona propisuje da se u Katalog se uvršćuju udžbenici za isti predmet u istom razredu koje su izabrale škole koje pohađa najmanje 5% učenika određene generacije. Ukoliko je nakon izjašnjavanja škola izabrano više od šest udžbenika sa procentom većim od 5%, u Katalog se uvršćuje šest udžbenika sa najvećim procentom. Ukoliko je nakon izjašnjavanja škola izabrano manje od tri udžbenika sa procentom većim od 5%, u Katalog se uvršćuju tri udžbenika sa najvećim procentom;

Takođe, propisano je da ukoliko su nakon raspisanog javnog poziva odobrena samo tri udžbenika, sva tri će automatski biti uvršćeni u Katalog, nezavisno od izbora škola, kao i udžbenik čiji je sadržaj i format prilagođen učenicima sa smetnjama u razvoju i udžbenik čiji format odnosno pismo je prilagođeno učenicima sa invaliditetom.

Za nastavu koja se izvodi na jeziku nacionalne manjine, u Katalog se uvršćuju svi odobreni udžbenici za nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine i udžbenici čiji je sadržaj i format prilagođen učenicima sa smetnjama u razvoju, odnosno čiji je format odnosno pismo prilagođeno učenicima sa invaliditetom, koji se nalaze na listi.

Predlogom je definisan pojam „određena generacija učenika” pod kojom se smatraju svi učenici na teritoriji Republike Srbije koji pohađaju nastavu iz predmeta za koji se bira udžbenik u školskoj godini u kojoj se objavljuje Katalog. To znači da se za svaki udžbenik koji se bira, pod „određenom generacijom” podrazumevaju svi učenici koji pohađaju nastavu iz tog predmeta u školskoj godini u kojoj škola bira udžbenik.

Katalog se objavljuje najkasnije do 20. aprila školske godine u kojoj se objavljuje Lista, na zvaničnoj internet stranici Ministarstva i u „Službenom glasniku Republike Srbije – Prosvetnom glasniku”, a udžbenici odobreni i izabrani nakon donošenja novog nastavnog plana i programa, naknadno se uvršćuju u Katalog.

Pored toga, taksativno su navedeni koji podaci se unose u Katalog i propisano da Ministarstvo vodi i elektronski registar, koji pored podataka iz Kataloga, sadrži i podatke o nazivu škola i broju učenika koji koriste udžbenike.

Propisana je zabrana da škola koristi udžbenike koji nisu uvršćeni u Katalog.

Član 18. Predloga zakona propisuje da Ministarstvo po potrebi objavljuje javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje priručnika i nastavnih materijala, te da taj javni poziv sadrži podatke o naslovu priručnika i nastavnih materijala, po nivoima obrazovanja, vrsti škole, razredima i predmetima, obliku, najvišoj maloprodajnoj ceni priručnika i nastavnih materijala, mediju, jeziku i pismu na kom se štampa, način i rok za podnošenje zahteva.

Ovaj član uvodi pojam Kataloga priručnika i nastavnih materijala, koji sadrži odobrene priručnike i nastavne materijale za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama, priručnike i nastavne materijale za obrazovanje odraslih i

priručnike i nastavne materijale za učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Katalog priručnika i nastavnih materijala objavljuje se i redovno ažurira na zvaničnoj internet stranici Ministarstva, Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih i Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.

Propisana je i zabrana školi da koristi priručnik i nastavni materijal koji nije uvršten u ovaj Katalog.

Član 19. Predloga zakona uvodi novi pojam – Listu dodatnih nastavnih sredstva, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstva i didaktičkih igrovnih sredstava.

Značajno je pomenuti da je ovim članom predviđeno da udžbenike koji su u Listi, a nisu uvršteni i Katalog, na zahtev izdavača, škole, odnosno nastavnici mogu koristiti kao dodatno nastavno sredstvo.

Ova lista se objavljuje i redovno ažurira na zvaničnoj internet stranici Zavoda, a sadržaj Liste taksativno je naveden.

4. Odobranje udžbenika, priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava (čl. 20–32)

Član 20. Predloga zakona propisuje da se zahtev za odobranje udžbenika podnosi na osnovu Javnog poziva kojim se utvrđuje rok za podnošenje zahteva za odobranje udžbenika.

Takođe, izdavačima je omogućeno da mimo objavljenog Javnog poziva, mogu da podnesu zahtev za odobranje udžbenika, svake godine u roku od 30 dana, počev od 1. septembra, osim u školskoj godini u kojoj se objavljuje Javni poziv i školskoj godini u kojoj se objavljuje Lista, a ovi udžbenici moći će da se koriste kao dodatno nastavno sredstvo, a biće uvršteni u Listu odobrenih udžbenika nakon objavljivanja narednog Javnog poziva. Novo rešenje u odnosu na važeći zakon predstavlja obaveza izdavača da obezbedi da dostavljeni materijal ne sadrži ime autora.

Takođe, ovim članom propisano je da elaborat koji izdavač dostavlja, obavezno sadrži reference i istraživanja koja su korišćena u pripremi rukopisa, kao i opis elektronskog dodatka i način na koji će izdavači pratiti kvalitet udžbenika.

Novina je i obaveza izdavača da prilikom dostavljanja zahteva za odobranje udžbenika dostavi i sledećih pet saglasnosti: da će štampati udžbenik na jeziku nacionalne manjine u slučaju izbora tog udžbenika; da će u slučaju izbora tog udžbenika, isti štampati sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju koji pohađaju nastavu u školama za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom; da će u slučaju izbora tog udžbenika, isti štampati u prilagođenom formatu za učenike sa invaliditetom koji pohađaju nastavu u školama za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i inkluzivnom obrazovanju; da će omogućiti nastavnicima učenika u inkluzivnom obrazovanju da bez naknade koriste sadržaje udžbenika koji je izabrala njihova škola radi prilagođavanja udžbenika prema individualnom obrazovanju za učenike sa smetnjama u razvoju, kao i saglasnost izdavača da se njegov udžbenik uvrsti u Katalog, ukoliko bude izabran u skladu sa ovim zakonom.

Cilj ovakvog rešenja je podizanje društvene odgovornosti izdavača, budući da je oblast izdavanja udžbenika delatnost od javnog značaja, te da izdavanje udžbenika prvenstveno podrazumeva obezbeđivanje jednake dostupnosti kvalitetnog udžbenika za sve učenike, bez obzira na tiraž i profitabilnost izdavanja pojedinih udžbenika, kao što su udžbenici na jeziku i pismu pojedinih nacionalnih manjina i udžbenici čiji sadržaj i/ili format je prilagođen učenicima sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Kao jedan od mehanizama za izbegavanje sukoba interesa propisana je i obaveza izdavača, da prilikom podnošenja zahteva za odobranje udžbenika,

dostavi izjavu o tome da li je neko od članova Liste ocenjivača autor tog izdavača, zaposlen, angažovan, poslovno povezan sa tim izdavačem, uključujući i druge oblike plaćene saradnje.

Za razliku od važećeg zakonskog rešenja, nisu predviđena obaveza izdavača da uz rukopis dostavlja tri pojedinačne i zajedničku recenziju.

Značajno pojednostavljenje procedure i rokova predstavlja odredba kojom je propisano da ukoliko izdavač podnosi zahtev za odobravanje udžbenika koji je uvršten u važeću Listu, a nije došlo do promene nastavnog plana i programa za taj predmet, shodno se primenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na novo izdanje udžbenika, osim odredaba koje se odnose na plaćanje takse.

Ovim članom posebno je uređeno i podnošenje zahteva za odobravanje prevoda udžbenika koji je već odobren na srpskom jeziku na jezik i pismo nacionalne manjine, kao i odobravanje prilagođavanje sadržaja i/ili formata odobrenog udžbenika za učenika sa smetnjama u razvoju koji pohađaju školu za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, te da se na odobravanje ovih udžbenika shodno primenjuju pojedine odredbe koje se odnose na novo izdanje udžbenika.

Ovim članom propisana je i obaveza izdavača da uz zahtev za odobravanje udžbenika dostavi i dokaz o uplaćenju taksi za stručnu ocenu kvaliteta rukopisa udžbenika, čiju će visinu utvrditi ministar. Na ovaj način izbegava se situacija da se sredstvima republičkog budžeta finansiraju stručnjaci koji pregledaju udžbenike, čijim izdavanjem izdavači ostvaruju profit, što je slučaj prema važećem zakonu.

Član 21. Predloga zakona definiše pojam Liste ocenjivača udžbenika, u koju se, na osnovu javnog poziva koju raspisuje ministar, biraju lica sa odgovarajućim obrazovanjem i kompetencijama koja će učestvovati u ocenjivanju kvaliteta rukopisa udžbenika.

Izbor lica koja se prijave na javni poziv, vrši ministar, na predlog posebne komisije sačinjene od 11 članova, imenovanih na predlog Nacionalnog prosvetnog saveta, Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Pokrajinskog zavoda, Pokrajinskog sekretarijata i Ministarstva, koji obavezno moraju biti stručnjaci iz oblasti obrazovanja i vaspitanja.

Propisivanjem obaveze da se na zvaničnoj internet stranici Ministarstva objavljuju: ime i prezime ocenjivača; stepen i vrsta njihovog obrazovanja; njihova stručna biografija, kao i nivo obrazovanja i predmet za koji je izabran kao ocenjivač, obezbeđena je dostupnost podataka javnosti o licima koja će davati stručnu ocenu kvaliteta rukopisa udžbenika.

Kvalitetniji postupak i ujednačenost ocenjivanja postignuta je propisivanjem odredbe kojom je utvrđeno da će jedna Komisija za ocenu rukopisa biti formirane za svaki predmet po nivoima i vrsti obrazovanja.

U Listu ocenjivača biraju se lica sa odgovarajućim visokim obrazovanjem za odgovarajući predmet odnosno stručnu oblast (stručnjak), lica sa odgovarajućim kompetencijama iz oblasti metodike struke/odgovarajućeg predmeta/oblasti (metodičar), nastavnik (praktičar) i lica sa kompetencijama u skladu sa specifičnim potrebama određenog predmeta, stručne oblasti, odnosno nivoa obrazovanja, vrste udžbenika, uzrasta, potreba i mogućnosti učenika (psiholog, defektolog, andragog, stručnjak za informaciono-komunikacione tehnologije, lingvista za strani jezik i jezike nacionalnih manjina i sl).

Zavod od članova Liste ocenjivača formira Komisiju za ocenu rukopisa (u daljem tekstu: Komisija), za svaki predmet po nivoima i vrsti obrazovanja, u koju se obavezno imenuje najmanje po jedan stručnjak, metodičar i nastavnik-praktičar i najmanje jedan član koji je zaposlen u Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu, a po potrebi mogu biti imenovani i psiholog, defektolog, andragog, stručnjak za informaciono-komunikacione tehnologije, lingvista za strani jezik i jezike nacionalnih manjina i slično.

Ovaj član sadrži ovlašćenje ministra da propiše način i postupak izbora lica na Listu ocenjivača, program obuke za ocenjivače, etički kodeks lica koja učestvuju u postupku odobravanja i ekspertize udžbenika i postupak imenovanja članova Komisije.

Član 22. Predlog zakona propisuje da stručnu ocenu kvaliteta rukopisa udžbenika, umesto Zavoda daje Komisija za ocenu rukopisa u roku od 90 dana od dana prijema rukopisa. Stručna ocena mora da sadrži poziv na ispunjenost Standarda kvaliteta udžbenika koji su propisani podzakonskim aktom iz člana 15. stav 3. Zakona

Komisiju imenuje Zavod od članova Liste ocenjivača i jednog predstavnika Zavoda.

Pre nego što dostavi Zavodu stručnu ocenu, Komisija može jednom vratiti rukopis izdavaču radi ispravke nedostaka u roku od osam dana od dana prijema, a ovaj rok uračunava se u rok od 90 dana.

Na osnovu stručne ocene koju dostavlja Komisija, Zavod ministru i izdavaču dostavlja predlog da se udžbenik odobri odnosno da se zahtev za odobravanje odbije, zajedno sa stručnom ocenom u prilogu.

Predlogom je propisano da stručna ocena mora biti obrazložena, a transparentnost se obezbeđuje odredbom kojom je utvrđeno da se sve stručne ocene objavljuju na zvaničnoj internet strani Zavoda, istovremeno sa Listom udžbenika.

Predlog predviđa rešenje i u slučaju da Zavod ne dostavi ministru i izdavaču predlog. U tom slučaju ministar će zatraži od Zavoda da mu dostavi stručnu ocenu Komisije i na osnovu nje doneće rešenje, a ukoliko je stručna ocena negativna, ministar će je dostaviti izdavaču kako bi mogao da podnese zahtev za ekspertizu.

Imajući u vidu da izdavač dostavlja uz zahtev za odobravanje udžbenika, rukopis koji ne sadrži ime autora, dužan je da Ministarstvu dostavi imena autora udžbenika u roku od tri dana od dana prijema Stručne ocene, a ukoliko izdavač podnosi zahtev za ekspertizu u roku od tri dana od dana prijema ekspertskog mišljenja.

Kako bi se sprečio nedozvoljeni uticaj na članove Komisije u toku postupka davanja stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika, ovim članom zabranjeno je izdavačima da kontaktiraju članove Komisije u toku ovog postupka.

Ovaj član sadrži ovlašćenje ministra da propiše bliže uslove u pogledu donošenja Stručne ocene.

Članom 23. Predloga zakona propisuje se da zahtev za odobravanje priručnika i nastavnih materijala izdavač podnosi Ministarstvu, odnosno pokrajinskom organu nadležnom za poslove obrazovanja, a dodatno nastavno sredstvo, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva Zavodu, odnosno ustanovi nadležnoj za poslove unapređenja i razvoja stručno-istraživačkog rada u oblasti predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja na teritoriji autonomne pokrajine (u daljem tekstu: Pokrajinski zavod).

Ovim članom jasno su razgraničene nadležnosti između republičkih i pokrajinskih organa i ustanova.

Propisano je ovlašćenje ministra da utvrdi visinu takse za stručno mišljenje.

Član 24. Predloga zakona propisuje postupak odobravanja priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, jasno razgraničavajući nadležnost Ministarstva i Pokrajinskog sekretarijata.

Ovaj član sadrži ovlašćenje ministra da podzakonskim aktom propiše način i postupak davanja stručnog mišljenja u postupku odobravanja priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava.

Članom 25. Predloga zakona propisan je postupak ekspertize rukopisa udžbenika.

Definisano je podnošenje zahteva za ekspertizu, nadležnost za postupanje i rokovi u postupku davanja ekspertskog mišljenja. Novina u odnosu na dosadašnje zakonsko rešenje je podeljena nadležnost između saveta, i tako da Nacionalni prosvetni savet obrazuje stručnu komisiju za osnovnu školu i opšteobrazovne predmete u srednjoj školi, a Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih za stručne predmete u stručnim školama.

Stručna komisija obrazuje se od članova Liste ocenjivača, koji nisu bili članovi Komisije za koje je podnet zahtev za ekspertizu. Postupak ekspertize rukopisa udžbenika sprovodi se shodno odredbama podzakonskog akta kojim će biti propisan način i postupak davanja Stručne ocene.

Cilj ovog rešenja je uvođenje obaveznosti licima koja daju ekspertsko mišljenje, da u tom postupku poštuju odredbe koje se odnose na način i postupak davanja stručne ocene, čime će se povećava kvalitet ovog drugostepenog postupka.

Postupak ekspertize utvrđen ovim članom shodno se primenjuje i na ekspertizu rukopisa priručnika i nastavnog materijala.

Takođe, propisano je da ministar propisuje visinu takse za troškove ekspertize koje snosi izdavač, te da ta sredstva predstavljaju prihod budžeta Republike Srbije.

Članom 26. Predloga zakona uređuje se sukob interesa u postupku davanja Stručne ocene i ekspertize. Lica koja učestvuju u navedenim postupcima pre početka rada potpisuju izjavu kojom potvrđuju da nisu autori udžbenika za osnovnu i srednju školu, da nisu zaposleni, angažovani ili poslovno povezani sa izdavačem udžbenika, uključujući i druge oblike plaćene saradnje, odnosno da nisu povezani sa odgovornim licem izdavača, odnosno da ne postoje drugi zakonom propisani uslovi za njihovo izuzeće. Propisan je i postupak i nadležnost za utvrđivanje postojanja sukoba interesa.

Propisano je brisanje sa Liste ocenjivača i zabrana ponovnog imenovanja lica za koje se utvrdi da je dao netačnu izjavu iz člana 21. stav 5. ovog predloga zakona i stava 1. ovog člana.

Članom 27. Predloga zakona utvrđena je nadležnost za odobravanje udžbenika na srpskom jeziku, udžbenika za versku nastavu i udžbenika na jeziku nacionalne manjine

Ovim članom izvršeno je usaglašavanje sa Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja u pogledu nadležnosti za predlaganje odobravanja udžbenika.

Članom 28. Predloga zakona propisano je da ministar odobrava priručnike i nastavne materijale, na predlog Zavoda, kao i da Zavod odobrava dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva.

Članom 29. Predloga zakona utvrđena je nadležnost za u postupku odobravanja udžbenika, priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava na jeziku i pismu nacionalne manjine na teritoriji autonomne pokrajine.

Nadležnost autonomne pokrajine odnosi se samo na nacionalne manjine čiji nacionalni saveti imaju sedište na njenoj teritoriji.

Članom 30. Predloga zakona propisana je sadržina rešenja o odobravanja rukopisa udžbenika, a odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na priručnike i nastavne materijale, dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva.

Članom 31. Predloga zakona propisana je sadržina rešenja o odbijanju zahteva odobravanja rukopisa udžbenika, a odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na priručnike i nastavne materijale, dodatna nastavna sredstva, nastavna pomagala, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva..

Članom 32. Predloga zakona utvrđeni su slučajevi u kojima se postupak odobravanja udžbenika obustavlja, odnosno povlači iz upotrebe, ukoliko su prethodno odobreni.

O obustavi postupka odobravanja, odnosno povlačenju udžbenika ministar donosi zaključak o obustavljanju postupka, odnosno rešenje o povlačenju udžbenika koja su konačna u upravnom postupku.

5. Izbor udžbenika, određivanje javiše maloprodajne cene sa PDV-om, praćenje i vrednovanje (čl. 33–36)

Član 33. Predloga zakona, predstavlja značajnu novinu u odnosu na izbor udžbenika koji je propisan važećim zakonom.

Za razliku dosadašnjeg rešenja, propisano je da škola sa Liste odobrenih udžbenika bira udžbenike koji će se koristiti naredne četiri školske godine. Škola bira najmanje tri udžbenika za svaki predmet u svakom razredu, koje rangira prema prioritetu u posebnom spisku, koja je sastavni deo odluke o izboru udžbenika, a ukoliko se na listi nalazi tri ili manje udžbenika škola bira jedan udžbenik, o čemu obaveštava Savet roditelja.

Odluku o izboru udžbenika, kao i u važećem zakonu, donosi nastavničko veće na obrazložen predlog stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnih aktiva nastavnika razredne nastave, uključujući i udžbenike za nastavu na jeziku nacionalne manjine i udžbenike sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom, dok učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom u inkluzivnom obrazovanju, koriste udžbenike koje je izabrala škola.

Na ovaj način, izbor udžbenika se može uskladiti sa donošenjem školskog programa, koji se po pravilu donosi svake četvrte godine. Takođe, izbor udžbenika na četiri godine znatno olakšava postupak kupovine i distribucije udžbenika, budući da će se isti udžbenici koristiti četiri godine.

Takođe, novina je i da se u svim odeljenjima istog razreda iste škole, za isti nastavni predmet po pravilu koristi se isti udžbenik jednog izdavača. Izuzetak su situacije kada u odeljenju ima učenika koji pohađaju deo nastave na jeziku nacionalne manjine.

Na isti način biraju se udžbenici za učenike koji pohađaju nastavu na jeziku nacionalne manjine i učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom koji pohađaju škole za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

U slučaju da udžbenik koji je izabrala škola ne bude objavljen u Katalogu, škola ima obavezu da u roku od pet radnih dana od dana objavljivanja Kataloga, izabere drugi udžbenik koji je objavljen u Katalogu i o tome obavesti Ministarstvo.

Za slučaj da na Listi nema odobrenih udžbenika za nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno udžbenika sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom, predviđeno je da je izdavač čiji udžbenik ima najveći procenat u Katalogu, obavezan da taj udžbenik prevede na odgovarajući jezik nacionalne manjine, odnosno da obezbedi udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom.

Cilj navedenog rešenja je da se u nedostatku udžbenika koji je originalno pripremljen na jeziku nacionalne manjine, odnosno čiji je sadržaj i/ili format prilagođen učenicima sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, obezbedi odgovarajući udžbenik u što kraćem roku. Ovako izabrane udžbenike štampaće za naredne četiri školske godine jedan izdavač, i to onaj koji ima najveći procenat tog udžbenika na srpskom jeziku u Katalogu, što će smanjiti troškove izrade ovih udžbenika.

Da bi se u situaciji kada škola nije dostavila odluku o izboru udžbenika u predviđenom roku, izbegla mogućnost da učenici ne znaju koje će udžbenike koristiti, Ministarstvo donosi odluku o udžbenicima koji će se koristiti u toj školi, tako što bira udžbenike koji su najzastupljeniji na teritoriji školske uprave kojoj pripada ta škola.

Propisano je da konačnu odluku o udžbenicima koji će se koristiti u školi naredne četiri školske godine, škola objavljuje na oglasnoj tabli i obavezujuća je. Takođe, predviđeno je da škola u svojoj dokumentaciji trajno čuva spisak izabranih udžbenika, zajedno sa obrazloženim predlogom.

Novina je i obaveza škole da podatke o udžbenicima koje je izabrala da koristi unosi u elektronski registar udžbenika, u skladu sa ovim zakonom.

Članom 34. Predloga zakona uvažene su preporuke koje je na odredbe važećeg zakona koje se odnose na izbor udžbenika dala Agencije za borbu protiv korupcije.

Predviđeno je da nastavnik čini težu povredu radne obaveze ukoliko od učenika zahteva da kupi dodatno nastavno sredstvo. Polazeći od činjenice da je Planom udžbenika propisan sadržaj udžbeničkog kompleta koji je obavezan za svaki predmet, postavlja se pitanje opravdanosti korišćenja dodatnog nastavnog sredstva, posebno imajući u vidu da su nastavnici prethodno izabrali odgovarajući udžbenik/udžbenički komplet.

Akcentat ove odredbe je na zabrani da nastavnik zahteva kupovinu nastavnog sredstva koje nije obavezno i tako izlaže roditelje dodatnim troškovima. Međutim, dodatno nastavno sredstvo koje predloži nastavnik se može koristiti, ukoliko se svi roditelji učenika u odeljenju pismeno sa tim saglase.

Međutim, navedena odredba ne sprečava nastavnika da ukoliko smatra da korišćenje dodatnog nastavnog sredstva može unaprediti obrazovno-vaspitni rad, nastavnik isti koristi u realizaciji nastave, ali ne može zahtevati od učenika da to dodatno nastavno sredstvo kupi.

Ovim članom propisana je i zabrana izdavaču da učini, a školi, predškolskoj ustanovi ili zaposlenom da primi svaku donaciju, poklon ili reprezentaciju, učinjenu na neposredan ili posredan način, u bilo kom iznosu ili obliku, ali je precizirano da se donacijom, poklonom ili reprezentacijom ne smatra predstavljanje udžbenika u trajanju od najviše jednog radnog dana koje mora biti realizovano u prostorijama škole i reprezentacije male vrednosti (olovke, kalendari, blokovi za pisanje), kao i besplatni primerci udžbenika koje izdavač daje u postupku izbora udžbenika.

Imajući u vidu da se udžbenici nabavljaju od različitih izdavača propisano je da škola, uz saglasnost Saveta roditelja, može bez naknade, da pomogne u obezbeđivanju svih izabranih udžbenika, ukoliko se time roditeljima olakšava pribavljanje udžbenika.

Član 35. Predloga zakona uvodi novi institut – najvišu maloprodajnu cenu udžbenika i priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om. Odredbama ovog člana propisano je da ministar, na osnovu predloga Komisije za određivanje najviše maloprodajne cene udžbenika i priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om, svake godine donosi odluku o najvišoj maloprodajnoj ceni udžbenika i priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om najkasnije do 15. marta tekuće godine za narednu školsku godinu. Ova komisija, koju imenuje ministar, brojaće sedam članova od kojih su tri predstavnici izdavača (jedan javni i dva privatna), po jedan iz Ministarstva, organa nadležnog za poslove trgovine, organa nadležnog za zaštitu potrošača i jedan stručnjak za ekonomske nauke kojeg predlaže socijalno-ekonomski savet.

Kriterijume za formiranje najviše maloprodajne cene udžbenika i priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om, kao i način rada Komisije propisaće zajednički ministar nadležan za poslove obrazovanja i ministar nadležan za poslove trgovine.

Ove odredbe unete su, između ostalog i zbog činjenice da su svi odobreni udžbenici usklađeni sa Standardima kvaliteta, te da izbor udžbenika vrše nastavnici, a plaćaju ih roditelji ili država. Ovim rešenjem štiti se interes roditelja i sprečava mogućnost da neki roditelji zbog izbora dosta skupljeg udžbenika od strane nastavnika imaju nesrazmerno veće troškove.

Cilj ove odredbe nije „jeftin udžbenik“, niti umanjenje profita izdavača, već da se na osnovu jasnih parametara utvrdi najviša maloprodajna cena sa PDV-om, jer je

u dosadašnjoj primeni zakona dešavalo da različita odeljenja istog razreda u školi plaćaju različite cene kompleta udžbenika.

Predviđeno je da se najviša maloprodajna cena sa PDV-om utvrđuje svake godine najkasnije do 15. marta tekuće godine za narednu školsku godinu. U godini kada se objavljuje Lista, maksimalna maloprodajna cena se objavljuje u trenutku objavljivanja javnog poziva, tako da roditelji i škole imaju informaciju o ceni prilikom izbora udžbenika.

Treba napomenuti da ukoliko najviša cena ne bi bila utvrđena, izdavači bi bez opravdanih razloga mogli svake godine da povećaju cenu udžbenika, koje roditelji moraju da kupe u naredne četiri školske godine. Ovaj član propisuje da najviša maloprodajna cena udžbenika i priručnika i nastavnih materijala, koji se štampa na jeziku nacionalne manjine, odnosno sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, ne može biti veća od najviše maloprodajne cene udžbenika i priručnika i nastavnih materijala na srpskom jeziku koji je preveden, odnosno čiji se sadržaj i/ili format prilagođava.

Propisano je ovlašćenje ministra nadležnog za poslove obrazovanja i ministra nadležnog za poslove trgovine da zajednički propisuju kriterijume za formiranje najviše maloprodajne cene udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om i način rada Komisije.

Član 36. Predloga zakona uvodi obavezu izdavačima udžbenika da kroz unutrašnji sistem kontrole prate kvalitet svojih udžbenika i evidenciju o tom praćenju stavljaju na uvid javnosti.

Pored izdavača, kvalitet udžbenika i rezultate korišćenja udžbenika u obrazovno-vaspitnom radu kontinuirano prati Zavod.

6. Izdavanje udžbenika (čl. 37–39)

Članom 37. Predloga zakona utvrđeni su rokovi u kojima je Ministarstvo obavezno da dostavi izdavačima obaveštenje o ishodu izbora udžbenika koji mogu biti uvršteni u Katalog, kao i obaveza izdavača da u roku od sedam dana od dana prijema ovog obaveštenja Ministarstvu dostavi blanko solo menicu sa meničnim ovlašćenjem u visini iznosa od 10.000.000,00 dinara, a da ukoliko dođe do aktiviranja ove menice, izdavač je u obavezi da u roku od 8 dana od dana podnošenja menice na naplatu Ministarstvu dostavi novu blanko solo menicu sa meničnim ovlašćenjem u visini iznosa od 10.000.000,00 dinara.

Ukoliko izdavač ne dostavi menicu udžbenik neće biti uvršten u Katalog, a škole koje su izabrale udžbenik tog izdavača koristiće sledeći izabrani udžbenik koji se nalazi u Katalogu, a ukoliko u Katalogu odnosno u Listi nema drugog odobrenog udžbenika za taj predmet, Ministarstvo će naložiti javnom izdavaču da pripremi nedostajući udžbenik i odrediti rok u kojem je obavezan da podnese zahtev za odobrenje tog udžbenika.

Svrha ovog rešenja jeste da garantuje da će udžbenici biti dostupni učenicima u periodu za koji je izabrani udžbenik odobren.

Javno preduzeće „Zavod za udžbenike” je osnovala Vlada Republike Srbije odlukom („Službeni glasnik RS”, br. 44/06, 114/06 i 51/13) da bi se bavilo izdavanjem udžbenika, a članom 2. stav 1. Zakona o javnim preduzećima („Službeni glasnik RS”, br. 119/12 i autentično tumačenje – 116/13) propisano da je izdavanje udžbenika delatnost od opšteg interesa.

Takođe stavom 4. ovog člana propisane su obaveze izdavača čiji je udžbenik uvršten u Katalog, i to da je dužan da: objavi udžbenik prema odobrenom rukopisu, obezbedi udžbenike u dovoljnom broju primeraka prema iskazanim potrebama škola i korisnika, za četiri naredne školske godine od godine u kojoj je objavljen Katalog, obezbedi udžbenike na jeziku i pismu nacionalne manjine i udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, ukoliko se

izabere udžbenik tog izdavača u dovoljnom broju primeraka prema iskazanim potrebama škola i korisnika za naredne četiri školske godine od godine u kojoj je objavljen Katalog, učini udžbenike dostupnim prodajnoj mreži, najkasnije do 15. avgusta tekuće za narednu školsku godinu, učini dostupnim prodajnoj mreži prevod odobrenog udžbenika sa srpskog na jezik i pismo nacionalne manjine i odobreni udžbenik koji se štampa sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom, do početka naredne školske godine, primerak udžbenika iz Kataloga dostavi Zavodu i bibliotekama visokoškolskih ustanova koji realizuju studijske programe za obrazovanje nastavnika, najkasnije do 15. avgusta godine u kojoj je udžbenik objavljen u Katalogu i da prati kvalitet svojih udžbenika i mišljenja njihovih korisnika, kao i da evidenciju o tom praćenju stavljaju na uvid javnosti za svaku školsku godinu, najkasnije u roku od šest meseci od dana završetka školske godine.

Posebno napominjemo da je stavom 4. tačka 8) propisana obaveza svih izdavača da uplate sredstva u visini od 2% od neto prihoda ostvarenog od prodaje udžbenika u prethodnoj kalendarskoj godini najkasnije do 31. marta tekuće godine, i ta sredstva su prihod budžeta Republike Srbije, a koriste se za namene utvrđene članom 9. ovog zakona. Kao sredstvo obezbeđenja za ispunjenje ove obaveze predviđeno je da izdavač najkasnije do 1. juna godine u kojoj se objavljuje Katalog, dostavlja Ministarstvu menicu u visini od 2% od projektovanog neto prihoda, koji se izračunava na osnovu tiraža koji predstavlja broj udžbenika potreban za sve učenike koji pohađaju škole koje su izabrale udžbenike tog izdavača pre objavljivanja Kataloga, za jednu školsku godinu.

Napominjemo da je važećim zakonom takođe propisana ovakva obaveza izdavača i ona je podzakonskim aktom koji uređuje niskotiražne udžbenike određena u procentu od 1% neto profita ostvarenog od prodaje udžbenika u prethodnoj kalendarskoj godini

Međutim, imajući u vidu dosadašnju praksu i nedostatak udžbenika na jezicima i pismu za određene nacionalne manjine i udžbenika za decu i učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju, kao i obavezu države da svima obezbedi jednaku dostupnost obrazovanju, ovom odredbom uvodi se obaveza svih izdavača da učestvuju u finansiranju ovih udžbenika izdvajanjem sredstava u visini od 2% od neto prihoda ostvarenog od prodaje udžbenika u prethodnoj kalendarskoj godini.

Sredstva su prihod budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda, najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu, a koristiće se za namene utvrđene članom 9. ovog zakona.

Kako se ovde radi o značajnim sredstvima bez kojih bi uveliko bilo otežana priprema i štampanje udžbenika na jezicima manjina udžbenika za decu i učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju, uvodi se posebna menica kojom se garantuje da će izdavač ispuniti svoju obavezu.

Smatramo da je ovakvo sredstvo obezbeđenja svrsishodnije od propisivanja kaznenih odredbi ili povlačenja udžbenika u slučaju da izdavač ne uplati sredstva za ovu namenu.

Članom 38. Predloga zakona utvrđena je sadržina udžbenika odobrenog u Katalogu, a ova odredba se shodno primenjuje i na sadržinu priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava.

Članom 39. Predloga zakona, definisan je pojam novog izdanja udžbenika koje se štampa sa nepromenjenim sadržajem i utvrđeni su uslovi u kojima se izmene i/ili dopune ne smatraju promenom sadržaja.

U odnosu na važeći zakon, novinu predstavlja mogućnost da se udžbenik može izdati kao novo izdanje ukoliko se unapređivanje didaktičkog oblikovanja udžbenika kojim se menja, odnosno dopunjuje najviše do 5% sadržaja, s tim da staro izdanje ovog udžbenika ostaje u upotrebi.

Cilj ovakvog rešenja je da se izdavaču omogući didaktičko unapređivanje sadržaja udžbenika i pre isteka perioda od četiri godine za koji je udžbenik izabran. Međutim, prethodno izdanje udžbenika ostaje u upotrebi kako bi se sprečilo da izdavači svake godine izdaju novo izdanje udžbenika i time primoravaju roditelje da svake školske godine kupuju novo izdanje udžbenika.

Utvrđeni su rokovi za podnošenje zahteva, sadržaj priloga koji se podnose uz zahtev, kao i nadležnost za donošenje rešenja o da li će biti odobreno novo izdanje udžbenika.

Ovim članom utvrđen je postupak odobravanja novog izdanja udžbenika.

7. Povlačenje udžbenika iz upotrebe (član 40)

Članom 40. Predloga zakona utvrđeni su slučajevi u kojima se odobreni udžbenik povlači iz upotrebe, postupak povlačenja, kao i obaveze izdavača čiji se udžbenik povlači.

U cilju obezbeđivanja efikasnije kontrole sadržaja u udžbenika i obaveza izdavača propisano je da svako zainteresovano pravno ili fizičko lice ili državni organ mogu podneti zahtev za povlačenje udžbenika.

U slučaju zahteva za povlačenje udžbenika zbog toga što nije objavljen u skladu sa odobrenim rukopisom, Ministarstvo pribavlja mišljenje Zavoda u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva.

Budući da se nakon povlačenja udžbenika u slučajevima predviđenim ovim članom može desiti da učenici mogu ostati bez udžbenika, predviđeni su prelazni modaliteti korišćenja udžbenika koji se povlači iz upotrebi do obezbeđivanja novih udžbenika.

8. Nadzor (član 41)

Član 41. Predloga zakona uređuje da nadzor nad sprovođenjem ovog zakona, vrši Ministarstvo preko prosvetnih inspektora.

9. Kaznene odredbe (čl. 42–43)

Čl. 42-43. Predloga zakona propisuju kaznene odredbe koje se odnose na izdavača i odgovorno lice izdavača, školu i odgovorno lice u školi, kao i nastavnika i lica koja daju stručnu ocenu odnosno ekspertsko mišljenje.

10. Prelazne i završne odredbe (čl. 44–49)

Član 44. Predloga zakona utvrđuje rokove za donošenje podzakonskih akata za sprovođenje ovog zakona.

Član 45. Predloga zakona utvrđuje prelazni režim za udžbenike i druga nastavna sredstva koji su odobrena u skladu sa propisima koji važe do stupanja na snagu novog zakona, kao i pitanje važenja priručnika i nastavnih materijala za obrazovanje odraslih nastalih u okviru projekta „Druga šansa – Razvoj sistema funkcionalnog osnovnog obrazovanja odraslih”.

Član 46. Predloga zakona propisuje rok za raspisivanje javnog poziva za izbor Liste ocenjivača.

Ovim članom utvrđen je i prelazni režim koji se odnosi na lica koja se mogu prijaviti na javni poziv za izbor Liste ocenjivača, te je propisano da se na ovaj javni poziv mogu se prijaviti i lica koja su autori, zaposleni, angažovani ili poslovno povezani, uključujući i druge oblike plaćene saradnje sa izdavačem udžbenika koji su odobreni po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona.

Članom 47. Predloga zakona propisano je da će Javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje udžbenika koji će se koristiti počev od školske 2019/2020. godine Ministarstvo raspisati u roku od dve godine od stupanja na snagu podzakonskih akata koji propisuju standarde kvaliteta udžbenika i plan udžbenika. Međutim, imajući u vidu da postoji veliki broj nedostajućih udžbenika, stavom 2. ovog člana propisano je da će Javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje nedostajućih udžbenika i priručnika i nastavnih materijala, Ministarstvo raspisati u roku od mesec dana od dana stupanja na snagu navedenih pravilnika. Za udžbenike koji će se koristiti u periodu od školske 2016/2017. do 2018/2019. godine Ministarstvo će raspisati Javni poziv za izbor udžbenika u roku od tri meseca od stupanja na snagu ovog zakona, a na taj Javni poziv mogu da se jave izdavači čiji su udžbenici odobreni u skladu sa propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona, s tim da će se na postupak izbora izdavanja, povlačenja i praćenja tih udžbenika primenjivati odredbe ovog zakona.

Članom 48. Predloga zakona omogućeno je da izdavači u periodu od mesec dana zaključno sa 1. oktobrom 2015. godine podnesu zahtev za odobravanje udžbenika prema važećem zakonu, koji će se koristiti u školskoj 2016/2017. godini, uz plaćanje takse koja je će biti propisana u skladu sa članom 20. stav 19. ovog zakona. Cilj ovog rešenja je da se omogući izdavačima koji žele da za nove udžbenike podnesu zahtev za njihovo odobravanje pre donošenja novih Standarda kvaliteta i Plana udžbenika.

Članom 49. Predloga zakona propisano je da danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima („Službeni glasnik RS”, broj 72/09).

Članom 50. Predloga zakona utvrđeno je da zakon stupa na snagu u roku od osam dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.

IV. PROCENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA POTREBNIH ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona u 2015. godini, Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2015. godinu („Službeni glasnik RS”, broj 142/14), na poziciji Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, u glavi 24.1, program 2003, funkcija 910, programska aktivnost/projekat 4001, ekonomska klasifikacija 426, obezbeđena su sredstva za nabavku besplatnih udžbenika u iznosu od 689.350.000,00 dinara,

Za sprovođenje ovog zakona u 2016. godini, procena je da će biti potrebno 700.000.000,00 dinara za nabavku besplatnih udžbenika i 200.000,00 dinara za obuku ocenjivača, ukupno 700.200.000,00.

Za sprovođenje ovog zakona u 2017. godini, procena je da će biti potrebno 700.000.000,00 dinara za nabavku besplatnih udžbenika.

V. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Razlog za donošenje ovog zakona po hitnom postupku je činjenica da bi neblagovremeno usvajanje dovelo do štetnih posledica po rad organa i organizacija nadležnih za odobravanje udžbenika, budući da se njime uvode novi instituti i način rada. Posebno napominjemo da je predviđeno da prvi priručnici i nastavni materijali budu u upotrebi u školama već počev od školske 2016/2017. godine, a prvi udžbenici odobreni u skladu sa odredbama ovog zakona počev od školske 2017/2018. godine, za šta je preduslov da se podzakonski akati donesu što ranije kako mogla da se formira liste ocenjivača, bez kojih nije moguće započeti sa punom primenom Zakona.

Donošenjem ovog zakona po hitnom postupku obezbeđuju se pravne pretpostavke za blagovremenu primenu njegovih rešenja, veća pravna sigurnost i efikasnost u postupku odobravanja udžbenika i upotrebe udžbenika u školama.

ANALIZA EFEKATA ZAKONA O UDŽBENICIMA

1. KOJI SU PROBLEMI KOJE ZAKON TREBA DA REŠI

Ključni problemi koje Zakon treba da reši su:

- 1) **problem dostupnosti kvalitetnog udžbenika** svakom učeniku u sistemu (pod dostupnošću se podrazumeva postojanje udžbenika koji može da kupi ili nabavi svaki učenik, odnosno roditelj);
- 2) **problem nedovoljne transparentnosti moguće korupcije** u postupku odobravanja i izbora udžbenika;
- 3) **problem nedovoljne zaštite porodičnog budžeta** zbog načina određivanja cene i izbora udžbenika.

Predlog Zakona o udžbenicima odnosi se na sledeće subjekte:

- učenike,
- roditelje,
- nastavnike,
- škole,
- izdavače,
- Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja,
- Nacionalni prosvetni savet,
- Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih,
- Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Krovni zakon u oblasti preduniverzitetskog obrazovanja je Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS”, br. 72/09, 52/11, 55/13 i 35/15 – autentično tumačenje; u daljem tekstu: ZOSOV). U njemu je definisano nekoliko elemenata (institucija, nadležnosti, odgovornosti) koji predstavljaju osnovu za poseban zakon, tj. za Zakon o udžbenicima. Članovi ZOSOV-a koji su ključni za predloženi Zakon o udžbenicima, dati su u prilogu 1.

Članovi 12, 13, 14. i 16. ZOSOV-a definišu savete nadležne za preduniverzitetsko obrazovanje i njihove nadležnosti u oblasti udžbenika i nastavnih sredstava (Nacionalni prosvetni savet – bira ga i imenuje Narodna skupština i Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih - bira ga i imenuje Vlada).

Uspostavljanje i nadležnosti zavoda kao institucija zaduženih za kvalitet preduniverzitetskog obrazovanja dati su u članu 17. ZOSOV-a (Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja i Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja) je osnovala Vlada sa osnovnim zadatkom da obavlja razvojne, savetodavne, istraživačke i druge stručne poslove u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju. Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja ima organizacionu jedinicu, Centar za razvoj programa i udžbenika. Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja je pravno lice koje radi nezavisno od Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja (u daljem tekstu: Ministarstvo). Ministarstvo može da pokreće inicijative prema Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, ali ne može da utiče na njegov rad.

1) PROBLEM DOSTUPNOSTI KVALITETNOG UDŽBENIKA

U Republici Srbiji je u školskoj 2014/2015. godini bilo upisano 562556 učenika u osnovnoj školi i 270356 učenika u srednjoj školi, (Tabela 1.). Za nesmetani i kvalitetan obrazovno-vaspitni rad potrebno je nekoliko važnih faktora među koje spadaju: odgovarajući nastavni kadar, odgovarajući uslovi rada i nastavna sredstva. Osnovni zadatak Ministarstva jeste da obezbediti sve potrebne uslove za školovanje svih učenika, u ovoj školskoj godini to iznosi 832912 učenika. Pored obezbeđivanja kompetentnog nastavnog kadra, zatim školskih zgrada i tehničke opremljenosti, Ministarstvo donosi i sprovodi odluke koje se tiču razvoja nastavnih sredstava i to pre svega udžbenika kao osnovnog didaktički oblikovanog nastavnog sredstva koji se koristi u obrazovno-vaspitnom radu u školi.

Tabela 1: Broj učenika u obrazovnom sistemu Republike Srbije (izvor RSZ: <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/PageView.aspx?pKey=126>)

osnovna škola	Ukupno	I razred	II razred	III razred	IV razred	V razred	VI razred	VII razred	VIII razred
2013/14	562556	68693	69747	72238	74076	71803	70750	69707	65542

srednja škola	Ukupno	I razred	II razred	III razred	IV razred
2013/14	270356	69067	72675	70295	58319

Dugi niz godina u Republici Srbiji je izdavanje udžbenika bilo povereno samo javnom izdavaču, odnosno Zavodu za udžbenike. Na ovaj način na tržištu je postojao monopol što je vodilo do sporijeg razvoja kvaliteta nastavnih sredstava.

Zakon o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima („Službeni glasnik RS”, broj 72/09) omogućio je otvaranje tržišta za sve izdavače. Tim Zakonom je uvedena obaveza licenciranja izdavača. Od 2010. godine do danas je licencu dobilo 79 izdavača, spisak je dostupan na <http://mpn.gov.rs/prosveta/udzbenici/licencirani-izdavaci>. Za dobijanje licence nije postojao uslov o potrebnom broju zaposlenih stručnih osoba, niti je postojao bilo kakav uslov o potrebnom ulaganju u zaposlene, opremu ili prostor, što je omogućavalo veoma jednostavan ulazak na tržište udžbenika.

Trenutno zakonsko rešenje: Licencu može da dobije izdavač koji je registrovan za obavljanje izdavačke delatnosti, ako ima:

- 1) izdavački plan;
- 2) urednika za odgovarajući predmet u osnovnom obrazovanju i vaspitanju, odnosno za predmet ili stručnu oblast u srednjem obrazovanju i vaspitanju;
- 3) sedište u Republici Srbiji.

Jednom dobijena licenca važi trajno, bez obzira što je izdavački plan važna dinamička karakteristika bila dostupna samo prilikom dobijanja licence. Očekivalo se da otvaranje tržišta omogući podizanje kvaliteta udžbenika i veću dostupnost udžbenika i nastavnih sredstava. Međutim, pored dela pozitivnih efekata, primena postojećeg zakonskog rešenja dovela je i do značajnih negativnih posledica i problema.

U osnovnim školama u poslednjih nekoliko godina, odnosno od primene prethodnog Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima, došlo je do

hiperprodukcije udžbenika, pre svega za obavezne predmete u osnovnoj školi. Za školsku 2014/2015. godinu postoji blizu 1700 odobrenih naslova (videti IZVOD IZ REGISTRA ODOBRENIH UDŽBENIKA – KATALOG UDŽBENIKA ZA PREDŠKOLSKU USTANOVU I OSNOVNU ŠKOLU ODOBRENIH ZA ŠKOLSKU 2014/2015. GODINU, <http://www.mpn.gov.rs/prosveta/udzbenici/skolska-2014-2015-god/1220-izvod-iz-registra-odobrenih-udzbenika-skolska-2014-2015-godina>).

Otvaranje tržišta udžbenika za privatne izdavače dovelo je do veće ponude udžbenika za osnovu školu koji su najprofitabilniji, ali je ponuda udžbenika za stručne predmete u stručnim školama ostala gotovo nepromenjena, tako da veliki broj ovih udžbenika datira iz devedesetih godina prošlog veka ili uopšte ne postoji odgovarajuća literatura.

O tome koliki problem predstavlja nedostatak udžbenika za stručne predmete u stručnim školama govore i podaci da od ukupnog broja učenika srednjih škola u Republici Srbiji, 75% učenika pohađa stručne škole. U školskoj 2014/2015. godini učenici su upisani na 169 četvorogodišnja obrazovna profila i 138 trogodišnja obrazovna profila. Broj stručnih predmeta na ovim profilima premašuje 1000 (Tabela 2). Osnovna funkcija srednjeg stručnog obrazovanja je osposobljavanje učenika da se lako uključe u tržište rada. Kako se uslovi i zahtevi na tržištu rada brzo menjaju, potrebno je da i stručno obrazovanje poseduje iste karakteristike. Postavlja se pitanje koliko je to moguće ako su nastavni materijali u velikoj meri ili zastareli ili uopšte ne postoje.

Tabela 2: Broj obrazovnih profila po područjima rada i potrajanju, upis 2014/15

(izvor:http://www.mpn.gov.rs/images/content/prosveta/srednje_skole/konkurs1415/konkurs14-v4.pdf)

	Trajanje obrazovanja →	4	4	4	3	3	3
	Područje rada ↓	a	o	spec	a	o	spec
1	poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	7	1		7	0	3
2	šumarstvo i obrada drveta	4	2		6	0	4
3	geologija, rudarstvo i metalurgija	7	1		10	1	
4	mašinstvo i obrada metala	15	8		31	1	6
5	elektrotehnika	13	3		7	0	
6	hemija, nemetali i grafičarstvo	15	0	1	7	0	5
7	tekstilstvo i kožarstvo	4	5		6	1	4
8	geodezija i građevinarstvo	6	2		10	1	1
9	saobraćaj	10	4		8	0	2
10	trgovina, ugostiteljstvo i turizam	5	0		4	0	
11	ekonomija, pravo i administracija	8	3	1	0	0	
12	prirodno–matematičko (hidrometeorološko) područje rada	2	0		0	0	
13	zdravstvo i socijalna zaštita	12	0	1	2	0	
14	kultura, umetnost i javno informisanje	23	3				
15	ostala delatnost ličnih usluga	1	2		7	0	4
		132	34	3	105	4	29

A – aktivan, O – ogled, spec – škole za učenike sa nekim smetnjama

Za ilustraciju stavova koje smo naveli u prethodnom delu, dajemo spisak odobrenih udžbenika i nastavnih sredstava za matematiku i srpski jezik za prvi razred osnovne škole, ukupno 83 naslova, (Tabela 3), kao primer hiperprodukcije udžbenika za jedan nivo obrazovanja, odnosno za osnovnu školu. U Tabeli 4 dati su primeri zastarelih udžbenika za stručne predmete u stručnim školama kao primer trenutnog stanja u stručnom obrazovanju. Detaljni podaci o odobrenim udžbenicima za sve nivoje preduniverzitetskog obrazovanja, za sve razrede i sve predmete dostupni su na adresi:

<http://www.mpn.gov.rs/prosveta/udzbenici/skolska-2014-2015-god/1220-izvod-iz-registra-odobrenih-udzbenika-skolska-2014-2015-godina>

Tabela 3: spisak odobrenih naslova za srpski jezik i matematiku za prvi razred osnovne škole u školskoj 2014/2015.

SRPSKI JEZIK - za prvi razred osnovne škole			
Naziv izdavača	Naziv udžbenika ili drugog nastavnog sredstva	Ime/imena autora	Broj i datum rešenja ministra
„ATOS“	Srpski jezik – Zbirka zadataka od I do IV razreda osnovne škole	Marina Vićentijević, Zora Milošević, Vesna Erić	650-02-00246/2008-06/05 od 5.6.2008.
„ATOS“	Srpski jezik – Kontrolni zadaci od I do IV razreda osnovne škole	Marina Vićentijević, Zora Milošević, Vesna Erić	650-02-00246/2008-06/08 od 5.6.2008.
„BIGZ“	Srpski jezik za 1. razred osnovne škole (Bukvar, Čitanka i Nastavni listovi uz Čitanku)	Zorica Cvetanović, Suzana Koprivica, Danica Kilibarda	650-02-01023/2010-06 od 27.1.2011.
„DRAGON GAMES“	Pisanka – vežbanka za pravilno, lepo i čitko pisanje u prvom razredu osnovne škole	dr Emil Kamenov	650-02-53/2012-06 od 23.11.2012.
„EDUKA“	Radna sveska uz Bukvar i Čitanku za prvi razred osnovne škole	Ivana Juhas	650-02-00247/2008-06/22 od 5.6.2008.
„EDUKA“	Novi Bukvar	Branka Matijević, Ljiljana Vdović, Ranka Janačković	650-02-00247/2008-06/21 od 05.06.2008.
	Novi Bukvar i prateća radna sveska		650-02-00599/2010-06 od 5.8.2010.
„EDUKA“	Čitanka za 1. razred osnovne škole	Ivan Jović, Monja Jović	650-02-00248/2008-06/05 od 5.6.2008.
„EDUKA“	Radna sveska uz Čitanku sa poukama	Monja Jović	650-02-134/2012-06 od 13.2.2013.

	o jeziku, za 1. razred osnovne škole		
„EDUKA“	Čitalica – pisalica, vežbanka za srpski jezik, za 1. razred osnovne škole	Tatjana Kovačev	650-02-100/2013-06 od 9.7.2013.
„EPOHA“	Dvorac pismenosti – bukvar	Ranko Simović	650-02-00262/2008-06/02 od 20.6.2008.
„EPOHA“	Zajednička ulaznica, čitanka za prvi razred	Ranko Simović	650-02-00262/2008-06/01 od 23.6.2008.
„EPOHA“	Radna sveska iz srpskog jezika 1, za 1. razred osnovne škole	Ranko Simović	650-02-00570/2010-06 od 11.3.2011.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Bukvar za 1. razred osnovne škole	dr Vuk Milatović, Anastasija Ivković	650-02-35/2003-02 od 7.7.2003.
	Bukvar za 1. razred osnovne škole i prateća radna sveska		
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Nastavni listovi uz Bukvar	dr Vuk Milatović, Anastasija Ivković	6-00-540/2003-023 od 25.7.2003.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Bukvar	Dragana Bogavac, Dušanka Bojović, Dragoslav Andrić	6-00-252/2004-03 od 6.7.2004.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Kako rastu slova, radni listovi uz Bukvar	Dragana Bogavac, Dušanka Bojović	6-00-252/2004-03 od 6.7.2004.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Čitamo i pišemo, početnica za prvi razred	Jelena Mioč, Nada Mioč- Stanojević	6-00-686/2003-02 od 22.9.2003.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Početnica za srpski jezik	Radmila Žeželj-Ralić	650-02-48/2003-02 od 20.8.2003.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Kaži mi da ti kažem – priručnik za srpski jezik	dr Miroljub Vučković	650-02-25/2004-03 od 21.7.2004.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Zlatna jabuka – čitanka	dr Slavica Jovanović	650-02-00022/2005-06 od 15.4.2005.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Vežbanka uz čitanku Zlatna jabuka	dr Slavica Jovanović	650-02-00027/2005-06 od 15.4.2005.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Rumena svitanja- čitanka za 1. razred osnovne škole	Miroljub Vučković	650-02-00734/2010-06 od 27.1.2011.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE“	Radna sveska uz Bukvar, za 1. razred osnovne škole	Anastasija Ivković, Biljana Ivković	650-02-453/2013-06 od 30.1.2014.
„INOVACIJA JOKSIMOVIĆ“	Bukvar za 1. razred osnovne škole	Svetlana Joksimović	650-02-00776/2010-06 od 28.2.2011.
„INOVACIJA JOKSIMOVIĆ“	Bukvar za 1. razred osnovne škole	Svetlana Joksimović	650-02-00076/2010-06 od 29.8.2011.
	Radna sveska uz bukvar za 1. razred osnovne škole		

„INOVACIJA JOKSIMOVIĆ“	Moja prva čitanka, za 1. razred osnovne škole	Svetlana Joksimović	650-02-186/2012-06 od 11.3.2013.
	Radna sveska uz čitanku, za 1. razred osnovne škole		650-02-186/1/2012- 06 od 11.3.2013.
„KLETT“	Igra reči - čitanka za 1. razred osnovne škole, udžbenik	Radmila Žeželj-Ralić	650-02-00209/2008- 06 od 5.6.2008.
	Igra reči - čitanka za 1. razred osnovne škole, udžbenik i prateća radna sveska		
„KLETT“	Od slova do enciklopedije - bukvar za prvi razred osnovne škole	D.Pavlović	650-02-00204/2008- 06 od 5.6.2008.
„KLETT“	Maša i Raša, radni listovi za srpski jezik za 1. razred osnovne škole	Radmila Žeželj Ralić, Branka Matijević	650-02-164/2012-06 od 24.1.2013.
„KLETT“	Mašina i Rašina igra slovima - Bukvar za 1. razred osnovne škole	Zoran B. Gavrić, Mirjana Kovačević	650-02-321/2013-06 od 25.11.2013.
„KREATIVNI CENTAR“	Bukvar	dr Simeon Marinković	650-02-00164/2008- 06 od 5.6.2008.
	Zabavna gramatika 1		
	Čitanka za 1. razred osnovne škole	dr Simeon Marinković, Slavica Marković	650-02-00164/2008- 06 od 5.6.2008.
	Priručnik za učitelje za nastavu srpskog jezika u 1. razredu	Dubravka Čiča, mr Slađana Ilić	650-02-00164/2008- 06 od 5.6.2008.
„KREATIVNI CENTAR“	Bukvar i prateća radna sveska	dr Simeon Marinković	650-02-00164/2008- 06 od 5.6.2008.
	Zabavna gramatika 1 i prateća radna sveska		
	Čitanka za prvi razred osnovne škole i prateća radna sveska	dr Simeon Marinković, Slavica Marković	
„KREATIVNI CENTAR“	Jezička školica 1 – dodatni materijal	Aleksandra Stefanović, Sandra Radovanović, mr Aleksandra Stanić, mr Saša Glamočak	650-02-00179/2008- 06 od 19.6.2008.
„KREATIVNI CENTAR“	Srpski jezik u prvom razredu osnovne škole; kompleksni postupak u nastavi početnog čitanja i pisanja, udžbenički komplet	Zorica Vukajlović, Zorica Stojanović	650-02-00181/2008- 06 od 13.6.2008.
„KREATIVNI“	Priručnik za učitelje za	Zorica Vukajlović,	650-02-00181/2008-

CENTAR“	nastavu početnog čitanja i pisanja po kompleksnom postupku	Zorica Stojanović	06 od 13.6.2008.
„KREATIVNI CENTAR“	Znam i umem – kontrolne vežbe za srpski jezik za 1. razred osnovne škole	Jelisaveta Delić, Aleksandra Stefanović, mr Aleksandra Stanić	650-02-00110/2010-06 od 21.7.2010.
„LIBER“	Jezičke mozgalice - najčešće pravopisne greške za osnovnu školu	dr Dušanka Vujović	650-02-00856/2010-06 od 27.1.2011.
„NOVA ŠKOLA“	Dobro jutro – čitanka za prvi razred	Milica Ćuk, Zorica Petrović	650-02-00250/2008-06/20 od 9.6.2008.
„NOVA ŠKOLA“	Kuća slova – bukvar i početnica za prvi razred osnovne škole	Milica Ćuk, Todor Ćuk	650-02-00250/2008-06/20 od 20.6.2008.
„NOVA ŠKOLA“	Radna sveska iz srpskog jezika, za prvi razred osnovne škole	Milica Ćuk, Gordana Stepić	650-02-541/2013-06 od 13.2.2014.
„NOVI LOGOS“	Radna sveska uz Čitanku Reč po reč za 1. razred osnovne škole	Nataša Stanković Šošo, Karolina Vojčić-Beloševac	650-02-00277/2012-06 od 25.2.2013.
„NOVI LOGOS“	Bukvar za 1. razred osnovne škole	Duška Milić, Tatjana Mitić	650-02-31/2013-06 od 31.5.2013.
„NOVI LOGOS“	Radna sveska uz Bukvar – štampana i pisana slova za 1. razred osnovne škole	Duška Milić, Tatjana Mitić	650-02-31/1/2013-06 od 31.5.2013.
„NOVI LOGOS“	Čitanka 1 Reč po reč, za 1. razred osnovne škole	Nataša Stanković Šošo, Maja Kostić	650-02-39/2013-06 od 24.6.2013.
„PUBLIK PRAKTIKUM“	Ogledalce znanja Srpski jezik 1 -radna sveska za 1. razred osnovne škole	Svetlana Milenković	650-02-00502/2010-06 od 21.9.2010.
„PUBLIK PRAKTIKUM“	Kroz igru do znanja Srpski jezik 1 -radna sveska	Jasna Ignjatović	650-02-33/2012-06 od 8.1.2013.
„PČELICA“	Pčelica 1 – Radna sveska za srpski jezik za 1. razred	Maja Koraksić, GoranMarković	650-02-00194/2008-06 od 20.6.2008.
„PČELICA“	Bukvarko, udžbenik za prvi razred osnovne škole	Maja Koraksić, Lela Petrović	650-02-00241/2010-06 od 21.7.2010.
MATEMATIKA - za prvi razred osnovne škole			
Naziv izdavača	Naziv udžbenika ili	Ime/imena autora	Broj i datum

	drugog nastavnog sredstva		rešenja ministra
„ATOS“	Zbirka zadataka iz matematike (od I do IV razreda osnovne škole)	Marina Vićentijević, Vesna Erić, Vesna Anđelić	650-02-00246/2008-06/06 od 20.6.2008.
„ATOS“	Matematika -kontrolni zadaci za 1. razred osnovne škole	Zora Milošević, Marina Vićentijević, Vesna Erić	650-02-00486/2010-06 od 21.9.2010.
„BIGZ ŠKOLSTVO“	Matematika za prvi razred osnovne škole – udžbenički komplet	M.Jovanović Lazić, D.Drndarević	650-02-00249/2008-06/01 od 5.7.2010.
„GERUNDIJUM“	Da mali matematičari postanu veliki - brojevi i računске operacije, zadaci iz matematike za učenike mlađih razreda osnovne škole	dr Siniša Ješić, Dragica Mišić	650-02-00913/2010-06 od 27.1.2011.
„DRAGANIĆ“	Matematika i radni listovi za prvi razred – udžbenički komplet	D.Mihailović, M.M.Ignjatović	650-02-00107/2008-06 od 20.6.2008.
„EDUKA“ *	Matematika 1a i 1b za 1. razred osnovne škole	Svetlana Joksimović	650-02-00248/2008-06/16 od 20.6.2008.
	Matematika 1a, udžbenik i prateća radna sveska Matematika 1b za 1. razred osnovne škole		
„EDUKA“	Matematika 1a i Matematika 1b za 1. razred osnovne škole	Ljiljana Vdović, Branka Matijević, Ranka Janković	650-02-00286/2010-06 od 21.7.2010.
	Matematika 1a, udžbenik i prateća radna sveska Matematika 1b za 1. razred osnovne škole		
„EDUKA“	Matematika 1a i 1b za 1. razred osnovne škole	Ivana Juhas	650-02-00273/2010-06 od 29.6.2010.
	Matematika 1, udžbenik i prateće radne sveske: Matematika 1a i Matematika 1b za 1. razred osnovne škole		
„EDUKA“	Matematika 1 (Udžbenik, Radna sveska 1 i Radna sveska 2) za prvi	Milosav Marjanović, Aleksandra Mandić	650-02-00381/2010-06 od 29.6.2010.

	razred osnovne škole		
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE”	Matematika	dr Milosav Marjanović, Marijana Zeljić, Marija Kaps, Ljiljana Simović	610-00-171/2003-02 od 6.6.2003.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE”	Radni listovi iz matematiku	dr Milosav Marjanović, Marijana Zeljić, Marija Kaps, Ljiljana Simović	610-00-171/2003-02 od 6.6.2003.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE”	Moja prva matematika	Grozdana Šimić	650-02-00044/2005-06 od 17.5.2005.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE”	Radni listovi iz matematike	Grozdana Šimić, Radina Pajić	650-02-00044/2005-06 od 17.5.2005.
„ZAVOD ZA UDŽBENIKE”	Matematika 1, udžbenik i prateća radna sveska; Matematika 1, (udžbenički komplet za prvi razred osnovne škole)	Olivera Todorović, Srđan Ognjanović	650-02-00017/2009-06 od 27.2.2009.
„INOVACIJA JOKSIMOVIĆ”	Kontrolni zadaci iz matematike za 1. razred osnovne škole	Svetlana Joksimović	650-02-00067/2011-06 od 15.7.2011.
„INOVACIJA JOKSIMOVIĆ”	Matematika, udžbenik za 1. razred osnovne škole, 1. i 2. deo	Svetlana Joksimović	650-02-00150/2011-06 od 25.7.2011.
„KVADRAT-PLUS”	Mala računaljka za 1. razred osnovne škole	Milan Samardžić	650-02-01038/2010-06 od 6.4.2011.
„KLETT“	Igra brojeva i oblika 1 - matematika za 1. razred osnovne škole – udžbenik Igra brojeva i oblika 1 - matematika za 1. razred osnovne škole – udžbenik i prateća radna sveska	M. Rajšp, J. Žic, M. Jovanović	650-02-00210/2008-06 od 19.6.2008.
„KLETT“	Maša i Raša, nastavni listovi iz matematike za 1. razred osnovne škole	Radmila Žeželj, Branka Matijević	650-02-175/2012-06 od 4.2.2013.
„KORAK PO KORAK“	Matematika (1a i 1b) za prvi razred	Svetlana Joksimović	Privremena mera određena rešenjem Vrhovnog suda broj GŽ. 53/09 kojom se, do pravnosnažnog okončanja spora, zabranjuje Svetlani Joksimović da sama ili

			preko trećeg pravnog ili fizičkog lica štampa i objavljuje pisani materijal korišćen u izdavanju privrednog društva „EDUKA“, do pravosnažnog okončanja spora
„KORAK PO KORAK“	Matematika (1a) za 1. razred osnovne škole	Svetlana Joksimović	650-02-00085/2010-06 od 30.6.2010.
	Radna sveska uz udžbenik matematike za 1. razred osnovne škole (1b)		
	Priručnik za učitelje uz udžbenik matematike za 1. razred osnovne škole		
	Matematika (1a) za 1. razred osnovne škole i prateća radna sveska;		
„KREATIVNI CENTAR“	Matematika 1 – udžbenik	dr Simeon Marinković, mr Ljiljana Marinković, Dejan Begović	650-02-00149/2008-06 od 24.6.2008.
„KREATIVNI CENTAR“	Zabavna matematika 1	dr Simeon Marinković	650-02-00149/2008-06 od 24.6.2008.
„KREATIVNI CENTAR“	Priručnik za učitelje za nastavu matematike u 1. razredu	Aleksandra Stefanović	650-02-00149/2008-06 od 24.6.2008.
„KREATIVNI CENTAR“	Znam i umem – kontrolne vežbe neobaveznog nastavnog sredstva za matematiku za 1. razred osnovne škole	Ljiljana Vuković, Sandra Radovanović, Aleksandra Stefanović	650-02-00111/2010-06 od 29.6.2010.
„KREATIVNI CENTAR“	Matematika 1, udžbenik za 1. razred osnovne škole	Jasmina Milinković	650-02-330/2013-06 od 25.10.2013.
„KREATIVNI CENTAR“	Matematika 1, radna sveska za 1. razred osnovne škole	Jasmina Milinković, Nenad Matić	650-02-330/1/2013-06 od 25.10.2013.
„MATEMATIČKI KREATIVNI CENTAR“	Donnino 1 – magična matematika za 1. razred osnovne škole	Jasna Bogešić	650-02-00393/2011-06 od 6.3.2012.
„NOVI LOGOS“	Matematika 1, udžbenik za prvi razred osnovne škole	Iva Ivančević, Senka Tahirović	650-02-00278/2012-06 od 8.1.2013.
	Matematika 1, radna sveska za prvi razred osnovne škole		650-02-00278/1/2012-06 od 8.1.2013.
„NOVA ŠKOLA“	Razigrana	Milica Ćuk,	650-02-00250/2008-

	matematika 1 – udžbenik za prvi razred osnovne škole	Zoran Jevtić, Branko Marković	06 od 19.6.2008.
„NOVA ŠKOLA“	Radna sveska iz matematike za 1. razred osnovne škole	Milica Ćuk, Zoran Jevtić	650-02-00820/2010-06 od 27.1.2011.
„PČELICA“	Matematika 1, za 1. razred osnovne škole	Maja Koraksić, Goran Marković	650-02-00891/2010-06 od 4.2.2011.
„PČELICA“	Pčelica 1 – Radna sveska za matematiku za 1. razred osnovne škole	Maja Koraksić, Goran Marković	650-02-00193/2008-06 od 20.6.2008.
„PUBLIK PRAKTIKUM“	Ogledalce znanja Matematika 1 – radna sveska za 1. razred osnovne škole	Svetlana Milenković	650-02-00012/2011-06 od 6.4.2011.
„PUBLIK PRAKTIKUM“	Kroz igru do znanja Matematika 1, radna sveska za 1. razred osnovne škole	Jasna Ignjatović	650-02-00360/2011-06 od 28.12.2011.

Tabela 4: *primeri udžbenika za stručne predmete u stručnim školama*

Naziv predmeta	broj rešenja i godina
Osnovi građevinarstva	650-18/1-88 od 14.6.1988.
Tehnologija sa praktikumom za rukovaoca građevinskom mehanizacijom	650-161/88 od 14.4.1988.
Fotografija, za I–IV razred.	650-403/88 od 30.6.1988.
Osnove saobraćaja i transporta, za I i II razred saobraćajne škole	650-154/88 od 30.6.1988.
Poljoprivredna proizvodnja – biljnaproizvodnja za I i II razred ratara povrtara, za I i III razred poljoprivrednog proizvođača i rukovaoca poljoprivredne tehnike i za I – IV razred tehničara poljoprivredne tehnike	650-478/88 od 30.6.1988.

U Republici Srbiji se, pored srpskog jezika, celokupna nastava realizuje i na još osam jezika nacionalnih manjina od 1. razreda osnovne do 4. razreda srednje škole. Kompletan nastavu se realizuje, pored srpskog jezika, na još osam jezika nacionalnih manjina. To su sledeći jezici: mađarski, albanski, rumunski, rusinski, hrvatski, bosanski, slovački i bugarski. U školskoj 2014/2015. godini broj učenika koji su pohađali nastavu na maternjem jeziku je 32.165 što približno čini samo 4% učeničke populacije u Republici Srbiji. Više detalja o obrazovanju na jezicima nacionalnih manjina dato je u prilogu ovog dokumenta, Prilog 2. Broj naslova udžbenika i udžbeničkih komponenti prikazan je u tabeli 4a.

Tabela 4a: *Broj važećih udžbenika i udžbeničkih komponenti na jezicima nacionalnih manjina:*

Jezik nacionalne	Broj odobrenih	Broj odobrenih	Broj odobrenih
------------------	----------------	----------------	----------------

manjine	udžbenika za predškolski uzrast	udžbenika za osnovnu školu	udžbenika za srednju školu
Albanski jezik	3	76	
Bosanski jezik	5	18	7
Bugarski jezik	-	49	32
Mađarski jezik	6	227	53
Rumunski jezik	-	179	26
Rusinski jezik	-	184	38
Slovački jezik	-	201	51
Ukrajinski jezik	-	17	-
Hrvatski jezik	-	96	23
Češki jezik	-	9	-
ukupno po nivoima	14	1056	230
UKUPNO:			1300

Broj izdanja na pojedinim jezicima, od kada je usvojen Zakon o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima, veoma varira jer su izdavači, pre svega, zainteresovani za brojnije manjine kao što su mađarska, albanska i bošnjačka. Dosadašnje zakonsko rešenje, tj. uvođenje niskotiražnih udžbenika, nije dalo odgovorajuće rezultate jer su i dalje neke manjine ostajale bez novih savremenih udžbenika. Uvidom u Katalog odobrenih udžbenika može se videti da su izdavači u najvećoj meri pristupili izradi udžbenika za nacionalne manjine koje nisu niskotiražne, dok je izdavanje stvarnih niskotiražnih udžbenika, tj. udžbenika na rusinskom, rumunskom i bugarskom jeziku, i dalje ostalo isključivo obaveza javnog izdavača. Iako trenutno zakonsko rešenje predviđa finansiranje niskotiražnih udžbenika, ono nije dalo rezultate jer su izdavači, osim javnog izdavača, potraživali samo sredstva za udžbenike nacionalnih manjina koji su u velikoj meri profitabilni. U Tabeli 5 dati su podaci o sredstvima koje su uplatili izdavači, potraživanju izdavača i sredstvima koja su uplaćena izdavačima za izdavanje niskotiražnih udžbenika u školskoj 2014/2015. godini.

Tabela 5: *uplaćena-tražena-realizovana sredstva za niskotiražne udžbenik u školskoj 2014/2015.*

IZDAVAČ	IZNOS TRAJENIH, PROJEKTOVANI H IZDANJA	BROJ PLANIRANIH NASLOVA	UPLATIO U FOND ZA NISKOTIRAŽNE UDŽBENIKE (01.05.2013. - 03.12.2014.)	DOBIJENA SREDSTVA
„KREATIVNI CENTAR“, D.O.O., BEOGRAD	6.692.493,00	32	1.528.611,00	3.628.118,12
„KLETT“, D.O.O., BEOGRAD	11.714.823,00	52	4.285.417,69	5.600.203,77
JP „ZAVOD ZA UDŽBENIKE“, BEOGRAD	5.712.708,67	preko 1700	6.039.733,00	5.712.708,67
„BIGZ ŠKOLSTVO“, D.O.O., BEOGRA	3.718.768,49	51	2.443.978,00	3.718.768,49
„GERUNDIJUM“, D.O.O., BEOGRAD	264.800,00	12	247.349,00	282.956,84
„MATEMATISKOP“, D.O.O., BEOGRAD	380.862,00	2	107.596,40	351.871,83

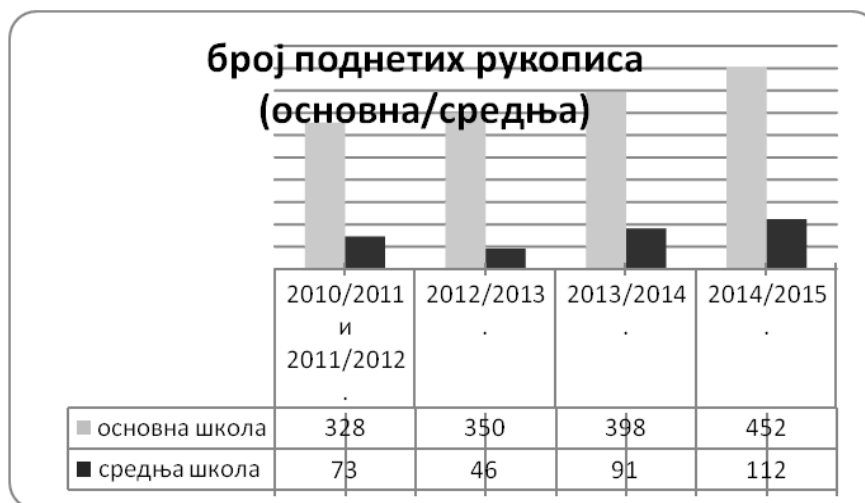

Za posebno važnu grupu učenika, a to su učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom gotovo da ne postoje novi ili odgovarajući udžbenici i nastavna sredstva.

Podneti rukopisi

Po trenutnom zakonskom rešenju postupak pregledanja udžbenika je besplatan za izdavače i sav trošak rada stručnih komisija koje ocenjuju kvalitet rukopisa udžbenika se finansira iz sredstava budžeta Republike Srbije. Broj rukopisa koja se podnose na ocenu Ministarstvu svake godine je sve veći. Na Grafikonu 1 dati su podaci o podnetim rukopisima za ocenjivanje u osnovnim i srednjim školama u poslednjih pet godina. Samo za osnovnu školu je protekle godine bilo podneto 452 rukopisa, dok je broj podnetih rukopisa za srednju školu samo 112, što predstavlja samo četvrtina podnetih rukopisa za osnovnu školu. Bez obzira što je broj potrebnih naslova u srednjim školama više nego 15 puta veći od broja potrebnih naslova u osnovnim školama, izdavači i dalje u velikoj meri podnose samo rukopise udžbenika za osnovnu školu. Takođe, može se zapaziti linearni trend rasta broja rukopisa udžbenika za osnovnu školu, što će dodatno otežati trenutnu situaciju sa enormno velikim brojem odobrenih naslova za osnovnu školu. Sa druge strane, trend povećanja broja rukopisa za srednje škole je veoma spor i tom dinamikom je nemoguće dostići potreban broj naslova za srednje škole.

Grafikon 1: Broj podnetih rukopisa za davanje stručne ocene (odobravanje)

Grafikon 2: odobreni i odbijeni rukopisi za osnovnu školu

Grafikon 3: *odobreni i odbijeni rukopisi za srednju školu*

Kako je već napomenuto, po trenutnom zakonskom rešenju postupak pregledanja udžbenika je besplatan za izdavače i sav trošak rada stručnih komisija koje ocenjuju kvalitet rukopisa udžbenika se finansira iz sredstava budžeta Republike Srbije. Iznosi koji su za tu namenu utrošeni u prethodne tri godine dati su u narednoj tabeli:

godina	iznos
2012	18.294.000,00
2013	12.700.000,00
2014	15.679.752,00
ukupno	46.673.752,00

U poslednje vreme uočena je još jedna pojava neodgovarajućeg zakonskog rešenja. Naime, nakon negativne ocene rukopisa, izdavači istovremeno koriste dve opcije, ispravku rukopisu podnose na ponovnu stručnu ocenu (koja je ponovo plaćena iz sredstava budžeta Republike Srbije i za izdavače besplatna) i ekspertizu starog odbijenog rukopisa Nacionalnom prosvetnom savetu. Kao primer navodimo:

- primer 1: 27. avgusta 2014. godine Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja je Nacionalnom prosvetnom savetu i Ministarstvu uputio dopis u kome **ne predlaže** odobravanje rukopisa, koji je Zavodu dostavljen 28. jula 2014. godine. Izdavačka kuća je uputila rukopis na ekspertizu i na sednici Nacionalnog prosvetnog saveta 4. novembra 2014. godine je odobren; u isto vreme, Izdavač je

novu verziju rukopisa poslao Zavodu (preko Ministarstva) u oktobru (u Zavoduzavedeno 23. oktobra 2014. godine), a mišljenje Zavoda u kome se **ne predlaže** odobravanje je 18. novembra 2014. godine poslato Nacionalnom prosvetnom savetu i Ministarstvu,

- primer 2: 25. jula 2014. godine Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja je Nacionalnom prosvetnom savetu i Ministarstvu uputio dopis u kome **ne predlaže** odobravanje rukopisa, koji je Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanjadostavljen 20. juna 2014. godine. Izdavačka kuća je uputila rukopis na ekspertizu i na sednici Nacionalnog prosvetnog saveta 4. novembra 2014. godinetaj rukopis je odobren; u isto vreme, izdavač je novu verziju rukopisa poslao Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja (preko Ministarstva) u oktobru (u Zavoduza unapređivanje obrazovanja i vaspitanja zavedeno 3. oktobra 2014. godine), a mišljenje Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja u kome se **predlaže** odobravanje je 23. oktobra 2014. godine poslato Nacionalnom prosvetnom savetu i Ministarstvu.

2) PROBLEM NEDOVOLJNE TRANSPARENTNOST I MOGUĆE KORUPCIJE

Na osnovu izveštaja Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Agencije za borbu protiv korupcije, kao i na osnovu iskustva tokom višegodišnje primene Zakona o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima, utvrđeno je da postoje problemi u pogledu nedovoljne transparentnosti i rizik od korupcije:

- nemogućnost zainteresovanih strana, ali i stručne javnosti da ostvari uvid u sadržinu stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika;
- način izbora i kvalifikacije lica koja učestvuju u postupku stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika;
- nedovoljno obrazložena stručna ocena kvaliteta rukopisa udžbenika;
- nepostojanje odredaba o sukoba interesa u postupku ekspertize udžbenika;
- neuređeno pitanje davanja poklona, donacija i reprezentacija školama i zaposlenima u školi, od strane izdavača;
- posredovanje škola u nabavci udžbenika;
- nedovoljna dostupnost svih odobrenih udžbenika u postupku izbora od strane nastavnika.

Kao primer nedovoljne transparentnosti i rizika od korupcije navodimo primer davanja poklona učiteljima i nastavnicima.

Treba imati u vidu da je u praksi utvrđeno da postoji znatan uticaj određenih izdavačkih kuća na nastavnike da biraju njihove udžbenike, nuđenjem donacija, besplatnih seminara i drugih pogodnosti školi i/ili nastavnicima na koji je ukazala i Agencija za borbu protiv korupcije.

Kod izbora udžbenika bilo je omogućeno davanje posebnih pogodnosti za nastavnike ili škole (Slika 1) koje izaberu udžbenik odgovarajućeg izdavača.

Slika 1: pogodnosti za nastavnike koji izaberu udžbenike

ПОСЕБНЕ ПОГОДНОСТИ
за „Klett” учитеље у 2015. години,
за наручених 20 уџбеничких комплекта:

- ✓ **ТАБЛЕТ** са следећим садржајем:
  - АКТИВАЦИОНИ КОД ЗА ПРИСТУП ОБРАЗОВНОМ ИНТЕРАКТИВНОМ ПОРТАЛУ „МАША И РАША”
  - ПРИРУЧНИК СА ПРИПРЕМАМА ЗА ЧАСОВЕ И НАСТАВНИМ ПЛАНОВИМА У ДИГИТАЛНОМ ФОРМАТУ
  - УЏБЕНИЦИ 1–4. РАЗРЕДА У ДИГИТАЛНОМ ФОРМАТУ
- ✓ ШТАМПАНА ВЕРЗИЈА ПРИРУЧНИКА СА ПРИПРЕМАМА ЗА ЧАСОВЕ
- ✓ КОМПЛЕТ УЏБЕНИКА за одређени разред
- ✓ „KLETT” ТОРБА И ДНЕВНИК РАДА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ за учитеље који користе „Klett” комплет за одређени разред
- ✓ БЕСПЛАТАН АКРЕДИТОВАНИ СЕМИНАР (8 САТИ) за учитеље чији нас актив до **20. фебруара 2015.** обавести да ће у наредној школској години користити „Klett” комплет за одређени разред. Обавезна пријава на www.klett.rs.

 Издавачка кућа „Klett” д.о.о.
Маршала Бирјузова 3–5/IV, 11000 Београд • телефон: 011/3348-384 • факс: 011/3348-385 • prodaja@klett.rs • www.klett.rs

www.klett.rs

Нови Лојос је припремио...

ПОСЕБНЕ ПОГОДНОСТИ

У ПРЕТПЛАТИ

за **УЧИТЕЉА** који у настави користи **УЏБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ** за **1. разред** (уз минимум 20 комплекта наручених у претплати):

Дигиталне материјале на ТАБЛЕТУ: *

✓ **УЏБЕНИКЕ** од 1. до 4. разреда у дигиталном формату

✓ **ДИГИТАЛНЕ ПРИРУЧНИКЕ** за све предмете 1. разреда
Приручници представљају значајно помоћно средство у припремању и извођењу наставе.

Дигитални приручници садрже **годишње и месечне наставне планове, предлоге дневних припрема** и додатне дидактичке материјале: **радне листиће, контролне вежбе, ppt презентације, додатне текстове и задатке, креативне радионице, игре, слике из уџбеника у великим форматима и** **многбројне предлоге додатних активности у самим дневним припремама.** У приручницима за српски језик, математику и свет око нас **уврштени су у предлоге дневних припрема Стандарди за крај првог циклуса образовања.**

✓ дигитални **ПЛАНЕР**

✓ дигитални **ПОРТФОЛИО** за учитеља

* *Учитељ може изабрати дигитални приручник на таблети уређају или приручнике са CD-ом у штампаном облику који укључно садрже више од 2000 страна.*

Бесплатни комплет свих уџбеника за 1. разред

3 тематска плаката за учионицу и постер *Моје одељење*

Планер за учитеља

2 бесплатна комплекта за одељење

за **АКТИВ УЧИТЕЉА** који у настави користи **УЏБЕНИЧКИ КОМПЛЕТ** за **1. разред**:

Бесплатни акредитовани осмочасовни семинар из Каталога програма сталног стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника

Примерак штампане верзије приручника за сваки предмет 1. разреда за **школску библиотеку**

(више од 2000 страна)

за **УЧИТЕЉЕ** који у настави користе **ПОЈЕДИНАЧНИ ПРЕДМЕТ** за **1. разред**:

Бесплатни комплет свих уџбеника и приручника за предмете који су одабрани за коришћење у настави

Постер *Моје одељење*

Планер за учитеља

Могућност плаћања у претплати на 5 рата!

Pored toga, ova mogućnost sasvim jasno stavlja u nejednak položaj tzv. male izdavače udžbenika ili javnog izdavača koji nemaju materijalne mogućnosti ili zakonske mogućnosti da promovišu svoje udžbenike na taj način.

3) PROBLEM NEDOVOLJNE ZAŠTITE PORODIČNOG BUDŽETA

Cena i obim udžbenika

Važeći Zakon o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima praktično je omogućio da nastavničko veće u školi svake školske godine bira nove udžbenike, pa se često kompleti razlikuju od odeljenja do odeljenja istog razreda u istoj školi, iz godine u godinu. To za posledicu ima da roditelji plaćaju različitu cenu kompleta udžbenika za isti razred, ali i nemogućnost nasleđivanja ili višegodišnjeg korišćenja besplatnih udžbenika. Ovo se dešava u situaciji u kojoj je nastavnik onaj koji bira udžbenik koji će koristiti učenik, ali udžbenik kupuje, odnosno plaća roditelj. Iako udžbenik kupuje roditelj, on ni na koji način ne učestvuje u postupku izbora udžbenika.

Iz važećeg Zakona (član 36): Odluka o izboru udžbenika donosi se na osnovu Kataloga. **Odluku o izboru udžbenika i nastavnih sredstava koji će se koristiti u školi od naredne školske godine, donosi nastavničko veće na obrazložen predlog stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnih aktiva nastavnika razredne nastave.** Odluku o izboru nastavnog sredstva koji će se koristiti u predškolskoj ustanovi donosi vaspitno-obrazovno veće, na obrazložen predlog stručnog aktiva vaspitača. Odluka o izboru udžbenika i nastavnih sredstava objavljuje se na oglasnoj tabli ustanove i obavezujuća je za sve koji izvode proces nastave.

Formiranje cene udžbenika po trenutnom zakonskom rešenju je potpuno slobodno. Na taj način se cene mogu značajno razlikovati od izdavača do izdavača. Iako udžbenike kupuju ili roditelji ili država kroz program besplatnih udžbenika, oni ne mogu uticati niti na cenu, niti na izbor udžbenika. Trenutno rešenje omogućuje nastavnicima i učiteljima da pored udžbenika traže i različita druga nastavna sredstva što takođe pada na teret roditelja.

Obim udžbenika nije definisan nijednim podzakonskim aktom. Iz tih razloga, u prva četiri razreda osnovne škole, težina školske torbe daleko premašuje 10-15% težine učenika što se smatra dozvoljenom granicom. Bez ograničenja obima udžbenika izdavači mogu nesmetano da nude udžbenike i druga nastavna sredstva proizvoljnog obima što može za posledicu imati i povećanje cene udžbenika. U Tabeli 6 dat je primer cena i obima udžbenika i udžbeničkih kompleta za obavezne nastavne predmete u višim razredima osnovne škole.

Tabela 6: primer obima i cene za minimalni komplet (<http://www.klett.rs/> 10.11.2014)

		5. razred		6. razred		7. razred		8. razred		ukupno	
		broj str.	cena	broj str.	cena	broj str.	cena	broj str.	cena	broj str.	cena
1 Srpski jezik	čitanka	223	840.00	208	840.00	212	840.00	239	840.00	882	3360.00
	gramatika	127	620.00	127	620.00	144	620.00	143	620.00	541	2480.00
	radna sveska	125	530.00	135	530.00	131	530.00	173	530.00	564	2120.00
2 Matematika	učbenik	192	790.00	168	790.00	160	790.00	144	790.00	664	3160.00
	zbirka	207	620.00	152	620.00	160	620.00	188	620.00	707	2480.00
3 Fizika	učbenik	--	--	128	690.00	155	690.00	200	690.00	483	2070.00
	zbirka	--	--	160	580.00	151	580.00	164	580.00	475	1740.00
4 Хемија	učbenik	--	--	--	--	156	750.00	212	750.00	368	1500.00
	zbirka	--	--	--	--	104	560.00	116	560.00	220	1120.00
5 Географија	učbenik	118	860.00	200	860.00	200	860.00	168	860.00	686	3440.00
	radna sveska	64	520.00	120	520.00	136	520.00	128	520.00	448	2080.00
6 Историја	učbenik	148	850.00	196	850.00	160	850.00	204	850.00	708	3400.00
	radna sveska	92	590.00	152	590.00	148	590.00	156	590.00	548	2360.00
7 Биологија	učbenik	188	790.00	200	790.00	188	790.00	236	790.00	812	3160.00
	radna sveska	96	410.00	60	410.00	60	410.00	104	410.00	320	1640.00
8 Ликовна култура	učbenik	124	680.00	108	680.00	108	680.00	92	680.00	432	2720.00
9 Музичка култура	učbenik+CD	68	710.00	80	710.00	100	710.00	76	710.00	324	2840.00
10 Техничко и информатичко образовање	učbenik	106	780.00	123	780.00	136	780.00	132	780.00	497	3120.00
	radna sveska i materijal	68	1200.00	76	1200.00	92	1200.00	76	1400.00	312	5000.00
11 Енглески језик	učbenik	148	850.00	148	850.00	148	850.00	148	850.00	592	3400.00
	radna sveska	84	600.00	84	600.00	84	600.00	84	600.00	336	2400.00
12 Немачки језик	učbenik	136	860.00	140	860.00	86	860.00	110	860.00	472	3440.00
	radna sveska	84	610.00	94	610.00	50	610.00	60	610.00	288	2440.00
УКУПНО:		2398	13710.00	2859	14980.00	3069	16290.00	3353	16490.00	11679	61470.00

УКУПНО: 11679 страна 61470.00 динара

Primer nejasnog određivanja cena predstavljaju udžbenik i radna sveska iz Geografije za 5. i 6. razred osnovne škole. Iako je obim za 5. razred iznosi 118+64 strana, a za 6. razred iznosi 200+120 strana, cene su identične i iznose 1380 dinara.

Trenutno zakonsko rešenje i podzakonski akti doveli su do neodgovarajućeg plana udžbenika, pa je tako gramatika definisana za svaki razred kao zasebni obavezni deo. Na ovaj način roditelji plaćaju veću cenu.

Naredni primeri pokazuju način na koji neki izdavači definišu cene:

Primer 1: Kreativni centar

Veseli vrtić - bosanski

	kom	
Grafiprof - štampa	2.000	445.016,52
CIP + ISBN		1.700,00
Izrada maketa		14.217,00
Proizvodni troškovi produkcije		1.113.353,00
Idirektni troškovi proizvodnje		131.804,00
	ukupno:	1.706.090,52
tiraž		2.000,00
cena koštanja po jedinici proizvođača		853,05
Distribucija		11,86
rabat		243,25
Troškovi po jedinici proizvođača		1.108,16

Primer 2: Matematiskop

Назив	Збирка решених задатака за 6. разред ОШ – босански језик
Аутор	Владимир Стојановић
Број страна	200 страна
Формат	Б5
Трошкови	
Трошкови превода, лектуре и коректуре 10 еура/страни	234 000.00
Ликовно графичко обликовање 100 еура	11 700.00
Припрема (унос) текста 3 еура/страни	70 200.00
Штампа са набавком папира 545 ком – 2,7 еура	172 165.50
Ауторски хонорар 10%	34 000.00
Укупно	522 065.50

Primer 3: Bigz

Редни број	Наслов	Тираж	Број издања	Трошкови производње по јединици	Малопродајна цена по јединици без ПДВ-а	Разлика укупних трошкова производње и малопродајне цене без ПДВ-а по јединици	Разлика укупних трошкова производње и малопродајне цене без ПДВ-а за целокупан тираж
1.	7.R.Fizika-Udžb.na Hrv.jez.	45	1	2.628,23	741,82	1.886,41	84.888,45
2.	7.R.Fizika-RS.na Hrv.jez.	45	1	2.308,02	543,52	1.764,50	79.402,50
3.	7.R.Hemija-Udžb.na Hrv.jez.	45	1	2.131,37	687,96	1.443,41	64.953,45
4.	7.R.Hemija-RS. Na Hrv.jez..	45	1	2.380,56	528,70	1.851,86	83.333,70
5.	7.R.Hrvatski-Čitanka	4	1	15.394,93	771,12	14.623,81	58.495,24
6.	7.R.Hrvatski-Hrvatski jezik	4	1	14.291,71	771,12	13.520,59	54.082,36
7.	7.R.Hrvatski-RS Čitanka	40	1	3.883,28	593,34	3.289,94	131.597,60
8.	7.R.Hrvatski-RS Hrvatski jez.	40	1	2.055,89	593,34	1.462,55	58.502,00
9.	7.R.Istorija-Udžb.na Hrv.jez.	45	1	3.312,97	703,70	2.609,17	117.417,15
10.	7.R.Istorija-RS.na Hrv.jez.	45	1	2.472,98	509,09	1.963,89	88.375,05
11.	7.R.Muzičko-udžb.na Hrv.jez.	45	1	2.162,96	619,09	1.543,87	69.474,15
12.	8.R.Biologija-udžb.na Hrv.jez	46	1	2.603,87	740,74	1.863,13	85.703,98
13.	8.R.Biologija-RS. na Hrv.jez.	46	1	1.920,64	528,70	1.391,94	64.029,24
14.	8.R.Geografija-udžb.na Hrv.j	46	1	2.168,66	687,96	1.480,70	68.112,20
15.	8.R.Hemija-Udžb.na Hrv.jez	46	1	2.106,66	687,96	1.418,70	65.260,20

Projekat besplatnih udžbenika uveden je pre četiri godine odlukom Vlade. Projekat je obuhvatao samo ученике u прва четири разреда. Njegovu implementaciju pratиле су критике и стручне јавности, јер су udžbenici за почетне разреде pretворени u neradne iако је тај uzrast, пре свега, усмерен на радне udžbenike. Iz тих разлога је дошло до, могло би се рећи, вештачког одвајања радног и neradног дела, што је nepovoljno uticalo на квалитет udžbenika. Sa друге стране, из буџета Републике Србије су прво набављени udžbenici, а затим, сваке наредне школске године, набављане су само радне сveske и докупљени оштећени udžbenici. Navодимо пример raspodele sredstava из буџета за школску 2014/2015. годину.

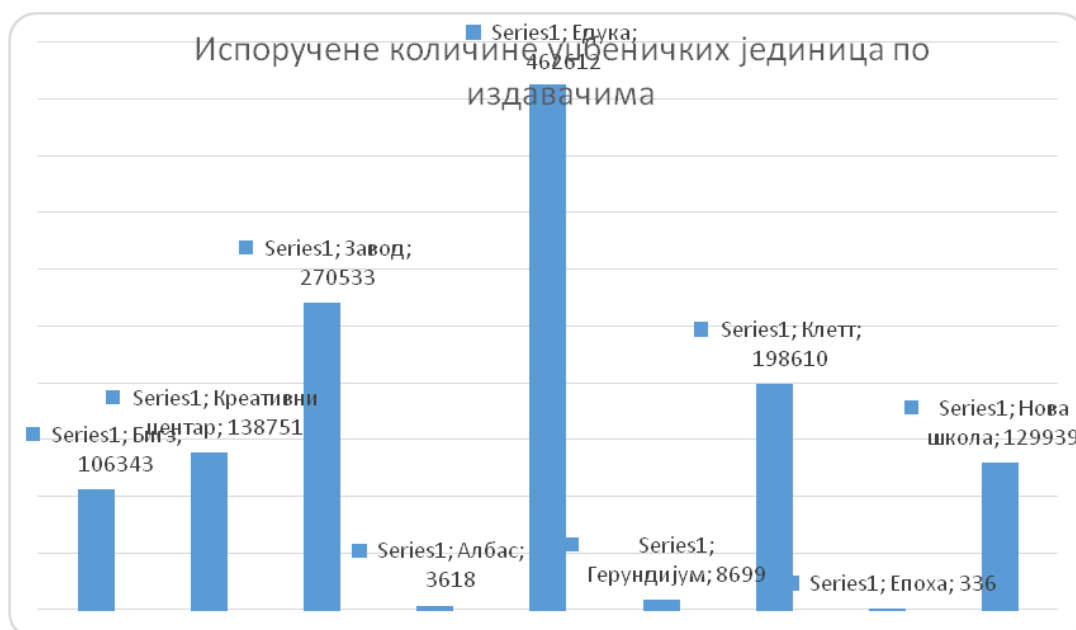
Primer nabavke besplatnih udžbenika за школску 2014/2015. годину: За ученике који похађају наставу на српском језику, за обавезне предмете, Српски језик, Математику и Свет око нас/Prirodu и друштво, обезбеђено је 1.319.441

udžbeničkih jedinica. U tabeli i na slici dati su podaci po izdavačima koji su bili uključeni u Projekat besplatnih udžbenika.

Bigz	106343	8,06%
Kreativni centar	138751	10,52%
Zavod za udžbenike	270533	20,50%
Albas	3618	0,27%
Eduka	462612	35,06%
Gerundijum	8699	0,66%
Klett	198610	15,05%
Epoha	336	0,03%
Nova škola	129939	9,85%

1
ukupno: **319441**

Ovaj projekat je obuhvatio i udžbenike na jezicima nacionalnih manjina.

Broj isporučenih udžbeničkih jedinica na jezicima nacionalnih manjina po izdavačima:

Zavod za udžbenike	55994	59,70%
Kreativni centar	19768	21,08%

Klett	14094	15,03%
Albas	3618	3,86%
Bigz	322	0,34%
	93796	

Iz izveštaja o realizaciji Projekta besplatnih udžbenika za školsku 2014/2015. godinu: Sredstva za realizaciju Projekta obezbeđena su Zakonom o budžetu Republike Srbije za 2014. godinu („Službeni glasnik RS”, broj 110/13) na razdelu 25 - Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, glava 25.1, funkcija 910 (osnovno obrazovanje), ekonomska kvalifikacija 426 – materijal, u iznosu od 731.000.000,00 dinara na izvoru 01, uvećano za 68.000.000,00 dinara na izvoru 15 što ukupno iznosi 799.000.000,00 dinara.

Finansijskim planom Ministarstva od ukupne sume izdvaja se na ime dugovanja iz 2013. godine iznos od 95.725.000,00 dinara, te je raspoloživi iznos 703.275.000,00 dinara.

Iznos od 703.275.000,00 dinara bio je dostupan za realizaciju Projekta za školsku 2014/2015. godinu u skladu sa predviđenim brojem udžbeničkih jedinica i brojem od 291.000 učenika, kao i za nabavku niskotiražnih udžbenika.

Autonomna Pokrajina Vojvodina, Grad Beograd i lokalne samouprave učestvovalе su u Projektu u skladu sa mogućnostima i raspoloživim finansijskim sredstvima.

Vrednost nabavke udžbenika i/ili radnih svezaka za realizaciju Projekta za školsku 2014/2015. godinu bila je u skladu sa predviđenim brojem udžbeničkih jedinica i učenika (projekcija za oko 291.000 učenika).

2. KOJI SU ŽELJENI CILJEVI DONOŠENJA ZAKONA

Osnovni cilj donošenja novog Zakona o udžbenicima je da **svakom učeniku u Republici Srbiji obezbedi kvalitetan udžbenik ili nastavni materijal.**

Dostupnost udžbenika

Predlog Zakona uvodi nove kategorije udžbenika i nastavnih sredstava kako bi bilo moguće obezbediti kvalitetan udžbenik za sve učenike. Za svaku kategoriju definisana je namena, način odobravanja i izbor:

- udžbenik i udžbenički komplet (član 2.)
- udžbenik na jeziku nacionalne manjine

**Udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine
Član 3.**

Udžbenikom na jeziku i pismu nacionalne manjine smatra se:

- 1) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je izdat na teritoriji Republike Srbije;
- 2) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je prevod udžbenika odobrenog na srpskom jeziku;
- 3) dodatak uz udžbenik koji se koristi za realizaciju prilagođenog dela nastavnog programa za predmete od značaja za nacionalnu manjinu;
- 4) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine izdat u stranoj državi, koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Odredbe ovog zakona koje se odnose na udžbenik, shodno se primenjuju i na dodatak uz udžbenik za predmete od značaja za nacionalnu manjinu.

- udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom

**Udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom
Član 4.**

Učenici sa smetnjama u razvoju koriste udžbenik čiji je sadržaj i/ili format prilagođen njihovim sposobnostima, potrebama i mogućnostima.

Učenici sa invaliditetom koriste udžbenike čiji je format odnosno pismo prilagođeno njihovim potrebama.

Način prilagođavanja sadržaja i formata udžbenika iz st. 1. i 2. ovog člana, propisuje ministar nadležan za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: ministar).

- dodatno nastavno sredstvo i nastavno pomagalo

**Dodatno nastavno sredstvo i nastavno pomagalo
Član 5.**

Dodatno nastavno sredstvo je drugo nastavno sredstvo koje doprinosi ostvarivanju ciljeva datog predmeta, prati udžbenik i može da se koristi se za savladavanje, proveru i proširivanje znanja stečenih korišćenjem udžbenika i samostalni rad učenika i koje je usklađeno sa programom predmeta, a nije propisano kao sastavni deo udžbeničkog kompleta. Dodatno nastavno sredstvo može biti i priručnik za nastavnika.

Nastavno pomagalo je nastavno sredstvo koje se koristi u obrazovno-vaspitnom radu dece i učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

- didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo

Didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo

Član 6.

Didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo koje se koristi u vaspitno-obrazovnom radu u predškolskoj ustanovi, školi i školama za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom jesu didaktički oblikovani sadržaji, u bilo kom obliku ili mediju, prema uzrastu dece: slikovnice, radni listovi, knjige za decu, enciklopedije, igračke, muzičke igračke, muzički instrumenti, igračke sa mehanizmom za pokretanje, audiovizuelna sredstva i drugi predmeti i materijali.

- priručnik i nastavni materijal

Priručnik i nastavni materijal

Član 7.

Priručnik i nastavni materijal predstavlja nastavno sredstvo, u bilo kom obliku ili mediju, koje se koristi za sticanje znanja, veština, formiranje vrednosnih stavova i razvoj intelektualnih i emocionalnih sposobnosti učenika i polaznika, čiji sadržaj prati nastavni plan i program i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Priručnik i nastavni materijal može se koristiti:

- 1) za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama, uz udžbenik ili samostalno i čiji sadržaj omogućava da se nova dostignuća u naučnoj, umetničkoj, odnosno stručnoj oblasti neposredno primene u obrazovno-vaspitnom radu;
- 2) u osnovnom obrazovanju odraslih za podučavanje, zajedničko i samostalno učenje, vežbanje i samoprocenjivanje;
- 3) za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i koji su pripremljeni u skladu sa sposobnostima, potrebama i mogućnostima učenika i koriste se u obrazovno-vaspitnom radu u školi za zajedničko i samostalno učenje i vežbanje.

Uvođenje novih kategorija nastavnih sredstava omogućiće daleko veću dostupnost materijala za sve učenike. Priručnik i nastavni materijali su koncipirani na način da za potrebe srednjih stručnih škola mogu biti inovirani svake godine kako bi učenici bili što bolje pripremljeni za zahteve koje pred njih postavlja tržište rada.

Imajući u vidu problem koji je svih prethodnih godina postojao sa udžbenicima za nacionalne manjine, učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju, Predlog zakona uveo je mehanizme za sigurnu dostupnost ovih udžbenika svim učenicima, tako što je obavezao sve izdavače da daju saglasnost da će štampati udžbenik na jeziku nacionalne manjine u slučaju izbora tog udžbenika, odnosno daju saglasnost da će u slučaju izbora tog udžbenika, isti prilagoditi potrebama učenika sa invaliditetom. U cilju obezbeđivanja udžbenika na jezicima nacionalnih manjina i udžbenika za učenike sa smetnjama u razvoju Zakonom je propisana obaveza javnog izdavača da na pripremi rukopise za sve predmete na jezicima nacionalnih manjina. Ovim se obezbeđuje ponuda bar jednog udžbenika za svakog učenika u sistemu obrazovanja. Sa duge strane zbog obezbeđivanja sredstava za finansiranje ovih udžbenika predviđen je fond u koji svi izdavači uplaćuju 3% neto dobiti (4% učenika pohađa nastavu na jezicima nacionalnih manjina). Sa druge strane, ostavljena je mogućnost da svi izdavači mogu da štampaju udžbenike na svim jezicima. Ovim se obaveza izdavača da prevode svoje udžbenike na jezike nacionalnih manjina aktivira samo u slučaju da je javni izdavač prestao da postoji. Međutim, izdavačima koji žele da pripremaaju udžbenike na jeziku nacionalnih manjina ostaje mogućnost da to urade na svakom javnom pozivu.

Obim, cena i izbor udžbenika

Predlogom zakona se predviđa da se podzakonskim aktom, Planom udžbenika, definiše obim udžbenika. Ovo rešenje će omogućiti lakšu školsku torbu što ima direktne veze sa zdravljem učenika, jeftinije komplete i smanjeno trošenje hartije što utiče i na zaštitu životne sredine.

Sadržina plana udžbenika Član 14.

Plan udžbenika sadrži:

- 1) naslov udžbenika za svaki nivo obrazovanja i vrstu škole, po razredima i predmetima;
- 2) podatke o naslovu priručnika i nastavnih materijala;
- 3) oblik i medij u kome se koristi udžbenik;
- 4) preporučeni broj strana, odnosno obim udžbenika.

Uvodi se elektronski dodatak u cilju približavanja i prilagođavanja udžbenika učeniku, ali i u cilju podsticanja konkurencije između izdavača.

Udžbenik i udžbenički komplet Član 2. stav 4.

Udžbenik i udžbenički komplet (u daljem tekstu: udžbenik) po pravilu sadrži elektronski dodatak, koji pomaže učeniku u samostalnom savladavanju, proveri i proširivanju znanja, veština i stavova ili kao podsticaj za kreativni rad, i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Učenici u 21. veku su informatički sve pismeniji, uvođenje elektronskog dodatka treba da omogući bolja postignuća učenika jer se korišćenjem informaciono-komunikacionih tehnologija može postići bolja individualizacija učenja. Elektronski dodatak će omogućiti smanjenje obima štampanog udžbenika. Istraživanja o posedovanju računara su dostupna na: <http://socijalnouklucivanje.gov.rs/rs/objavljeni-rezultati-istrazivanja-o-upotrebi-informaciono-komunikacionih-tehnologija-u-skolama-u-srbiji/> Svaka škola ima računarsku opremu, dok veliki procenat učenika poseduje računare. Uvođenje elektronskog dodatka trebalo bi da podigne kvalitet udžbenika i dodatno podstakne konkurenciju između izdavača.

Uvodi se najviša maloprodajna cena za udžbenike sa PDV-om, ali ne i za dodatna nastavna sredstva. Udžbenik je nastavno sredstvo koje je neophodno u nastavnom procesu svakom učeniku. Zbog realizacije nastave, nastavnici biraju udžbenik, odnosno udžbenički komplet koji će koristiti svi učenici u istom razredu. Na ovaj način tržište udžbenika ne funkcioniše na principima slobodnog izbora jer izdavač formira cenu, nastavnik bira proizvod, a roditelj kupuje. Uvođenje maksimalne cene omogućice planiranje nabavki i troškova i otklonice neizvesnosti koje postoje svake godine.

Određivanje NAJVIŠE maloprodajne cene udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om

Član 35.

Ministar, uz prethodno pribavljeno mišljenje ministarstva nadležnog za poslove trgovine, donosi odluku o najvišoj maloprodajnoj ceni udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om, najkasnije do 15. marta tekuće godine za narednu školsku godinu.

Odluka iz stava 1. ovog člana objavljuje se na zvaničnoj internet stranici Ministarstva.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, u godini u kojoj se objavljuje Javni poziv, odluka iz stava 1. ovog člana objavljuje se najkasnije na dan objavljivanja Javnog poziva.

Najviša maloprodajna cena udžbenika i priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om, koji se štampa na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, ne može biti veća od najviše maloprodajne cene udžbenika i priručnika i nastavnih materijala na srpskom jeziku koji je preveden, odnosno čiji se sadržaj i/ili format prilagođava.

Zabranjeno je izdavaču da udžbenik, priručnik i nastavni materijal prodaje po ceni većoj od cene utvrđene odlukom iz stava 1. ovog člana.

Kriterijume za formiranje najviše maloprodajne cene udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om zajednički propisuju ministar nadležan za poslove obrazovanja i ministar nadležan za poslove trgovine.

Uporedna analiza ukazuje da se cena udžbenika reguliše i u drugim evropskim državama: Austrija – Ministarstvo određuje najvišu moguću cenu za određenu vrstu udžbenika; Bugarska – Veće ministara određuje maksimalan iznos kompleta od 1. do 7. razreda; Mađarska – Postoji regulacija cene. Ministarstvo i izdavači se usaglašavaju oko cene; Portugalija – Ministarstvo i izdavači svake godine dogovaraju cenu; Slovenija – Država ograničava cenu udžbenika.

Postupak izbora udžbenika u predloženom zakonu sa jedne strane ostavlja otvoreno tržište i omogućuje nadmetanje izdavača kroz kvalitet udžbenika, ali sa druge strane obezbeđuje udžbenike istog kvaliteta i cene za sve učenike. U Katalog udžbenika ulaze udžbenici koje su odabrale škole koje pohađa najmanje 5% učenika određene generacije ukoliko je takvih udžbenika 6 ili manje. Ukoliko je broj udžbenika sa izborom 5% i više veći od 6 u katalog ulazi 6 udžbenika sa najvećim procentom. Predloženim zakonom je predviđeno da zbog sprečavanja nastajanja eventualnog monopola broj udžbenika za određeni predmet u određenom razredu bude bar tri bez obzira na procenat. Naravno, ova odredba se odnosi na slučaj kada je nakon ocene kvaliteta udžbenika pozitivnu ocenu dobilo bar tri rukopisa.

Katalog udžbenika Član 17.

Ministarstvo svake četvrte godine objavljuje Katalog udžbenika (u daljem tekstu: Katalog).

U Katalog se uvršćuju udžbenici sa Liste, i to:

- 1) udžbenici za isti predmet u istom razredu koje su izabrale škole koje pohađa najmanje 5% učenika određene generacije. Ukoliko je nakon izjašnjavanja škola izabrano više od šest udžbenika sa procentom većim od 5%, u Katalog se uvršćuje šest udžbenika sa najvećim procentom. Ukoliko je nakon izjašnjavanja škola izabrano manje od tri udžbenika sa procentom većim od 5%, u Katalog se uvršćuju tri udžbenika sa najvećim procentom;
- 2) udžbenici za predmete za koje je odobreno tri ili manje udžbenika, nezavisno od izbora škola;
- 3) udžbenik čiji je sadržaj i format prilagođen učenicima sa smetnjama u razvoju i udžbenik čiji format odnosno pismo je prilagođeno učenicima sa invaliditetom.

Za nastavu koja se izvodi na jeziku nacionalne manjine, u Katalog se uvršćuju svi udžbenici na jeziku i pismu nacionalne manjine i udžbenici koji se nalaze na Listi.

Pod određenom generacijom učenika u smislu stava 2. tačka 1) ovog člana podrazumevaju se svi učenici na teritoriji Republike Srbije koji pohađaju nastavu iz predmeta za koji se bira udžbenik u školskoj godini u kojoj se objavljuje Katalog.

Ministar, u skladu sa st. 2. i 3. ovog člana, donosi odluku o udžbenicima koji će biti uvršćeni u Katalog.

Katalog se objavljuje najkasnije do 20. aprila školske godine u kojoj se objavljuje Lista, na zvaničnoj internet stranici Ministarstva i u „Službenom glasniku Republike Srbije – Prosvetnom glasniku”.

Katalog sadrži sledeće podatke:

- 1) naslov udžbenika;
- 2) naziv predmeta, razred i vrsta škole za koju je udžbenik namenjen;
- 3) ime autora udžbenika;
- 4) broj i datum izdavanja rešenja o odobravanju udžbenika;
- 5) jezik i pismo na kome se štampa udžbenik;
- 6) pun naziv izdavača.

Udžbenici odobreni i izabrani nakon donošenja novog nastavnog plana i programa, u skladu sa ovim zakonom, naknadno se uvršćuju u Katalog

Ministarstvo vodi elektronski registar, koji pored podataka iz stava 7. ovog člana, sadrži i podatke o nazivu škola i broju učenika koji koriste izabrani udžbenik.

Zabranjeno je školi da koristi udžbenik koji nije uvršćen u Katalog.

Rešenje iz Predloga zakona sprečava mogućnost poklona i mogućnost zahteva za kupovinu dodatnih nastavnih sredstava koji padaju na teret roditelja.

Izbor udžbenika Član 33.

Škola sa Liste bira najmanje tri udžbenika za svaki predmet u svakom razredu, koje rangira prema prioritetu u posebnom spisku, koji je sastavni deo odluke o izboru udžbenika, o čemu obaveštava Savet roditelja.

Ukoliko se na Listi nalazi tri ili manje udžbenika škola bira jedan udžbenik.

Odluku o izboru udžbenika donosi nastavničko veće na obrazložen predlog

stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnih aktiva nastavnika razredne nastave.

Odluku o izboru udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine donosi nastavničko veće na obrazložen predlog stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnih aktiva nastavnika razredne nastave koji izvode nastavu na jeziku nacionalne manjine.

Odluku o izboru udžbenika sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom donosi nastavničko veće na obrazložen predlog stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnih aktiva nastavnika razredne nastave.

Učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom u inkluzivnom obrazovanju, koriste udžbenike koje je izabrala škola u skladu sa odlukom iz st. 2 – 4. ovog člana.

U svim odeljenjima istog razreda iste škole, za isti nastavni predmet po pravilu se koristi isti udžbenik jednog izdavača.

Odluku iz st. 3 – 5. ovog člana škola dostavlja Ministarstvu najkasnije do 20. marta godine u kojoj se objavljuje Katalog.

Ukoliko udžbenik koji je izabrala škola ne bude objavljen u Katalogu, škola ima obavezu da u roku od pet radnih dana od dana objavljivanja Kataloga izabere drugi udžbenik sa spiska iz stava 1. ovog člana koji je uvršćen u Katalog, odnosno drugi udžbenik iz Kataloga ukoliko nijedan udžbenik iz spiska iz stava 1. ovog člana nije uvršten u Katalog, i o tome obavesti Ministarstvo.

Ukoliko na Listi nema odobrenih udžbenika za nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno udžbenika sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom, izdavač čiji udžbenik ima najveći procenat u Katalogu, obavezan je da taj udžbenik prevede na odgovarajući jezik i pismo nacionalne manjine, odnosno da obezbedi udžbenik sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom.

Ukoliko škola ne dostavi odluku o izboru udžbenika, Ministarstvo će u roku od pet radnih dana od dana isteka roka iz st. 8. i 9. ovog člana, doneti odluku da se u školi koriste udžbenici iz Kataloga koji su najzastupljeniji na teritoriji nadležne školske uprave.

Konačnu odluku o udžbenicima koji će se koristiti u školi naredne četiri školske godine, škola objavljuje na oglasnoj tabli i obavezujuća je za sve koji izvode obrazovno-vaspitni rad.

Podatke o udžbenicima iz odluke iz stava 10. ovog člana škola unosi u elektronski registar udžbenika, u skladu sa članom 17. stav 9. ovog zakona.

Spisak izabranih udžbenika, zajedno sa obrazloženim predlogom, škola trajno čuva u dokumentaciji, u skladu sa zakonom.

Međutim, predloženi Zakon predviđa, odnosno omogućuje, nabavku dodatnih nastavnih sredstava na nivou škole, pre svega za biblioteke. Na taj način će svaki učenik imati mogućnost korišćenja dodatnih nastavnih sredstava bez dodatnog opterećenja porodičnog budžeta. Novim zakonskim rešenjem predviđa se da škola planira, odnosno nabavlja dodatna nastavna sredstva.

Plan nabavke dodatnih nastavnih sredstava

Član 8.

Škola je obavezna da u okviru Godišnjeg plana rada predvidi potrebna dodatna nastavna sredstva koja se koriste u obrazovno-vaspitnom radu.

Odluku o potrebi za dodatnim nastavnim sredstavima donosi nastavničko veće na obrazložen predlog stručnih veća za oblast predmeta.

Dodatna nastavna sredstva su sastavni deo bibliotečko-informacione

građe i izvora, u skladu sa zakonom.

Predlogom zakona je predviđeno da se udžbenici biraju i odobravaju na četiri godine na koliko se donosi i školski program (član 76. Zakona o osnovama obrazovanja i vaspitanja, propisuje: *Školski program donosi školski odbor, po pravilu, svake četiri godine, u skladu sa nastavnim planom i programom*). Trajanje udžbenika u štampanoj verziji koji se koristi u nastavi zbog habanja je oko šest godina. Kao primere rešenja iz zemalja Evropske unije navodimo da se u Bugarskoj udžbenici moraju koristiti najmanje četiri godine, aizrada novih može uslediti zbog promena u programu; u Estoniji zakon dopušta kupovanje udžbenika za sve učenike svake četiri godine, a mogu se koristiti i duže; u Francuskoj udžbenici se biraju na četiri godine; u Finskoj ne postoji zakon, ali se udžbenici često koriste od dve do četiri godine; u Italiji udžbenici se koriste pet godina; u Letoniji izabrani udžbenik obavezno se koristi četiri godine; u Litvaniji se udžbenici menjaju na otprilike četiri do pet godina; u Norveškoj nema zakona, ali u proseku udžbenik traje tri do pet godina; u Nemačkoj se koriste najmanje četiri do pet godina, nekad duže, u Portugaliji moraju da se koriste šest godina; u Sloveniji se udžbenici mogu koristiti više godina.

Predlog zakona nije predvideo da odobreni udžbenici prestaju da važe. Budući da se donose novi Standardi kvaliteta udžbenika i novi Plan udžbenika, prethodno odobreni udžbenici moraju biti u skladu sa novim standardima i planom. Posebno napominjemo da izdavači ovih udžbenika neće imati obavezu da plaćaju taksu za njihovo pregledanje. Ovo će dovesti do situacije da će neki već odobreni udžbenici moraju da se usklađuju sa novim standardima i ponovo odobravaju. U savremenom svetu ne postoji oblast života i privrede u kojoj se ne unapređuju, menjaju i usklađuju standardi, shodno društvenom, tehničkom i tehnološkom napretku, a naročito danas u eri elektronske komunikacije.

Pored navedenih ciljeva, Zakon o udžbenicima treba da obezbedi i sledeće:

- **sa stanovišta učenika** što bolji udžbenik koji će mu pomoći u savladavanju gradiva i sticanju znanja. Zakonom se posebno naglašava da kroz uvođenje elektronskog dodatka udžbenik treba da prati potrebe učenika koji se obrazuje u 21. veku i koji treba da razume i prihvati principe celoživotnog učenja;
- **sa stanovišta roditelja** veću sigurnost u planiranju nabavke udžbenika i uštedu u porodičnom budžetu što se postiže uvođenjem udžbeničkog kompleta, određivanjem najviše maloprodajne cene udžbenika PDV-om i zabranom nametanja kupovine dodatnih nastavnih sredstava bez potpune saglasnosti roditelja;
- **sa stanovišta nastavnika** uključivanje u izbor udžbenika bez pritisaka i mogućnost četvorogodišnjeg planiranja;
- **sa stanovišta izdavača** broj izdavača se ne ograničava, uvodi se veća transparentnost ocenjivanja kvaliteta rukopisa i za izdavače najkvalitetnijih udžbenika (udžbenike koje izabere dovoljan broj škola) sigurnost u poslovanju u naredne četiri godine;
- **sa stanovišta Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja** rešavanje problema nastalih u poslednjih nekoliko godina, što podrazumeva obezbeđivanje udžbenika za svakog učenika bez obzira na kom jeziku pohađa nastavu i bez obzira koju školu pohađa;

- **sa stanovišta privrede i društva** postiže se pravednija raspodela sredstava za besplatne udžbenike, jer prednost dobijaju učenici iz materijalno ugroženih porodica, obezbeđuju se priručnici i nastavni materijali za sve obrazovne profile, a to povlači bolju pripremljenost učenika za tržište rada.

U narednoj tabeli dat je prikaz, sa jedne strane, trenutnog stanja nastalog ili zbog nepostojanja ili zbog nedovoljno dobrog važećeg zakonskog rešenja i sa druge strane, predlog rešenja u predloženom Zakonu udžbenicima.

TRENUTNO STANJE:	REŠENJE IZ PREDLOGA ZAKONA:
sve troškove pregledanja rukopisa svakog izdavača snosi budžet Republike Srbije;	Član 20. Óç çrõñlá ççärâr+ d'äiññč ç äiëřç î ód'ëřziíí! ñřëñč çr ññđó+íó îòlíó ęâřëčñíñř đóęiđčñr ózálíçęř. Äčñćió ñřëñí çr ññđó+íó îòlíó ęâřëčñíñř đóęiđčñr ózálíçęř óñăđ□ółí ëčičññřđ íř đđläëiä Çrâiâr.
komisija koja ocenjuje nije imala mogućnost vraćanja rukopisa na doradu;	Član 22: Ęřëčñčłř, đđí äiññířř Ññđó+íí îòlíí, ëćíí Ĺíäiñë äř äđññč ççärâr+ó đóęiđčñ ózálíçęř íř äiđřăó, đřăč îñęëřřřřř ęřščš íläiñññřęř.
ocene koje daje komisija nisu bile javno dostupne;	Član 22: Stručna ocena svih udžbenika objavljuje se na zvaničnoj internet stranici Zavoda, istovremeno sa objavljivanjem Liste udžbenika.
nedovoljna transparentnost ocenjivanja	izbor liste ocenjivača preko javnog poziva – obuka ocenjivača – formiranje komisije – javno dostupna ocena
Izdavači po trenutnom rešenju ne preuzimaju nijednu obavezu koja se odnose na niskotiražne udžbenike. Uz zahtev, izdavač u tri primerka podnosi elaborat sa grafički, likovno i tehnički oblikovanim rukopisom udžbenika.	Novim predlogom se obezbeđuju isti udžbenici za sve i obavezu preuzima izdavač. Član 20. Uz zahtev, izdavač podnosi u štampanoj i elektronskoj formi: 1) grafički, likovno i tehnički oblikovan rukopis udžbenika u pet primeraka; 2) elaborat u pet primeraka; 3) odluku nadležnog organa izdavača o usvajanju rukopisa udžbenika; 4) saglasnost izdavača da će štampati udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine u slučaju izbora tog udžbenika;

	<p>5) saglasnost izdavača da će u slučaju izbora tog udžbenika, isti štampati sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju koji pohađaju nastavu u školama za učenike sa smetnjama u razvoju;</p> <p>6) saglasnost izdavača da će u slučaju izbora tog udžbenika, isti štampati u prilagođenom formatu za učenike sa invaliditetom koji pohađaju nastavu u školama za učenike sa invaliditetom i inkluzivnom obrazovanju;</p> <p>7) saglasnost izdavača da će omogućiti nastavnicima učenika u inkluzivnom obrazovanju da bez naknade koriste sadržaje udžbenika koji je izabrala njihova škola radi prilagođavanja udžbenika prema individualnom obrazovanju za učenike sa smetnjama u razvoju;</p> <p>8) saglasnost izdavača da se njegov udžbenik uvrsti u Katalog, u skladu sa članom 17. ovog zakona;</p> <p>9) izjavu o tome da li je neko od članova Liste ocenjivača rukopisa udžbenika (u daljem tekstu: Lista ocenjivača) autor udžbenika tog izdavača, lice zaposleno kod izdavača, angažovano ili poslovno povezano sa njim, uključujući i druge oblike plaćene saradnje, odnosno da ne postoje drugi zakonom propisani uslovi za njegovo izuzeće.</p>
<p>cene udžbenika slobodno formira izdavač</p>	<p>uvodi se najviša maloprodajna cena udžbenika PDV-om jer je izdavanje udžbenika delatnost od opšteg interesa; dodatna nastavna sredstva ne podležu određivanju maksimalne cene i slobodno se formiraju na tržištu</p>
<p>nije bio definisan udžbenički komplet što je dovelo do velikog broja udžbeničkih jedinica za pojedinačne</p>	<p>uvodi se definicija udžbeničkog kompleta, kao i postupak odobravanja i izbora kompleta</p>

predmete koji mogu biti od različitih izdavača i iz tih razloga ne usaglašeni	
nije bilo sistemskog praćenja kvaliteta udžbenika	izdavač podnosi plan praćenja kvaliteta udžbenika, a Zavod kontinuirano prati kvalitet udžbenika
nije bila omogućena dorada udžbenika bez novog odobravanja	dozvoljeno je unapređivanje didaktičkog oblikovanja udžbenika kojim se menja, odnosno dopunjuje najviše do 5% sadržaja (na ovaj način se mogu implementirati nalazi dobijeni praćenjem kvaliteta udžbenika)
niskotiražni udžbenici su definisani u odnosu na grupe učenika, a ne na osnovu tiraža	jasno je definisano ko i kada priprema udžbenike za koje se na javnim pozivima ne pojavi nijedan izdavač
izbor udžbenika nije bio transparentan; nastavniku je bilo gotovo nemoguće da ima uvid u sve odobrene udžbenike	zabranjuju se davanje poklona nastavnicima; svaki nastavnik imaće mogućnost uvida u sve odobrene udžbenike; izbor udžbenika je na četiri godine;

3. DA LI SU RAZMATRANE MOGUĆNOSTI ZA REŠAVANJE PROBLEMA BEZ DONOŠENJA AKTA

Imajući u vidu probleme koji su nastali u dosadašnjoj primeni Zakona o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima, razmatrano je nekoliko mogućnosti za rešavanje ovih problema.

- 1) Status quo – nemenjanje važećeg Zakona još na početku je odbačeno kao mogućnost, budući da je pored problema nastalih u dosadašnjoj primeni važećeg zakona bilo potrebno i usaglašavanje odredbi Zakona o udžbenicima sa Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja koji je 2013. godine izmenjen u delu koji se odnosi na udžbenike;
- 2) Donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima – rešenja koja su predložena Predlogom zakona o udžbenicima, pored toga što obuhvataju izmenu ili dopunu više od polovine članova važećeg zakona, donose značajne novine u odnosu na važeći zakon, te je bilo neophodno izraditi nov zakon;
- 3) Donošenje novog zakona – razlozi zbog kojih nije bilo moguće prihvatiti neku od prethodnih mogućnosti doveli su do potrebe da se pristupi izradi novog zakona.

4. ZAŠTO JE DONOŠENJE AKTA NAJBOLJI NAČIN ZA REŠAVANJE PROBLEMA

Članom 102. Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja propisano je da se u ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada koriste udžbenici i

nastavna sredstva koje, na predlog nadležnog zavoda odobri ministar, u skladu sa posebnim zakonom.

Dakle, Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, koji predstavlja krovni zakon u obrazovnoj regulativi, upućuje da će ova oblast biti regulisana posebnim zakonom, zbog čega je on i donosi.

Takođe, Zakonom o izmenama i dopunama zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja („Službeni glasnik RS”, broj 55/13), propisana je nadležnost Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja za predlaganje odobravanja udžbenika ministru nadležnom za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: ministar). Kako važeći Zakon o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima („Službeni glasnik RS”, broj 72/09) nije usklađen sa navedenom odredbom, neophodno je usaglašavanje sa Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja.

Zbog vrste i brojnosti novina koje donosi Predlog zakona o udžbenicima, donošenje novog zakona bila je jedina mogućnost.

Napominjemo da su na tekst važećeg zakona i na tekst Predloga zakona primedbe imala i nezavisna regulatorna tela, Agencija za borbu protiv korupcije i Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Primedbe i sugestije koje su ova regulatorna tela dostavila predstavljaju materiju koja se mora propisati zakonom, te u skladu sa tim Predlog zakona:

- predviđa objavljivanje svih stručnih ocena kvaliteta rukopisa udžbenika (i pozitivnih i negativnih) na zvaničnoj internet stranici Ministarstva, istovremeno sa objavljivanjem Liste odobrenih udžbenika;
- uređuje način izbora članova Liste ocenjivača i definiše podatke koji se o ocenjivačima objavljuju na zvaničnoj internet stranici Ministarstva, u skladu sa propisima koji uređuju zaštitu podataka o ličnosti;
- uređuje način izbora članova Liste ocenjivača i definiše podatke koji se o ocenjivačima objavljuju o sajtu, u skladu sa propisima koji uređuju zaštitu podataka o ličnosti;
- propisuje da obrazloženje čini sastavni deo Stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika, kao i da stručna ocena sadrži poziv na ispunjenost standarda kvaliteta udžbenika koji su propisani pravilnikom
- odredbe o sukobu interesa proširuje i na lica koja učestvuju u postupku ekspertize udžbenika, pored lica koja daju stručnu ocenu kvaliteta rukopisa udžbenika;
- propisuje obavezu ocenjivača, da dostavi izjavu da nije autor udžbenika za osnovnu i srednju školu, kao i da nije zaposlen, angažovan, poslovno povezan sa izdavačem udžbenika, uključujući i druge oblike plaćene saradnje, odnosno da ne postoje drugi uslovi propisani zakonom za njegovo izuzeće. Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja vodi računa o sukobu interesa prilikom formiranja Komisija za pregled udžbenika;
- zbog objektivnih poteškoća koje imaju roditelji prilikom nabavke udžbenika od različitih izdavača, omogućeno ješkoli da uz saglasnost Saveta roditelja, može da pomogne u pribavljanju svih izabranih udžbenika, ukoliko se time roditeljima olakšava postupak kupovine, te da škola ovu pomoć obavlja bez naknade;
- propisivanjem obaveza izdavačima da u roku od osam dana od dana objavljivanja Liste odobrenih udžbenika, dostave svim školskim upravama najmanje jedan primerak udžbenika, povećana je dostupnost udžbenika školama u postupka izbora.

5. NA KOGA ĆE I KAKO NAJVEROVATNIJE UTICATI REŠENJA U ZAKONU

Predloženi Zakon o udžbenici na jasan i precizan način definiše prava i obaveza subjekata koji učestvuju u stvaranju, odobravanju i korišćenju udžbenika i nastavnih sredstava.

Učeniku, kao centralnom subjektu u procesu obrazovanja, Predlog zakona obezbeđuje kvalitetan udžbenik za sve predmete. Pored toga, taj zakon daje i pravnu osnovu za dodelu besplatnih udžbenika. Sredstva za besplatne udžbenike su pre svega namenjena za učenike iz materijalno/socijalno ugroženih porodica. Ovakvo rešenje je i u funkciji strateškog cilja naše zemlje i Evropske unije, a to je smanjenje osipanja iz obrazovnog sistema.

Nastavnik, kao najodgovorniji subjekt u radu sa učenicima dobija mogućnost sigurnijeg izbora i većeg uticaja na obrazovanje u celom sistemu. Ponuđenim rešenjem nastavnici su zaštićeni od mogućih pritisaka. Ovo se postiže na dva načina. Prvo, izdavačima je zabranjeno davanje bilo kakvih poklona, osim reprezentacije male vrednosti (kalendari, blokovi za pisanje). Drugo, udžbenici se biraju na nivou celokupne populacije, pa sa stanovišta statistike, nastavnik daje „glas“ za pojedine udžbenike, dok se finalni izbor udžbenika donosi na celoj populaciji.

Roditelj koji ulaže deo porodičnog budžeta u kupovinu udžbenika dobija sigurnost u pogledu cene jer su cene limitirane, a sa druge strane predloženi zakon dozvoljava znatno lakše nasleđivanje udžbenika.

Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja kao nosilac aktivnosti u vezi sa stručnom ocenom rukopisa, sa jedne strane, dobija jasno definisane procedure i obavezu veće transparentnosti kroz definisanje Liste ocenjivača i obavezu objavljivanja stručnih ocena. Sa druge strane, Zavod dobija bolje materijalne uslove za realizaciju svojih obaveza jer izdavači snose troškove pregledanja rukopisa. Takođe, uvođenjem objavljivanja javnog poziva na svake četiri godine, Zavod može da se posveti i praćenju i analizi korišćenja udžbenika između dva javna poziva. Po trenutno važećem Zakonu, Zavod je bio u obavezi da za svaki pristigli udžbenik u bilo koje vreme formira stručnu komisiju koja je plaćena sredstvima iz budžeta Republike Srbije.

Ukidanjem licence za izdavače, Predlog zakona omogućuje veću konkurenciju među izdavačima. Izdavači više ne objavljuju imena autora u postupku pregledanja rukopisa. Na ovaj način smanjuje se mogućnost subjektivizma u stručnim ocenama komisija jer stručna komisija ima zadatak da ocenjuje samo kvalitet udžbenika, a ne i autora. Takođe je ukinuta obaveza izdavača da angažuje recenzente, što smanjuje troškove pripreme rukopisa. Obaveze izdavača se povećavaju, jer plaćaju taksu za ocenu rukopisa i preuzimaju obavezu štampanja udžbenika na jeziku nacionalne manjine ako je njihov udžbenik odobren, kao i obavezu prilagođavanja učeniku sa posebnim potrebama i invaliditetom ako je potrebno. Izborom udžbenika na četiri godine, kao i obezbeđivanjem bar 5% tržišta izdavači čiji su udžbenici izabrani dobijaju veću sigurnost u planiranju prihoda i rashoda.

Predlog zakona ukida licence izdavača i predloge rukopisa mogu podneti sva pravna lica koja su registrovana za izdavačku delatnost.

IZDAVAČI UDŽBENIKA
Član 12.

Izdavanje udžbenika, priručnika i nastavnog materijala, dodatnog nastavnog sredstva, didaktički i didaktičkog igrovnog sredstva može da obavlja javno preduzeće (u daljem tekstu: javni izdavač), drugo pravno lice ili preduzetnik koji je registrovan za izdavačku delatnost.

Javni izdavač obavezan je da priprema rukopise udžbenika za sve predmete u osnovnoj školi i didaktička sredstva za pripremni predškolski program, na srpskom i na jeziku nacionalne manjine, kao i udžbenike koji se štampaju sa prilagođenim sadržajem i/ili formatom za učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju, osim za učenike u inkluzivnom obrazovanju

Priručnik i nastavni materijal za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama može da izdaje i udruženje stručnih i umetničkih škola.

Priručnik i nastavni materijal za decu, učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju i invaliditetom može da izdaje i udruženje škola za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i strukovno udruženje defektologa.

Priručnik i nastavni materijal za obrazovanje odraslih može da izdaje i udruženje škola koje realizuju programe osnovnog obrazovanja odraslih.

predlog zakonskog rešenja	uticaji
ukida se licena izdavača	<p><u>uticaj na izdavače</u>: sva pravna lica koja su registrovana za izdavačku delatnost mogu podneti rukopis na ocenu kvaliteta; smanjuje se trošak za izdavače jer ne plaćaju taksu za dobijanje licenci; <u>uticaj na škole</u>: omogućuje se da zajednice škola pripremaju rukopise priručnika.</p>
uvođenje udžbeničkog kompleta	<p><u>uticaj na izdavače</u>: ne mogu se više parcijalno izdavati delovi udžbeničkog kompleta, npr. samo zbirke bez udžbenika; <u>uticaj na učenika</u>: sve udžbeničke jedinice su usaglašene što dovodi do kvalitetnijih materijala.</p>
uvođenje elektronskog dodatka	<p><u>uticaj na izdavače</u>: većina do sada dostupnih udžbenika nije imala elektronski dodatak, pa će izdavači morati da ulože napor i sredstva da nađu ili zaposle odgovarajuće stručnjake <u>uticaj na učenike</u>: zakonom je definisano da elektronski dodatak služi za samostalni rad učenika; na ovaj način udžbenik se u potpunosti okreće učeniku i po sadržaju, ali i po formi koja je učenicima najpristupačnija u 21. veku</p>
novi plan udžbenika i standarda kvaliteta udžbenika	<p><u>uticaj na izdavače</u>: u planu udžbenika predviđeno je ograničavanje obima udžbenika što će zahtevati da izdavači, odnosno autori prerade svoje rukopise u skladu sa novim planom udžbenika i novim standardima kvaliteta udžbenika; <u>uticaj na učenika</u>: smanjuje se težina školske torbe i cena kompleta, utvrđuju se novi standardi, između ostalog, i za elektronski dodatak koji bi trebalo da predstavlja značajno unapređenje kvaliteta.</p>
ukida se recenzentska komisija izdavača	<p><u>uticaj na izdavače</u>: ušteda za izdavača</p>
uvodi se saglasnost izdavača za prevođenje i prilagođavanje	<p><u>uticaj na izdavače</u>: izdavači imaju potrebu za angažovanjem novih stručnjaka; <u>uticaj na učenika</u>: svakom učeniku za svaki predmet pripada kvalitetan udžbenik.</p>

uvodi se uplata od 3% neto dobiti	<u>uticaj na izdavače:</u> na ovaj način se ravnomernije raspoređuje trošak za štampanje niskotiražnih udžbenika, i obaveza „nevoljnog“ prevđenja se svodi na veoma malu verovatnoću <u>uticaj na učenika:</u> učenici na svim jezicima nacionalnih manjina imaće u ponudi bar jedan udžbenik u isto vreme kada i su u ponudi i udžbenici na srpskom jeziku
udžbenici se biraju na četiri godine	<u>uticaj na izdavače:</u> obezbeđuje se vreme za praćenje kvaliteta i pripremu novih materijala; <u>uticaj na učenika:</u> znaju koje udžbenike će koristiti; jasna je mogućnost nasleđivanja.
dodatna nastavna sredstva	<u>uticaj na izdavače:</u> jednostavnija procedura odobravanja; cenu formiraju izdavači; <u>uticaj na učenika:</u> zabranjeno je nametanje dodatnih troškova; školske biblioteke nabavljaju dodatna nastavna sredstva što će oživeti njihov rad i korišćenje.
praćenje kvaliteta udžbenika	<u>uticaj na izdavače:</u> svaki izdavače i zakonski obavezan da pripremi i sprovodi plan praćenja kvaliteta; omogućeno je da u toku četiri godine unapređuje svoj udžbenik, izmenom do 5% sadržaja, a na osnovu rezultata praćenja kvaliteta; <u>uticaj na učenika:</u> uključivanje mišljenja učenika u postupak praćenja kvaliteta, jer je udžbenik namenjen učeniku.

6. KAKVE TROŠKOVE ĆE PRIMENA ZAKONA IZAZVATI GRAĐANIMA I PRIVREDI, A NAROČITO MALIM I SREDNJIM PREDUZEĆIMA

Nekoliko ključnih stvari je već naznačeno, pa ćemo u ovom delu izvesti kratke zaključke. Ograničavanje obima i najviše maloprodajne cene udžbenika PDV-om će obezbediti jeftinije udžbeničke komplete za svaki porodični budžet nego što bi cena bila da ostane trenutno važeće rešenje.

Iz republičkog budžeta se više neće odvajati sredstva za pregledanje udžbenika. Po predlogu Zakona taj trošak snosi izdavač jer on raspolaže i svim prihodima koje ostvari od prodaje udžbenika.

kućni budžet	smanjenje jer će cena udžbenika biti ograničena kao i obavezni deo, tj. kompleti koji su obavezni u školi; procena je da će u toku školovanja ukupan iznos (trošak) koji roditelji imaju za udžbenike biti u znatnoj meri smanjen, jer se definišu kompleti udžbenika i u pogledu obima i u pogledu cene, daje se mogućnost nasleđivanja; nabavka dodatnih nastavnih sredstava ne može biti obavezujuća, već samo dobrovoljna;
Budžet Republike Srbije	prestaje potreba za izdvajanjem 15-20 miliona za troškove rada komisija za ocenjivanje rukopisa; otvara se zakonska mogućnost korišćenja budžetskih sredstava za nabavku besplatnih udžbenika;

izdavači	smanjuje se trošak za angažovanje recenzentske komisije (u proseku oko 60000 din)po udžbeniku; uvodi im se trošak za obezbeđivanjem najmanje 18 primeraka za školske uprave (u proseku oko 13500 dinara); uvodi se taksa za pregledanje udžbenika koja se obračunava na osnovu člana 17. Zakona o budžetskom sistemu („Službeni glasnik RS”, br. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13, 108/13 i 142/14); izdavanje udžbenika na jeziku nacionalne manjine, koji može nastati kao obaveza zbog nepostojanja udžbenika na tom jeziku, ne predstavlja dodatni trošak, jer je izbor istog udžbenika obezbeđen na četiri godine.
----------	--

Sredstvima iz republičkog budžeta namenjenih za besplatne udžbenike biće obuhvaćen veći procenat učenika. Strateški cilj Ministarstva je da obezbedi besplatne udžbenike za sve učenike.

Finansiranje udžbenika sredstvima budžeta Republike Srbije Član 9.

U cilju omogućavanja jednake dostupnosti obrazovanja i vaspitanja učenicima i polaznicima iz socijalno/materijalno ugroženih porodica, Vlada može, u skladu sa raspoloživim sredstvima budžeta Republike Srbije, da donese odluku o finansiranju nabavke i dodele, odnosno sufinansiranju nabavke, udžbenika, priručnika i nastavnih materijala, za narednu školsku godinu.

Vlada, radi obezbeđivanja dostupnosti svih udžbenika i priručnika i nastavnih materijala utvrđenih planom udžbenika, može doneti odluku o finansiranju, odnosno sufinansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele nedostajućih udžbenika, priručnika i nastavnog materijala za učenike i polaznike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, pripadnike nacionalne manjine, kao i za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama, u skladu sa ovim zakonom.

Odlukom iz stava 1. ovog člana Vlada utvrđuje:

- 1) nivo i vrstu obrazovanja, razred i predmet za koji će se finansirati, odnosno sufinansirati udžbenici, priručnici i nastavni materijali;
- 2) uslove i kriterijume na osnovu kojih učenik, odnosno polaznik ostvaruje pravo na finansiranje, odnosno sufinansiranje.

Izbor i nabavka udžbenika, priručnika i nastavnih materijala utvrđenih odlukom iz stava 1. ovog člana, vrši se u skladu sa ovim zakonom i zakonom koji uređuje oblast javnih nabavki.

Izdavači ne bi trebalo da imaju uvećane troškove u pripremi rukopisa. Predloženim rešenjem izdavači će imati jasna i precizna pravila šta ih očekuje na tržištu udžbenika, a samim tim i veću sigurnost u donošenju odluka da li se ili ne uključuju. Uvidom u privredni registar može se primetiti da je broj zaposlenih u izdavačkim kućama koje su po važećem Zakonu imale licencu za izdavanje udžbenika veoma mali, izuzimajući javnog izdavača. To je posledica činjenice da veliki broj izdavača gotovo da nema zaposlene urednike ili autore. Autori i urednici su u velikom broju zaposleni na nekim drugim poslovima i ovaj rad im je dopunski rad, a to znači da neće doći do gašenja radnih mesta. Sa druge strane, svi licencirani izdavači su registrovani kao izdavači knjiga što je znatno širi pojam od izdavanja

udžbenika. Izdavanje dodatnih nastavnih sredstava ili knjiga predloženim zakonom nije ni na jedan način limitirano. U Tabeli 7 su dati podaci o broju zaposlenih i poslovnih prihodima za deo licenciranih izdavača iz 2013. godine.

Važno je napomenuti da pisanje i štampanje udžbenika nije delatnost koja ima mogućnost širenja na inostrano tržište, tj. ne postoji mogućnost podsticanja izvoza jer su udžbenici uvek namenski pisani za obrazovni sistem u kojem se koriste. To povlači da bi rast prihoda izdavača isključivo bio na osnovu ili budžetskih sredstava ili budžeta građana Republike Srbije. Izdavači imaju mogućnost izdavanja drugih publikacija koje mogu biti i izvozno orjentisane.

Tabela 7: deo licenciranih izdavača (podaci su preuzeti sa Agencije za privredne registre, Republika Srbija)

	poslovni prihodi 2013. (AOR 201)	broj zaposlenih (AOR 605)
JAVNO PREDUZEĆE „ZAVOD ZA UDŽBENIKE“, BEOGRAD	650.595.000,00	278
„NARODNA KNJIGA-ALFA“, BEOGRAD	5.395.000,00	0
„KREATIVNI CENTAR“, D.O.O., BEOGRAD	305.166.000,00	38
„BIGZ ŠKOLSTVO“, D.O.O., BEOGRAD	184.514.000,00	46
„EPOHA“, D.O.O., POŽEGA	20.920.000,00	1
„KLETT“, D.O.O., BEOGRAD	599.200.000,00	27
„NOVI LOGOS“, D.O.O., BEOGRAD	240.544.000,00	15
„GERUNDIJUM“, D.O.O., BEOGRAD	28.646.000,00	4
„MATEMATISKOP“, D.O.O., BEOGRAD	12.863.000,00	4
„KORAK PO KORAK“, D.O.O., BEOGRAD	1.695.000,00	1
„KRUG“, D.O.O., BEOGRAD	28.763.000,00	5
„THE ENGLISH BOOK“, D.O.O., BEOGRAD	264.184.000,00	38
„DIDAKTA“, D.O.O., NOVI SAD	3.952.000,00	2
„NOVA ŠKOLA“, D.O.O., BEOGRAD	125.413.000,00	35
„ŠKOLA PLUS“, D.O.O., BEOGRAD	12.798.000,00	2
„ŠKOLSKA KNJIGA“, D.O.O., NOVI SAD	13.433.000,00	3

Napomena: Izdavačka kuća Novi Logos postala je deo KLETT izdavača (podatak dostupan na stranici Agencije za privredne registre <http://pretraga2.apr.gov.rs/EnterprisePublicSearch/Details/EnterpriseDecreases/2455806?code=9C0D3182AFF0E654BEC5F8B5606A22C58C6DE0CB>). Ovaj podatak je značajan za analizu u delu...

7. DA LI SU POZITIVNE POSLEDICE DONOŠENJA ZAKONA TAKVE DA OPRAVDAVAJU TROŠKOVE KOJE ĆE ON STVORITI?

Predloženi Zakon o udžbenicima neće povećati troškove, već će ih u izvesnoj meri smanjiti i značajno povećati predvidljivost troškova i sa stanovišta roditelja, i sa stanovišta budžeta Republike Srbije, i sa stanovišta izdavača. Ukoliko bi se po trenutno važećem zakonskom rešenju pristupilo rešavanju problema nedostajućih udžbenika, tj. ukoliko bi se obezbedili svi potrebni udžbenici, sredstva koja su neophodna na godišnjem nivo mogu dostići iznos veći od 100 miliona evra i koja bi, pre svega, dolazila iz porodičnih budžeta svih građana Republike Srbije čija deca pohađaju osnovnu ili srednju školu, pod pretpostavkom da je cena prosečnog kompleta udžbenika za osnovnu školu 110 evra (mada je trenutno u višim razredima

cena kompleta iznad ovog iznosa), a za srednju školu, ukoliko bi udžbenici bili pripremljeni, najmanje 170 evra, (Tabela 8).

Tabela 8: *moгуći troškovi na godišnjem nivou nabavke udžbenika pod trenutno važećim zakonskim rešenjem*

	broj učenika	cena kompleta	ukupno (u evrima)
procena za osnovnu školu	562556	110,00	61.881.160,00
procena za srednju školu	270356	170,00	45.960.520,00
UKUPNO:			107.841.680,00

Sa jedne strane izdavači će imati manji trošak u procesu štampanja udžbenika, jer će obim biti ograničen, ali sa druge strane, mogu imati povećanje troškova u pripremi elektronskog dodatka. Sadržaj i obim elektronskog dodatka nisu definisani i ograničeni Predlogom zakona, što omogućuje izdavačima da ih planiraju shodno sredstvima koja su spremni da ulože u njihov razvoj. Napominjemo da je u predloženom Zakonu naglašeno da udžbenik po pravilu sadrži elektronski dodatak što omogućuje izdavačima izbor.

8. DA LI SE ZAKONOM PODRŽAVA STVARANJE NOVI PRIVREDNIH SUBJEKATA I TRŽIŠNA KONKURENCIJA

Važeći zakon omogućio je da se pored javnog izdavača izdavanjem udžbenika bave i privatni izdavači kojima je potrebna licenca. Prema važećem zakonu licencu je dobilo ukupno 79 izdavača.

Predlogom zakona ukinuta je licencu za izdavače i time će biti omogućeno svim pravnim licima koji se bave izdavačkom delatnošću da podnesu zahtev za odobravanje udžbenika bez prethodnog ispunjavanja posebnih uslova.

Međutim, treba imati u vidu da je materija izdavanja udžbenika delatnost od opšteg interesa (član 2. Zakona o javnim preduzećima „Službeni glasnik RS”, br. 119/12, 116/13 – autentično tumačenje i 44/14) i da je prevashodni cilj normativnog regulisanja ove oblasti obezbeđivanje dostupnosti i kvaliteta udžbenika za sve učenike, kroz jasan i transparentan postupak.

Dakle pretežan interes kojim se bavi Predlog zakona je interes učenika u odnosu na interes stvaranja novih privrednih subjekata, što ni na koji način ne ugrožava konkurenciju na tržištu.

Određba predloženog zakona o ograničavanju najviše maloprodajne cene udžbenika sa PDV-om, izjednačavajući uticaj cene kao elementa na osnovu kojeg se izjašnjavaju korisnici, neminovno će uticati na povećanje kvaliteta, što i jeste jedan od ciljeva ovog zakona. Na ovaj način stavljaju se u isti položaj tzv. veliki i mali izdavači i do izražaja dolazi kvalitet udžbenika, a ne sposobnost izdavača da ponudi najnižu cenu ili druge pogodnosti koje nisu vezane za kvalitet udžbenika.

Trenutno tržište izdavača udžbenika sadrži izuzetno veliki broj izdavača. Ogromna većina ima zaposleno manje od pet radnika. To ukazuje na činjenicu da izdavačke kuće, u najvećoj meri, nemaju odeljenje ili, bar, stručnjake koji se neprekidno bave kvalitetom udžbenika. Angažovanje autora, urednika, lektora... na osnovu ugovora i u ograničenom vremenskom roku ne odgovara zahtevima stvaranja kvalitetnog nastavnog materijala, a pre svega udžbenika. Iscepanost tržišta udžbenika u velikoj meri prouzrokuje probleme i kod učenika i kod roditelja i kod nastavnika. Izbor udžbenika se, najčešće, svodio na politiku ubeđivanja trgovačkog putnika, roditelji su, najčešće, ili potpisivali ugovor o nabavci preko distributera koji se pojavio u školi ili su bili nemoćni da po knjižarama pronađu sve potrebne udžbenike, a učenike, nikada niko ništa nije pitao iako bi udžbenik morao da bude namenjen, pre

svoga učeniku. Kvalitetne izdavačke kuće, pored kvalitetnog kadra, trebalo bi da poseduju i kvalitetna sredstva. Zbog svega toga, trebalo bi očekivati ukрупnjavanje izdavača, odnosno formiranje većih izdavačkih kuća. Ovog trenutka smo svedoci da je počela kupovina manjih izdavačkih kuća od strane većih. Novo zakonsko rešenje, a pretpostavlja se i novi viši standardi kvaliteta zahtevaće uključivanje većeg broja stručnjaka u pripremu udžbenika. To se odnosi na stručnjake informaciono-komunikacionih tehnologija, angažovanje stručnjaka iz različitih oblasti zbog postizanja međupredmetnih kompetencija u udžbenicima.

9. DA LI SU SVE ZAINTERESOVANE STRANE IMALE PRILIKU DA SE IZJASNE O ZAKONU

Rad na novom Zakonu započeo je u maju 2014. godine, kada je iz skupštinske procedure povučen prethodni Predlog zakona o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima.

U pripremi novog predloga zakona korišćeni su dostupni podaci, konsultacije sa ekspertima, organizovanje okruglih stolova i rad radne grupe. Kao primeri aktivnosti koji su prethodili javnoj raspravi navodimo: Okrugli sto sa nevladinim sektorom (15. septembar 2014. godine), Okrugli sto sa predstavnicima nacionalnih saveta nacionalnih manjina (17. septembar 2014. godine), Okrugli sto sa predstavnicima stručnih društava (15. oktobar 2014. godine), Okrugli sto sa predsednicima zajednica stručnih škola (12. novembar 2014. godine). U toku pripreme predloga, u toku javne rasprave, kao i nakon javne rasprave obavljen je veliki broj razgovora sa kompetentnim stručnjacima, direktorima škola, nastavnicima, roditeljima, predstavnicima izdavača, profesorima univerziteta...

Odbor za javne službe Vlade Republike Srbije, na osnovu člana 41. stav 3. Poslovnika Vlade („Službeni glasnik RS”, br. 61/06 – prečišćen tekst, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11 i 30/13), na sednici održanoj 19. novembra 2014. godine, doneo je Zaključak 05 Broj: 011-14477/14, kojim se određuje sprovođenje javne rasprave o Nacrtu zakona o udžbenicima, a na predlog Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Nacrt zakona o udžbenicima sačinila je Radna grupa formirana Rešenjem ministra prosvete, nauke i tehnološkog razvoja broj 011-00-00141/2014-06 od 3. jula 2014. godine, u koju su imenovani predstavnici relevantnih sektora Ministarstva, predstavnici Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, Nacionalnog prosvetnog saveta, javnog i privatnih izdavača.

U skladu sa Zaključkom javna rasprava je sprovedena u periodu od 21. novembra 2014. godine do 15. decembra 2014. godine.

Nacrt zakona objavljen je na zvaničnoj internet stranici Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i na portalu e-uprava, a zainteresovana lica mogla su svoje sugestije, predloge i primedbe da dostave na e-mail adresu javna.rasprava@mpn.gov.rs sa naznakom „Zakon o udžbenicima”.

Tokom javne rasprave održane su četiri tribine u sledećim gradovima:

- 1) **Niš**, Visoka tehnička škola strukovnih studija - 27. novembra 2014. godine – (12.00-16.00 č),
- 2) **Beograd**, Osnovna škola „Sveti Sava”, 3. decembra 2014. godine – (11.30-17.00 č),
- 3) **Subotica**, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku u Subotici Univerziteta u Novom Sadu, 8. decembra 2014. godine (12.00-14.00 č),

- 4) **Beograd**, Osnovna škola za obrazovanje i vaspitanje učenika sa smetnjama u razvoju „Anton Skala”, 10. decembra 2014. godine (13.00-15.30 č).

U javnoj raspravi učestvovali su: predstavnici Nacionalnog prosvetnog saveta, Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Zaštitnika građana, predstavnici javnog i privatnih izdavača, autora udžbenika, predstavnici nacionalnih saveta nacionalnih manjina, Saveza učitelja Srbije, Saveza slepih Srbije, direktori i nastavnici osnovnih i srednjih škola, stručnih škola, zajednice stručnih škola, specijalnih škola, predstavnici roditelja, nevladinih organizacija i drugi zainteresovani učesnici.

Na e-mail adresu javna.rasprava@mpn.gov.rs i adresu Ministarstva predloge, primedbe i sugestije dostavili su: Vojislav Avramović član Nacionalnog prosvetnog saveta, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, javni izdavač „Zavod za udžbenike“, privatni izdavači (Kreativni centar, Educational Centre, Data status, Inovacija Joksimović, Korak po korak, MG Dakta, Saznanje, Klet, Epoha), Udruženje izdavača udžbenika, nastavnih sredstava i učila Srbije, Udruženje izdavača i knjižara Srbije, Fizički fakultet Univerziteta u Beogradu, Tanja Ranković (Unicef Srbija), Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, Agencija za borbu protiv korupcije, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Autori, redaktori i recenzenti odobrenih udžbenika u organizaciji Udruženja izdavača udžbenika, nastavnih sredstava i učila Srbije, Vladimir Stojanović, autor udžbenika iz matematike, Društvo defektologa Srbije, Savez slepih Srbije, Nacionalna organizacija osoba sa invaliditetom, Osnovna škola za obrazovanje i vaspitanje učenika sa smetnjama u razvoju „Anton Skala“ u Beogradu i radna grupa stručnjaka različitih profila iz oblasti specijalne edukacije i rehabilitacije (prof. dr Dragan Rapajić i prof. dr Branka Jablan), Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju iz Beograd, direktori OŠ „Anton Skala“, OŠ „Dragan Kovačević“, OŠ „Vožd“, pomoćnik direktora SOŠ „Veljko Ramadanović“, dipl. dekektolog – nastavnik u OŠ „Dragan Hercog“, dipl. pravnik u OŠ „Stefan Dečanski“, Udruženje građana za demokratiju i civilno obrazovanje „Građanske inicijative“, Organizacija za lezbejska ljudska prava „Labris“, Sekcija univerzitetskih nastavnika Psihologije obrazovanja, Društvo psihologa Srbije, Srpsko geografsko društvo, Obrazovni forum Beograd, NVO Centar za toleranciju i održivi razvoj Centar Krčedin, nacionalni saveti nacionalnih manjina (albanska nacionalna manjina, bošnjačka nacionalna manjina, bunjevačka nacionalna manjina, hrvatska nacionalna manjina, mađarska nacionalna manjina, rumunska nacionalna manjina i slovačka nacionalna manjina).

Na e-mail adresu javna.rasprava@mpn.gov.rs pristiglo je ukupno 29 dopisa sa predlozima, primedbama i sugestijama.

Ministarstvo je razmotrilo sve iznete načelne i pojedinačne sugestije, predloge i primedbe iznete tokom javne rasprave.

Nakon održane javne rasprave usvojeni su predlozi zainteresovanih strana, koji se odnose na:

– **Preciziranje člana koji definiše druga nastavna sredstva**

U ovom članu precizirane su vrste drugih nastavnih sredstava i utvrđeno je da elektronski dodatak udžbeniku nije obavezan, ali je ostala odredba da ga udžbenički komplet po pravilu sadrži.

- **Definisanje pojma udžbenika/priručnika i nastavnog materijala za lica sa smetnjama u razvoju i invaliditetom**
Posebnim članovima definisano je šta se smatra udžbenikom i priručnikom i nastavnim materijalom za lica sa smetnjama u razvoju i invaliditetom
- **Definisanje priručnika za stručne predmete u umetničkim školama**
Priručnici i nastavni materijali za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama i za obrazovanje odraslih sada su definisani jednim članom i dodata je kategorija priručnika i nastavnih materijala za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom
- **Preciziranje odredaba koje se odnose na udžbenike koji se finansiraju/ sufinansiraju sredstvima republičkog budžeta**
Pored udžbenika za učenika koji su socijalno/materijalno ugroženi, priručnika za obrazovanje odraslih, odredba je proširena i na priručnike i nastavne materijale za učenike i polaznike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, pripadnike nacionalne manjine kao i za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama. Takođe je predviđena i mogućnost da Vlada radi obezbeđivanja dostupnosti svih udžbenika i priručnika i nastavnih materijala utvrđenih planom udžbenika, može doneti odluku o finansiranju, odnosno sufinansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele nedostajućih udžbenika, priručnika i nastavnog materijala za učenike i polaznike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, pripadnike nacionalne manjine, kao i za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama, u skladu sa ovim zakonom.
- **Način uvrštavanja udžbenika u Katalog**
Usvojeni su predlozi promene procenta potrebnog za ulazak u Katalog i uvedena je odredba od najmanje tri udžbenika čime se sprečava monopol.
- **Definisanje pojma i sadržaja elaborata koji izdavač dostavlja uz zahtev za odobravanje udžbenika**
Definisan je sadržaj elaborata koji se podnosi uz zahtev za odobravanje udžbenika, tako da obavezno sadrži reference i istraživanja korišćena u pripremi rukopisa, opis elektronskog dodatka i način praćenja kvaliteta udžbenika.
- **Overu prevoda rukopisa na jeziku nacionalne manjine od strane sudskog tumača**
Prihvaćen je predlog da se uz zahtev za odobravanje udžbenika na jeziku nacionalne manjine ne dostavlja overeni prevod od strane sudskog tumača već da je za taj predmet odgovoran izdavač.
- **Utvrđivanje podataka o članovima Liste ocenjivača koji mogu biti javno dostupni na zvaničnoj internet stranici Ministarstva**
Posebnim članom uređen je način izbora članova Liste ocenjivača i definisani su podaci koji se o ocenjivačima objavljuju o sajtu, u skladu sa propisima koji uređuju zaštitu podataka o ličnosti.
- **Obaveza članova Liste ocenjivača da pohađaju kurs obuke za davanje stručne ocene rukopisa**
Dodato je ovlašćenje ministra da posebnim podzakonskim aktom propiše program obuke za ocenjivače, kako bi se dodatno osigurao kvalitet davanja stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika.
- **Propisati obavezu članova Komisije uz stručnu ocenu kvaliteta rukopisa dostave obrazloženje**

Propisano je da je sastavni deo Stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika i obrazloženje, kao i da stručna ocena sadrži poziv na ispunjenost standarda kvaliteta rukopisa koji su propisani pravilnikom.

– **Definisanje procedure za udžbenike koji su prethodno odobreni i nalaze se na Listi odobrenih udžbenika**

Prihvaćen je predlog da se, ukoliko izdavač podnosi zahtev za odobravanje udžbenika koji je uvršten u važeću Listu, a nije došlo do promene nastavnog plana i programa za taj predmet, za taj udžbenik primenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na novo izdanje udžbenika.

Na ovaj način omogućeno je da se za ove udžbenike primenjuje jednostavnija i kraća procedura, uz niže troškove za izdavača.

– **Podela nadležnosti između Ministarstva i pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje**

Precizirana je odredba koja se odnosi na nadležnost pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje, tako što je predviđeno da je ovaj organ nadležan za odobravanje udžbenika na jeziku nacionalne manjine čije sedište se nalazi na teritoriji autonomne pokrajine.

– **Utvrđivanje postupka i organa koji utvrđuje postojanje sukoba interesa u postupku stručne ocene rukopisa odnosno ekspertize**

Prihvaćen je predlog da se odredbe o sukobu interesa prošire i na lica koja učestvuju u postupku ekspertize udžbenika.

– **Utvrđivanje postupka i organa koji utvrđuje postojanje sukoba interesa u postupku stručne ocene rukopisa odnosno ekspertize**

Radi sprečavanja sukoba interesa u postupku odobravanja udžbenika, propisano je da lice koje učestvuje u postupku davanja Stručne ocene, odnosno postupku ekspertize, pre početka rada potpisuje izjavu da nije autor udžbenika za osnovnu i srednju školu, kao i da nije zaposlen, angažovan, poslovno povezan sa izdavačem udžbenika, uključujući i druge oblike plaćene saradnje, odnosno da ne postoje drugi zakonom propisani uslovi za njegovo izuzeće.

Nadležnost da vodi računa o postojanju sukoba interesa prilikom formiranja Komisije za ocenu rukopisa data je Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja.

– **Uvođenje obaveze izdavača čiji je udžbenik u Katalogu da štampa udžbenike i priručnike i nastavne materijale za stručne predmete u stručnim školama na jeziku nacionalne manjine i za učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju, ukoliko se izabere udžbenik tog izdavača**

Utvrđena je obaveza izdavača da štampa udžbenik i priručnik i nastavne materijale na jeziku nacionalne manjine i za učenike sa invaliditetom i smetnjama u razvoju ukoliko se izjasne za udžbenik tog izdavača, a za slučaj da izdavač ne postupi u skladu sa ovom odredbom, propisano je da će Ministarstvo aktivirati menicu i da će se udžbenik brisati iz Kataloga.

– **Utvrđivanje roka za prevod udžbenika na jezik nacionalne manjine**

Imajući u vidu vreme koje je potrebno za prevod izabranog udžbenika sa srpskog na jezik nacionalne manjine, pomereni su rokovi kako bi se produžio rok za njegovo prevođenje.

- **Razmatranje i preciziranje razloga za povlačenje udžbenika, posebno razmatranje**

razloga koji se odnosi na sadržaj koji dovodi do uznemiravanja javnosti

Navedeni predlog je prihvaćen i odredba je brisana iz člana Nacrta zakona. Osim toga ceo član dodatno je uređen, tako da sada na precizan način utvrđuje razloge za povlačenje udžbenika.

- **Ukidanje zabrane posredovanja škole i zaposlenih u prodaji udžbenika uz nadoknadu**

Ova odredba je delimično prihvaćena. Naime prihvaćena je mogućnost da škola uz saglasnost Saveta roditelja, može da pomogne u pribavljanju svih izabranih udžbenika, ukoliko se time roditeljima olakšava postupak kupovine, te da škola ovu pomoć obavlja bez naknade.

- **Omogućavanje dostupnosti odobrenih udžbenika nastavnicima u postupku izbora**

udžbenika (posredstvom Školskih uprava)

Kao obaveza izdavača predviđeno je da je izdavač dužan da u roku od osam dana od dana objavljivanja Liste, dostavi svim školskim upravama najmanje jedan primerak udžbenika, radi obezbeđivanja dostupnosti udžbenika školama u postupka izbora.

- **Propisivanje obaveze da se ekspertiza vrši na osnovu Standarda kvaliteta udžbenika**

Ovaj predlog je usvojen, budući da Nacrt zakona propisuje da je ispunjenost standarda kvaliteta obavezan uslov za odobravanje udžbenika.

Nakon održane javne rasprave nisu prihvaćeni predlozi zainteresovanih strana, koji se odnose na:

- **Izjednačavanje prava i obaveza javnog i privatnih izdavača**

Ministarstvo nije prihvatilo ovaj predlog, budući da je javni izdavač osnovan od strane Vlade, te Ministarstvo jedino od javnog izdavača može da traži izdavanje nedostajućih udžbenika, čime se garantuje obezbeđivanje svih udžbenika utvrđenih Planom udžbenika

- **Raspisivanje javnog poziva za odobravanje udžbenika na svake četiri godine**

Nije prihvaćen predlog da se ukine odredba kojom je propisano raspisivanje javnog poziva za odobravanje udžbenika na svake četiri godine. Međutim, odredbom Predloga zakona koja propisuje novo izdanje udžbenika ostavljena je mogućnost osavremenjivanja odobrenog udžbenika tokom perioda od četiri godine, odnosno mogućnost unapređivanja didaktičkog oblikovanja udžbenika kojim se menja, odnosno dopunjuje najviše do 5% sadržaja. Zakon omogućuju predaju rukopisa udžbenika svake godine u periodu od 1. septembra do 1. oktobra ali bez mogućnosti za uvrščavanje u listu odobrenih udžbenika pre narednog javnog poziva. Rukopisi odobreni između dva javna poziva mogu se koristiti kao dodatna nastavna sredstav ukoliko se izdavač saglasi.

- **Kompetencije ocenjivača da ocenjuju udžbenik po osnovu svih kriterijuma, umesto samo po određenim**

Ocenjivači učestvuju u radu Komisije za davanje stručne ocene rukopisa udžbenika, a način i postupak davanja stručne ocene propisuje ministar, stoga nije prihvaćena ova primedba.

- **Odredbu da nastavnik čini težu povredu radne obaveze ukoliko od učenika zahteva da kupi dodatno nastavno sredstvo**

Ovaj predlog nije prihvaćen imajući u vidu da Plan udžbenika propisuje sadržaj udžbeničkog kompleta koji je obavezan za svaki predmet. Stoga se postavlja pitanje opravdanosti korišćenja dodatnog nastavnog sredstva, posebno imajući u vidu da su nastavnici prethodno izabrali odgovarajući udžbenik/udžbenički komplet.

Međutim, ukoliko nastavnik smatra da se korišćenjem dodatnog nastavnog sredstva može unaprediti obrazovno-vaspiti rad, ono se može koristiti u realizaciji nastave, ali nastavnik ne može zahtevati od učenika da to dodatno nastavno sredstvo kupi.

– **Predlog da se ukine odredba Nacrta zakona koja uređuje najvišu maloprodajnu cenu sa PDV-om**

Predlog da se iz Nacrta zakona brišu odredbe o utvrđivanju najviše maloprodajne cene udžbenika sa PDV-om je odbijen budući da ove odredbe nemaju za cilj „jeftin udžbenik“ niti umanjenje profita izdavača, već da se na osnovu jasnih kriterijuma koje zajednički propisuju ministar nadležan za poslove obrazovanja i ministar nadležan za poslove trgovine, utvrdi najviša maloprodajna cena sa PDV-om. U godini kada se objavljuje Lista, najviša maloprodajna cena sa PDV-om se objavljuje u trenutku objavljivanja javnog poziva, tako da roditelji i škole imaju informaciju o ceni prilikom izbora udžbenika.

Polazeći od činjenice da su svi odobreni udžbenici usklađeni sa Standardima kvaliteta, te da izbor udžbenika vrše nastavnici, a plaćaju ih roditelji, stav Ministarstva je da se utvrđivanjem najviše maloprodajne cene sa PDV-om štiti interes roditelja i sprečava mogućnost da neki roditelji zbog izbora dosta skupljeg udžbenika od strane nastavnika imaju nesrazmerno veće troškove.

Takođe napominjemo da je Vlada usvojila Nacrta zakona i Narodnoj skupštini uputila Predlog zakona o udžbenicima, aktom broj broj: 6-992/15 od 14. aprila 2015. godine.

Kako su pre početka sednice Narodne skupštine na kojoj je trebalo da se raspravlja o Predlogu zakona o udžbenicima u načelu, pojavile nove činjenice koje bi mogle da utiču na rešenja u Predlogu zakona, predlagač je radi dorade i poboljšanja teksta povukao predloženi zakon iz procedure, aktom 05 broj 011-5249/2015 od 12. maja 2015. godine.

Međutim, budući da izmene teksta Nacrta zakona nisu suštinske prirode već se odnose na preciziranje pojedinih instuta i normi koje su bile deo predloženog zakona, te da su povodom dorade teksta Nacrta zakona konsultovane sve zainteresovane strane, Ministarstvo smatra da nije potrebno sprovoditi ponovo javnu raspravu, te je predloženo da se ne sprovodi javna rasprava, što je Vlada prihvatila Zaključkom 05 broj: 011-6529/2015 od 17. juna 2015. godine.

10. KOJE ĆE SE MERE TOKOM PRIMENE ZAKONA PREDUZETI DA BI SE POSTIGLO ONO ŠTO SE ZAKONOM PREDVIĐA

Radi sprovođenja Predloga zakona predviđeno je donošenje sledećih podzakonskih akata:

- 1) Vlada će u skladu sa raspoloživim sredstvima budžeta Republike Srbije, doneti odluku finansiranju nabavke i dodele, odnosno sufinansiranju nabavke,

udžbenika, priručnika i nastavnih materijala, za narednu školsku godinu. (član 10 stav 1.)

(napomena: očekuje se realizacija *odmah nakon usvajanja zakona*)

- 2) Nacionalni prosvetni savet će na predlog Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja doneti plan udžbenika osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja, opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih, plan udžbenika za versku nastavu uz pribavljeno mišljenje Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, na predlog Komisije za versku nastavu i plan udžbenika na jeziku nacionalnih manjina i udžbenika iz predmeta od interesa za nacionalne manjine na predlog Zavoda i nacionalnog saveta nacionalne manjine.

(napomena: Ministarstvo je u februaru 2015. uputilo zahtev Zavodu da pokrene postupak pripreme plana udžbenika u skladu sa predlogom Zakona; očekuje se da Zavod pripremi predlog u roku od 45 dana od dana usvajanja Zakona i pošalje Nacionalnom prosvetnom savetu)

- 3) Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih će na predlog Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja doneti plan udžbenika za stručne predmete u stručnim školama.

- 4) Nacionalni prosvetni savet doneće podzakonski akt kojim će utvrditi Standarde kvaliteta udžbenika i uputstvo o njihovoj primeni i to standarde:

- udžbenika na predlog Zavoda;
- elektronskog dodatka na predlog Zavoda;
- priručnika i nastavnih materijala, na predlog Zavoda;
- dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih i didaktičkih igrovnih sredstava, na predlog Zavoda.

(napomena: Ministarstvo je u februaru 2014. godine uputilo zahtev Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja da pokrene postupak pripreme Standarda kvaliteta udžbenika u skladu sa predlogom Zakona; Zavod je u novembru 2014. održao jednodnevni okrugli sto na kojem su sa stručnog stanovišta razmatrane prednosti i nedostaci dosadašnjih standarda kvaliteta; očekuje se da Zavod pripremi predlog u roku od 60 dana od dana usvajanja Zakona i pošalje Nacionalnom prosvetnom savetu).

- 5) Ministar će na predlog Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja utvrditi visinu takse za stručnu ocenu kvaliteta rukopisa udžbenika (član 20. stav 17.), kao i visini takse za troškove ekspertize rukopisa udžbenika (član 25. stav 9.)

- 6) Ministar će utvrditi način i postupak izbora lica na Listu ocenjivača, program obuke za ocenjivače, etički kodeks lica koja učestvuju u postupku odobravanja udžbenika i postupak imenovanja članova Komisije.

(napomena: poziv za listu ocenjivača biće raspisan u roku od 90 dana; obuka izabranih ocenjivača trebalo bi da bude realizovana u roku od 30 dana od dana izbora ocenjivača)

- 7) Ministar će propisati način i postupak donošenja Stručne ocene.

(napomena: rad na pravilniku je započeo u decembru 2014. godine; očekuje se da podzakonski akt bude donet u roku od 30 dana od dana usvajanja Zakona)

- 8) Ministar će propisati visinu takse za stručno mišljenje za odobravanje priručnika i nastavnih materijala, dodatnih nastavnih sredstava, nastavnih pomagala, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava.
- 9) Ministar nadležan za poslove obrazovanja i ministar nadležan za poslove trgovine zajednički će propisati kriterijume za utvrđivanje najviše maloprodajne cene udžbenika, priručnika i nastavnih materijala sa PDV-om.

Takođe, određene odredbe zakona Ministarstvo će sprovesti raspisivanjem javnog poziva za popunu Liste odobrenih udžbenika i Liste ocenjivača rukopisa udžbenika.

VREMENSKI PREGLED AKTIVNOSTI POSTUPKA ODOBRAVANJA UDŽBENIKA

maksimalno trajanje	aktivnost	rizik	nosioци aktivnosti
1) U godini u kojoj se objavljuje Javni poziv rok se utvrđuje u Javnom pozivu 2) u godini u kojoj se ne objavljuje Lista i Katalog 30 dana	Podnošenje zahteva za odobravanje udžbenika. Izdavači podnose zahtev za odobravanje udžbenika po raspisanom Javnom pozivu. Izdavači mogu podneti zahteve i kada nema Javnog poziva, osim u godinama u kojima se objavljuju Lista i Katalog	nema	Ministarstvo, izdavači
10 radnih dana	Ministarstvo dostavlja zahteve Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja nakon isteka roka za dostavljanje utvrđenog Javnim pozivom	nema	Ministarstvo
30 dana	Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja formira komisije i dostavlja rukopise	mali: nedovoljan broj ocenjivača (iz tih razloga Zakon predviđa mogućnost dopune liste ocenjivača)	Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja
90 dana	rad komisije (mogućnost vraćanja teksta rukopisa udžbenika na doradu u roku od osam dana koji se uračunava u 90 dana)	mali: mogućnost odustajanja člana komisije iz opravdanih razloga	Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja (rad komisije kordinira zaposleni u Zavodu za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja)
15 dana	Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja dostavlja obrazloženu stručnu ocenu sa predlogom da se udžbenik odobri, odnosno ne odobri ministru i izdavaču	nema	Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja
15 dana	Ministar donosi rešenje o odobravanju udžbenika	nema	Ministarstvo

Ukupno: 160 dana nakon isteka roka za podnošenje zahteva utvrđenog Javnim pozivom, odnosno 190 dana u slučaju podnošenja zahteva bez Javnog poziva

NAPOMENA: u slučaju da nije zadovoljan stručnom ocenom kvaliteta udžbenika, izdavač može podneti zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika, a u tom slučaju ukupno vreme postupka za odobravanje udžbenika se produžava se za 61 dan

PROJEKAT BESPLATNIH UDŽBENIKA ZA ŠKOLSKU 2015/2016.

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja je u februaru 2015. započelo projekat besplatnih udžbenika za školsku 2015/2016. Projekat se sastoji iz tri faze:

1. faza: rapsivanje poziva roditeljima/starateljima da se prijave za projekat besplatnih udžbenika i određivanje uslova za pojedine vrste pomoći
2. faza: prikupljanje podataka o udžbenicima koje su izabrane od strane roditelja/staratelja
3. faza: nabavka udžbenika

Detalji o prvoj fazi projekta su dostupni na stranici

<http://www.mpn.gov.rs/component/content/article/176-aktuelno/1845-projekat-besplatni-udzbenici-za-skolsku-2015-2016-godinu>

U drugoj fazi su prikupljeni podaci o traženim udžbenicima. Na osnovu obraženih podataka za nabavku udžbenika od 2. do 8. razreda iznos po izdavačima dat je u sledećoj tabeli:

izdavačka kuća	iznos	procenat
KLETT	235.875.989	38,46%
ZAVOD ZA UDŽBENIKE	105.337.469	17,18%
NOVI LOGOS	94.768.890	15,45%
BIGZ ŠKOLSTVO	43.989.640	7,17%
EDUKA	37.783.258	6,16%
THE ENGLISH BOOK	17.914.121	2,92%
KREATIVNI CENTAR	16.964.638	2,77%
GERUNDIJUM	13.218.854	2,16%
DATA STATUS	10.624.840	1,73%
AKRONOLO	6.495.200	1,06%
NOVA ŠKOLA	6.318.180	1,03%
MATEMATISKOP	5.619.610	0,92%
M&G DAKTA	2.780.465	0,45%
KRUG	2.775.240	0,45%
DATASTATUS	2.082.130	0,34%
ŠKOLA PLUS	2.000.930	0,33%
ALBAS	1.939.320	0,32%
FRESKA	1.470.900	0,24%
EDUCATIONAL CENTRE	1.231.959	0,20%
INFOTEHNIKA	1.146.540	0,19%
OXFORD CENTAR	879.440	0,14%
Saznanje	432.300	0,07%
„ALBAS”- Crnotince, Preševo	326.680	0,05%
ATOS	315.750	0,05%

INOVACIJA JOKSIMOVIĆ	259.000	0,04%
PČELICA	206.550	0,03%
PUBLIK PRAKTIKUM	136.960	0,02%
OXFORD CENTAR	133.150	0,02%
EDUTACIONAL CENTRE	119.106	0,02%
EPOHA	104.395	0,02%
NOTA	11.990	0,00%
ZMAJ	11.520	0,00%
KORAK PO KORAK	10.100	0,00%
KRUG KB	6.160	0,00%
REPUBLIČKI GEODETSKI ZAVOD	5.080	0,00%
LIBER	3.000	0,00%
ZAVET	900	0,00%
KVADRAT-PLUS	650	0,00%
	613.300.904	

Ukoliko bi se na prikupljenim podacima primenila nova zakonska rešenja o izboru udžbenika (minimalan procenat od 5%, i uslovi da ne može biti manje od 3 udžbenika, niti više od 6 udžbenika), kao i postojanje udžbenika, odnosno jedinstvenog udžbenika dovelo bi do Kataloga sa sledećim sadržajem:

RAZRED	PREDMET	IZDAVAČ	SUMA	UDEO	UDEO U %
2	Matematika	4			
2	Matematika	KLETT	16378132,8	8313080	50,76%
2	Matematika	EDUKA	16378132,8	3550740	21,68%
2	Matematika	BIGZ	16378132,8	2240450	13,68%
2	Matematika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	16378132,8	893362,8	5,45%
2	Muzička kultura	6			
2	Muzička kultura	KLETT	2401954	981180	40,85%
2	Muzička kultura	NOVI LOGOS	2401954	333660	13,89%
2	Muzička kultura	BIGZ	2401954	322920	13,44%
2	Muzička kultura	EDUKA	2401954	225351	9,38%
2	Muzička kultura	KREATIVNI CENTAR	2401954	207750	8,65%
2	Muzička kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	2401954	181093	7,54%
2	Likovna kultura	3			
2	Likovna kultura	KLETT	2626082	2259300	86,03%
2	Likovna kultura	NOVI LOGOS	2626082	199550	7,60%
2	Likovna kultura	EDUKA	2626082	78840	3,00%
2	Svet oko nas	5			

2	Svet oko nas	KLETT	11297203,2	6058030	53,62%
2	Svet oko nas	EDUKA	11297203,2	2049990	18,15%
2	Svet oko nas	BIGZ	11297203,2	830580	7,35%
2	Svet oko nas	NOVI LOGOS	11297203,2	706700	6,26%
2	Svet oko nas	NOVA ŠKOLA	11297203,2	622700	5,51%
2	Srpski jezik	6			
2	Srpski jezik	KLETT	20971688,3	9236395	44,04%
2	Srpski jezik	EDUKA	20971688,3	3504616	16,71%
2	Srpski jezik	NOVI LOGOS	20971688,3	3049070	14,54%
2	Srpski jezik	BIGZ	20971688,3	1857080	8,86%
2	Srpski jezik	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	20971688,3	1478007,3	7,05%
2	Srpski jezik	KREATIVNI CENTAR	20971688,3	1050600	5,01%
3	Matematika	4			
3	Matematika	KLETT	19617931,5	10593185	54,00%
3	Matematika	EDUKA	19617931,5	3597315	18,34%
3	Matematika	BIGZ	19617931,5	2439200	12,43%
3	Matematika	KREATIVNI CENTAR	19617931,5	1180600	6,02%
3	Muzička kultura	5			
3	Muzička kultura	KLETT	2197394,8	1052940	47,92%
3	Muzička kultura	KREATIVNI CENTAR	2197394,8	443850	20,20%
3	Muzička kultura	BIGZ	2197394,8	379960	17,29%
3	Muzička kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	2197394,8	181244,8	8,25%
3	Muzička kultura	NOVA ŠKOLA	2197394,8	125400	5,71%
3	Likovna kultura	3			
3	Likovna kultura	KLETT	2196507,4	1753060	79,81%
3	Likovna kultura	KREATIVNI CENTAR	2196507,4	213350	9,71%
3	Likovna kultura	EDUKA	2196507,4	106434	4,85%
3	Priroda i društvo	4			
3	Priroda i društvo	KLETT	15606283,2	9801820	62,81%
3	Priroda i društvo	EDUKA	15606283,2	1978920	12,68%
3	Priroda i društvo	BIGZ	15606283,2	1751300	11,22%
3	Priroda i društvo	KREATIVNI CENTAR	15606283,2	865410	5,55%
3	Srpski jezik	6			
3	Srpski jezik	KLETT	23611488,8	9895370	41,91%
3	Srpski jezik	EDUKA	23611488,8	3203974	13,57%
3	Srpski jezik	NOVI LOGOS	23611488,8	2438840	10,33%
3	Srpski jezik	BIGZ	23611488,8	1980290	8,39%

3	Srpski jezik	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	23611488,8	1683996,6	7,13%
3	Srpski jezik	KREATIVNI CENTAR	23611488,8	1317710	5,58%
4	Matematika	5			
4	Matematika	KLETT	20096564,1	10927100	54,37%
4	Matematika	EDUKA	20096564,1	3803280	18,93%
4	Matematika	BIGZ	20096564,1	1987160	9,89%
4	Matematika	KREATIVNI CENTAR	20096564,1	1348730	6,71%
4	Matematika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	20096564,1	1061754,1	5,28%
4	Muzička kultura	6			
4	Muzička kultura	KLETT	3055948,2	1543100	50,49%
4	Muzička kultura	BIGZ	3055948,2	437780	14,33%
4	Muzička kultura	KREATIVNI CENTAR	3055948,2	373780	12,23%
4	Muzička kultura	EDUKA	3055948,2	268713	8,79%
4	Muzička kultura	NOVA ŠKOLA	3055948,2	250700	8,20%
4	Muzička kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	3055948,2	169875,2	5,56%
4	Likovna kultura	5			
4	Likovna kultura	KLETT	1226336,9	847320	69,09%
4	Likovna kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	1226336,9	103860,9	8,47%
4	Likovna kultura	NOVI LOGOS	1226336,9	102050	8,32%
4	Likovna kultura	KREATIVNI CENTAR	1226336,9	95580	7,79%
4	Likovna kultura	EDUKA	1226336,9	77526	6,32%
4	Priroda i društvo	4			
4	Priroda i društvo	KLETT	15848857	9398100	59,30%
4	Priroda i društvo	EDUKA	15848857	2635150	16,63%
4	Priroda i društvo	BIGZ	15848857	1791890	11,31%
4	Priroda i društvo	KREATIVNI CENTAR	15848857	924820	5,84%
4	Srpski jezik	5			
4	Srpski jezik	KLETT	20396775,6	9259880	45,40%
4	Srpski jezik	EDUKA	20396775,6	3553870	17,42%
4	Srpski jezik	BIGZ	20396775,6	2796300	13,71%
4	Srpski jezik	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	20396775,6	1596595,6	7,83%
4	Srpski jezik	NOVI LOGOS	20396775,6	1168570	5,73%

5	Matematika	5			
5	Matematika	KLETT	12708455,4	7101150	55,88%
5	Matematika	GERUNDIJUM	12708455,4	1690920	13,31%
5	Matematika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	12708455,4	1296695,4	10,20%
5	Matematika	MATEMATISKOP	12708455,4	1027520	8,09%
5	Matematika	KREATIVNI CENTAR	12708455,4	690730	5,44%
5	Muzička kultura	4			
5	Muzička kultura	NOVI LOGOS	2313617	1184280	51,19%
5	Muzička kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	2313617	432817	18,71%
5	Muzička kultura	BIGZ	2313617	330780	14,30%
5	Muzička kultura	KLETT	2313617	230040	9,94%
5	Biologija	5			
5	Biologija	BIGZ	8487032,6	2592650	30,55%
5	Biologija	NOVI LOGOS	8487032,6	1684090	19,84%
5	Biologija	KLETT	8487032,6	1637450	19,29%
5	Biologija	GERUNDIJUM	8487032,6	1376408	16,22%
5	Biologija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	8487032,6	1084914,6	12,78%
5	Geografija	4			
5	Geografija	NOVI LOGOS	9044398,7	2954420	32,67%
5	Geografija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	9044398,7	2593148,7	28,67%
5	Geografija	KLETT	9044398,7	2502220	27,67%
5	Geografija	BIGZ	9044398,7	826040	9,13%
5	Istorija	5			
5	Istorija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7735219,1	2253769,1	29,14%
5	Istorija	KLETT	7735219,1	1718050	22,21%
5	Istorija	NOVI LOGOS	7735219,1	1599700	20,68%
5	Istorija	BIGZ	7735219,1	1299150	16,80%
5	Istorija	EDUKA	7735219,1	570360	7,37%
5	Likovna kultura	4			
5	Likovna kultura	BIGZ	1254644,7	520520	41,49%
5	Likovna kultura	KLETT	1254644,7	361080	28,78%
5	Likovna kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	1254644,7	203364,7	16,21%
5	Likovna kultura	EDUKA	1254644,7	136680	10,89%
5	Tehničko obrazovanje i informatika	5			
5	Tehničko obrazovanje i informatika	KLETT	8037722,5	2225850	27,69%

5	Tehničko obrazovanje i informatika	NOVI LOGOS	8037722,5	2102760	26,16%
5	Tehničko obrazovanje i informatika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	8037722,5	1759334,5	21,89%
5	Tehničko obrazovanje i informatika	EDUKA	8037722,5	1176208	14,63%
5	Tehničko obrazovanje i informatika	M&G DAKTA	8037722,5	545870	6,79%
5	Srpski jezik	3			
5	Srpski jezik	KLETT	19157888,6	9164949	47,84%
5	Srpski jezik	NOVI LOGOS	19157888,6	6541670	34,15%
5	Srpski jezik	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	19157888,6	1790091,6	9,34%
6	Matematika	5			
6	Matematika	KLETT	9689437,9	5040530	52,02%
6	Matematika	GERUNDIJUM	9689437,9	1214136	12,53%
6	Matematika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	9689437,9	1156791,9	11,94%
6	Matematika	MATEMATISKOP	9689437,9	1068160	11,02%
6	Matematika	KREATIVNI CENTAR	9689437,9	526740	5,44%
6	Muzička kultura	4			
6	Muzička kultura	NOVI LOGOS	1574209,5	910930	57,87%
6	Muzička kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	1574209,5	269769,5	17,14%
6	Muzička kultura	BIGZ	1574209,5	217560	13,82%
6	Muzička kultura	KLETT	1574209,5	144130	9,16%
6	Biologija	5			
6	Biologija	NOVI LOGOS	7169145,9	1715590	23,93%
6	Biologija	KLETT	7169145,9	1474260	20,56%
6	Biologija	BIGZ	7169145,9	1468490	20,48%
6	Biologija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7169145,9	1265515,9	17,65%
6	Biologija	GERUNDIJUM	7169145,9	1211320	16,90%
6	Geografija	3			
6	Geografija	NOVI LOGOS	7515684,1	2881850	38,34%
6	Geografija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7515684,1	2669844,1	35,52%
6	Geografija	KLETT	7515684,1	1949540	25,94%
6	Istorija	4			
6	Istorija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	5873934	2519264	42,89%
6	Istorija	NOVI LOGOS	5873934	1756100	29,90%
6	Istorija	KLETT	5873934	1230530	20,95%
6	Istorija	FRESKA	5873934	362250	6,17%
6	Likovna	4			

	kultura				
6	Likovna kultura	KLETT	785265,7	293760	37,41%
6	Likovna kultura	BIGZ	785265,7	277200	35,30%
6	Likovna kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	785265,7	138145,7	17,59%
6	Likovna kultura	EDUKA	785265,7	76160	9,70%
6	Tehničko obrazovanje i informatika	5			
6	Tehničko obrazovanje i informatika	KLETT	7124148,4	1957080	27,47%
6	Tehničko obrazovanje i informatika	NOVI LOGOS	7124148,4	1806660	25,36%
6	Tehničko obrazovanje i informatika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7124148,4	1498237,4	21,03%
6	Tehničko obrazovanje i informatika	EDUKA	7124148,4	1137256	15,96%
6	Tehničko obrazovanje i informatika	M&G DAKTA	7124148,4	494245	6,94%
6	Fizika	4			
6	Fizika	NOVI LOGOS	8226293,8	2293970	27,89%
6	Fizika	KLETT	8226293,8	1886980	22,94%
6	Fizika	BIGZ	8226293,8	1868850	22,72%
6	Fizika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	8226293,8	1278868,8	15,55%
6	Srpski jezik	3			
6	Srpski jezik	KLETT	16058160,8	7482119	46,59%
6	Srpski jezik	NOVI LOGOS	16058160,8	5741180	35,75%
6	Srpski jezik	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	16058160,8	1608241,8	10,02%
7	Matematika	4			
7	Matematika	KLETT	10453167,3	5398360	51,64%
7	Matematika	MATEMATISKOP	10453167,3	1413305	13,52%
7	Matematika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	10453167,3	1259316,3	12,05%
7	Matematika	GERUNDIJUM	10453167,3	1154736	11,05%
7	Muzička kultura	4			
7	Muzička kultura	NOVI LOGOS	1987231,3	1050090	52,84%
7	Muzička kultura	KLETT	1987231,3	392630	19,76%
7	Muzička kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	1987231,3	283121,3	14,25%
7	Muzička kultura	BIGZ	1987231,3	259740	13,07%

	kultura				
7	Biologija	5			
7	Biologija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	8474975,8	2252137,8	26,57%
7	Biologija	NOVI LOGOS	8474975,8	1979290	23,35%
7	Biologija	KLETT	8474975,8	1768330	20,87%
7	Biologija	BIGZ	8474975,8	1230670	14,52%
7	Biologija	GERUNDIJUM	8474975,8	1189232	14,03%
7	Geografija	4			
7	Geografija	NOVI LOGOS	8445949,3	3000920	35,53%
7	Geografija	KLETT	8445949,3	2407200	28,50%
7	Geografija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	8445949,3	2342079,3	27,73%
7	Geografija	BIGZ	8445949,3	679370	8,04%
7	Istorija	5			
7	Istorija	BIGZ	7040421,1	1687860	23,97%
7	Istorija	NOVI LOGOS	7040421,1	1659200	23,57%
7	Istorija	KLETT	7040421,1	1611730	22,89%
7	Istorija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7040421,1	1363891,1	19,37%
7	Istorija	EDUKA	7040421,1	378170	5,37%
7	Hemija	5			
7	Hemija	NOVI LOGOS	10104912	4043190	40,01%
7	Hemija	KLETT	10104912	2114640	20,93%
7	Hemija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	10104912	1524710	15,09%
7	Hemija	BIGZ	10104912	1422670	14,08%
7	Hemija	GERUNDIJUM	10104912	999702	9,89%
7	Likovna kultura	4			
7	Likovna kultura	KLETT	960176,4	414800	43,20%
7	Likovna kultura	BIGZ	960176,4	344960	35,93%
7	Likovna kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	960176,4	130376,4	13,58%
7	Likovna kultura	EDUKA	960176,4	70040	7,29%
7	Tehničko obrazovanje i informatika	5			
7	Tehničko obrazovanje i informatika	KLETT	7823015,6	2302350	29,43%
7	Tehničko obrazovanje i informatika	NOVI LOGOS	7823015,6	1744570	22,30%
7	Tehničko obrazovanje i informatika	EDUKA	7823015,6	1374058	17,56%
7	Tehničko obrazovanje i informatika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7823015,6	1229267,6	15,71%

7	Tehničko obrazovanje i informatika	M&G DAKTA	7823015,6	833650	10,66%
7	Fizika	4			
7	Fizika	KLETT	9235011,6	2520750	27,30%
7	Fizika	NOVI LOGOS	9235011,6	2330510	25,24%
7	Fizika	BIGZ	9235011,6	2004340	21,70%
7	Fizika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	9235011,6	1575151,6	17,06%
7	Srpski jezik	3			
7	Srpski jezik	KLETT	17027805,7	8199908	48,16%
7	Srpski jezik	NOVI LOGOS	17027805,7	6161920	36,19%
7	Srpski jezik	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	17027805,7	1742847,7	10,24%
8	Matematika	4			
8	Matematika	KLETT	9280660,7	4808100	51,81%
8	Matematika	GERUNDIJUM	9280660,7	1193544	12,86%
8	Matematika	MATEMATISKOP	9280660,7	1118095	12,05%
8	Matematika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	9280660,7	1065181,7	11,48%
8	Muzička kultura	4			
8	Muzička kultura	NOVI LOGOS	1723528,1	1018140	59,07%
8	Muzička kultura	BIGZ	1723528,1	298960	17,35%
8	Muzička kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	1723528,1	249888,1	14,50%
8	Muzička kultura	KLETT	1723528,1	154780	8,98%
8	Biologija	5			
8	Biologija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7488047,2	1992729,2	26,61%
8	Biologija	NOVI LOGOS	7488047,2	1616050	21,58%
8	Biologija	KLETT	7488047,2	1513480	20,21%
8	Biologija	BIGZ	7488047,2	1431030	19,11%
8	Biologija	GERUNDIJUM	7488047,2	934758	12,48%
8	Geografija	4			
8	Geografija	NOVI LOGOS	6874119,8	2412300	35,09%
8	Geografija	KLETT	6874119,8	2091180	30,42%
8	Geografija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	6874119,8	1908849,8	27,77%
8	Geografija	BIGZ	6874119,8	427450	6,22%
8	Istorija	5			
8	Istorija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	6467290,4	2654150,4	41,04%
8	Istorija	KLETT	6467290,4	1757650	27,18%
8	Istorija	BIGZ	6467290,4	1288510	19,92%
8	Istorija	FRESKA	6467290,4	405270	6,27%
8	Istorija	EDUKA	6467290,4	359400	5,56%
8	Hemija	5			
8	Hemija	NOVI LOGOS	8543563,6	3569320	41,78%
8	Hemija	KLETT	8543563,6	1602680	18,76%

8	Hemija	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	8543563,6	1282111,6	15,01%
8	Hemija	BIGZ	8543563,6	1120440	13,11%
8	Hemija	GERUNDIJUM	8543563,6	969012	11,34%
8	Likovna kultura	4			
8	Likovna kultura	KLETT	764673,5	289000	37,79%
8	Likovna kultura	BIGZ	764673,5	277200	36,25%
8	Likovna kultura	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	764673,5	118233,5	15,46%
8	Likovna kultura	EDUKA	764673,5	80240	10,49%
8	Tehničko obrazovanje i informatika	5			
8	Tehničko obrazovanje i informatika	NOVI LOGOS	7058730,8	1815810	25,72%
8	Tehničko obrazovanje i informatika	KLETT	7058730,8	1797940	25,47%
8	Tehničko obrazovanje i informatika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7058730,8	1462040,8	20,71%
8	Tehničko obrazovanje i informatika	M&G DAKTA	7058730,8	906700	12,85%
8	Tehničko obrazovanje i informatika	EDUKA	7058730,8	727190	10,30%
8	Fizika	4			
8	Fizika	NOVI LOGOS	7562746,8	2632940	34,81%
8	Fizika	KLETT	7562746,8	2194860	29,02%
8	Fizika	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	7562746,8	1845126,8	24,40%
8	Fizika	KRUG	7562746,8	416520	5,51%
8	Srpski jezik	3			
8	Srpski jezik	KLETT	14986643	6998114	46,70%
8	Srpski jezik	NOVI LOGOS	14986643	5448170	36,35%
8	Srpski jezik	ZAVOD ZA UDŽBENIKE	14986643	1921029	12,82%

PRILOG 1:

Ključni delovi Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja

Član 12

Radi praćenja, omogućavanja razvoja i unapređivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja obrazuju se:

1) **Nacionalni prosvetni savet** - za predškolsko, osnovno i srednje opšte i umetničko obrazovanje i vaspitanje;

2) **Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih** - za srednje stručno obrazovanje i vaspitanje, specijalističko i majstorsko obrazovanje, obrazovanje odraslih, obrazovanje za rad, stručno osposobljavanje i obuku.

Član 13

Za člana Nacionalnog prosvetnog saveta ne može da bude izabrano lice koje je imenovano, izabrano ili postavljeno na funkciju u državnom organu, organu teritorijalne autonomije, odnosno lokalne samouprave, lice izabrano u organ političke stranke ili organ upravljanja ustanove, lice zaposleno u Ministarstvu, Zavodu za unapređenje vaspitanja i obrazovanja, Zavodu za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, **Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva**, kao i opštinski prosvetni inspektor.

Nadležnost Nacionalnog prosvetnog saveta

Član 14.

U oblasti razvoja i unapređivanja sistema obrazovanja i vaspitanja Nacionalni prosvetni savet:

....

5) **utvrđuje:**

....

(4) **standarde kvaliteta udžbenika i nastavnih sredstava;**

....

8) **utvrđuje postojanje potrebe za novim udžbenicima i donosi plan udžbenika** i nastavnih sredstava predškolskog, osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja, opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih;

Nadležnost Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih

Član 16.

Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih:

...

3a) **utvrđuje postojanje potrebe za novim udžbenicima i donosi plan udžbenika** i nastavnih sredstva za stručne predmete;

ZAVODI

Član 17.

Radi praćenja, obezbeđivanja i unapređivanja kvaliteta i razvoja sistema obrazovanja i vaspitanja, za obavljanje razvojnih, savetodavnih, istraživačkih i drugih stručnih poslova u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju, Republika Srbija osniva:

1) **Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja;**

2) Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja.

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja

Član 18.

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja obavlja stručne poslove iz oblasti obrazovanja i vaspitanja i učestvuje u pripremi propisa iz nadležnosti

Ministarstva, Nacionalnog prosvetnog saveta, Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, kao i druge poslove u skladu sa zakonom, aktom o osnivanju i statutom.

Zavod iz stava 1. ovog člana u svom sastavu ima organizacione jedinice - centre, i to:

1) Centar za razvoj programa i udžbenika;

...

Centar za razvoj programa i udžbenika

Član 19.

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, u okviru Centra za razvoj programa i udžbenika obavlja stručne poslove koji se, naročito, odnose na:

1) pripremu standarda:

(1) **kvaliteta udžbenika i nastavnih sredstava;**

(2) uslova za ostvarivanje posebnih programa u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja;

....

4) pripremu plana udžbenika osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja i učestvovanje u pripremi plana udžbenika opšteobrazovnih predmeta stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih;

5) predlaganje ministru odobravanja udžbenika i nastavnih sredstava osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja, opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih;

6) druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i aktom o osnivanju.

Poslove iz stava 1. tačka 5) ovog člana Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja obavlja kao povereni posao.

Centar za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih

Član 20.

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, u okviru Centra za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih obavlja stručne poslove koji se, naročito, odnose na:

...

6) učestvovanje u pripremi standarda kvaliteta udžbenika i nastavnih sredstava stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih i plana udžbenika;

7) davanje stručne ocene udžbenika stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih u postupku odobravanja;

Članom 58 definisana je uloga roditelja

Savet roditelja

Član 58.

Ustanova ima savet roditelja, osim škole za obrazovanje odraslih.

Savet roditelja:

...

4) učestvuje u postupku predlaganja izbornih predmeta i u postupku izbora udžbenika;

...

Učenički parlament

Član 105.

U poslednja dva razreda osnovne škole i u srednjoj školi organizuje se učenički parlament (u daljem tekstu: parlament) radi:

1) **davanja mišljenja i predloga** stručnim organima, školskom odboru, savetu roditelja i direktoru o: pravilima ponašanja u školi, merama bezbednosti učenika, godišnjem planu rada, školskom razvojnom planu, školskom programu, načinu uređivanja školskog prostora, **izboru udžbenika**, slobodnim i vannastavnim aktivnostima, učešću na sportskim i drugim takmičenjima i organizaciji svih manifestacija učenika u školi i van nje i drugim pitanjima od značaja za njihovo obrazovanje;

Udžbenici

Član 102.

U ostvarivanju obrazovno-vaspitanog rada koriste se udžbenici i nastavna sredstva koje, na predlog nadležnog saveta odobri ministar, u skladu sa posebnim zakonom.

Ministar može da odobri više udžbenika za isti predmet u istom razredu, kao i strani udžbenik.

Kada se obrazovno-vaspitan rad ostvaruje na jeziku nacionalne manjine, koriste se udžbenici i nastavna sredstva odobreni, u skladu sa posebnim zakonom.

Strani udžbenik može da se odobri za upotrebu, u skladu sa posebnim zakonom.

U postupku odobravanja utvrđuje se da li udžbenik odgovara standardima kvaliteta, koji se odnose na sadržinu, pedagoško-psihološke zahteve, didaktičku i metodičku obradu, jezičke zahteve, izradu, grafičku, likovnu i tehničku opremljenost udžbenika, odnosno da li obezbeđuje ostvarivanje principa i ciljeva obrazovanja i standarda postignuća.

U ostvarivanju obrazovno-vaspitanog rada mogu da se koriste i druga nastavna sredstva i pomagala, u skladu sa posebnim zakonom.

Za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, izdaju se udžbenici, u skladu sa njihovim potrebama.

U Zakonu o osnovnom obrazovanju i vaspitanju posebno je istaknut značaj biblioteke i koji je iskorišćen za nova rešenja u predloženom Zakonu o udžbenicima.

Školska biblioteka

Član 50.

Školska biblioteka je mesto bibliotečko-informacione, vaspitno-obrazovne i kulturne aktivnosti škole.

U školskoj biblioteci prikuplja se, obrađuje i učenicima, nastavnicima i stručnim saradnicima daje na korišćenje bibliotečko-informaciona građa (knjige, serijske publikacije i dr.) i izvori.

Biblioteka je dužna da u svom fondu **prikuplja udžbenike i druga nastavna sredstva** namenjena učenicima sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, kao i stručnu literaturu za nastavnike i stručne saradnike.

Zadatak školske biblioteke je da kod učenika razvija navike čitanja i korišćenja bibliotečkih usluga, kao i da učenike osposobljava da koriste informacije u svim oblicima i na svim medijima i omogući im da ovladaju veštinama potrebnim za učenje u toku celog života.

Škola je dužna da ima školsku biblioteku, u skladu sa zakonom.

Program rada školske biblioteke sastavni je deo školskog programa.

PRILOG 2: Obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina

Obrazovanje nacionalnih manjina uređeno je opsežnim domaćimzakonskim okvirom- Ustavom Republike Srbije, Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, Zakonom o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, Zakonom o osnovnoj školi, Zakonom o srednjoj školi, Zakonom o obrazovanju odraslih, Zakonom o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima, Zakonom o zabrani diskriminacije, Zakonom o zabrani diskriminacije osoba sa invaliditetom, Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, Strategijom i akcionim planom prevencije trafikinga, Strategijom za suzbijanje nasilja nad ženama i rodno zasnovanog nasilja, Nacionalnom strategijom za rešavanje pitanja izbeglica i interno raseljenih lica za period 2011-2014, itd.

Kako bi postigli ravnopravan status u obrazovanju, svim pripadnicima nacionalnih manjina u Republici Srbiji, u osnovnoj ili srednjoj školi, omogućena su tri modaliteta u obrazovanju:

- Nastava na maternjem jeziku (trenutno se izvodi na albanskom, bosanskom, bugarskom, mađarskom, rumunskom, rusinskom, slovačkom i hrvatskom)
- Dvojezična nastava - na maternjem i srpskom jeziku (trenutno se izvodi na albanskom i srpskom, mađarskom i srpskom, rumunskom i srpskom, slovačkom i srpskom i hrvatskom i srpskom)
- Nastava na srpskom jeziku, uz izborni predmet *Maternji jezik sa elementima nacionalne kulture*¹

Obrazovanjem na manjinskom jeziku u školskoj 2013/2014. godini, na nekom od navedenih modaliteta, obuhvaćeno je 32.165 učenika. U narednoj tabeli dati su dodatni podaci o obrazovanju manjina

Jezik/	Predškolsko obrazovanje	Osnovno obrazovanje	Srednje obrazovanje
Albanski jezik	Odvija se u opštinama Bujanovac, Medveđa i Preševo, u pet predškolskih ustanova	Celokupna nastava na albanskom jeziku u Republici Srbiji odvija se na području tri opštine, u Bujanovcu, Medveđi i Preševu	Celokupna nastava na albanskom jeziku se odvija se u dve gimnazije, u opštinama Bujanovac i Preševo

¹ Pored predmeta *Maternji jezik sa elementima nacionalne kulture* u Republici Srbiji postoje i predmeti *Bunjevačkigovor sa elementima nacionalne kulture* (usvojen avgusta 2007. godine) i *Vlaški govor sa elementima nacionalne kulture* (usvojen avgusta 2013. godine)

Bosanski jezik	<p>Pri Mešihatu islamske zajednice u Novom Pazaru radi predškolska ustanova na bosanskom jeziku</p> <p>Od 21. februara 2013. godine Ministarstvo dalo saglasnost za sprovođenje pripreme nastave na bosanskom jeziku u tri predškolske ustanove</p>	<p>Izučavanje predmeta <i>Bosanski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> uvedeno je u opštine Novi Pazar, Sjenica, Tutin i Prijepolje</p> <p>Od 21. februara 2013. godine Ministarstvo dalo saglasnost za sprovođenje pripreme nastave na bosanskom jeziku u prvom i petom razredu, u tri osnovne škole</p> <p>Od školske 2013/2014. godine uvedena nastava na bosanskom jeziku u 139 odeljenja prvog i 108 odeljenja petog razreda, u opštinama Novi Pazar, Sjenica i Tutin</p>	<p>Od 21. februara 2013. godine Ministarstvo dalo saglasnost za sprovođenje pripreme nastave na bosanskom jeziku u prvom razredu, u tri gimnazije</p> <p>Od školske 2013/2014. godine započela priprema nastava u osam odeljenja prvog razreda, u opštinama Novi Pazar, Sjenica i Tutin</p>
Bugarski jezik	<p>Dvojezično, na srpskom i bugarskom jeziku u opštinama Bosilegrad i Dimitrovgrad, u tri predškolske ustanove</p>	<p>Celokupna nastava na bugarskom jeziku odvija se u dve osnovne škole u opštinama Bosilegrad i Dimitrovgrad</p> <p>Predmet <i>Bugarski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> izučava se u tri osnovne škole, u opštinama Bosilegrad, Dimitrovgrad i Pančevo (Ivanovo)</p>	<p>Celokupna nastava na bugarskom jeziku je u Gimnaziji „Ćirilo i Metodije”, u Dimitrovgradu</p> <p>Predmet <i>Bugarski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> u dve gimnazije, u Bosilegradu i Dimitrovgradu</p>

<p>Mađarski jezik</p>	<p>Organizovanje vaspitno-obrazovnog rada na mađarskom jeziku sprovodi se u 20 predškolskih ustanova i tri osnovne škole</p> <p>Organizovanje vaspitno-obrazovnog rada dvojezično, na srpskom i mađarskom jeziku sprovodi se u 12 lokalnih samouprava na teritoriji AP Vojvodine</p> <p>Organizovanje vaspitno-obrazovnog rada dvojezično, na mađarskom i nemačkom jeziku sprovodi se u jednoj predškolskoj ustanovi u Subotici</p>	<p>Celokupna nastava na mađarskom jeziku organizovana je u 77 osnovnih škola</p>	<p>Celokupna nastava na mađarskom jeziku se odvija u devet gimnazija</p>
<p>Makedonski jezik</p>		<p>U osnovnoj školi „Goce Delčev” u Jabuci kod Pančeva, izučava se predmet <i>Makedonski jezik sa elementima nacionalne kulture</i></p>	
<p>Romski jezik</p>	<p>U opštinama Prokuplje, Surdulica, Bela Palanka, Pirot, Bojnik, Lebane, Vladičin Han i gradovima Kruševac i Vranjenevladine romske organizacije pomognute donacijama REF-a i UNICEF-a formirale su razvojno obrazovne centre kojima je svrha organizovanje i uključivanje romske dece u obrazovno vaspitni rad, koji se odvija dvojezično, na srpskom i romskom jeziku</p>	<p>Izučavanje predmeta <i>Romski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> organizovano je u školama u AP Vojvodini, u 23 osnovne škole u 12 lokalnih samouprava</p>	

Rumunski jezik	<p>Nastava na rumunskom jeziku sprovodi se u pet predškolskih ustanova u pet lokalnih samouprava na teritoriji AP Vojvodine i četiri osnovne škole</p> <p>Dvojezično, na srpskom i rumunskom jeziku sprovodi se u četiri predškolske ustanove i jednoj osnovnoj školi</p>	<p>Celokupna nastava rumunskog jezika organizovana je u 18 osnovnih škola, na teritoriji AP Vojvodine</p> <p>Izučavanje predmeta <i>Rumunski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> organizovano je na području Školske uprave Beograd, u osnovnoj školi „Vasa Pelagić“</p> <p>Izučavanje predmeta <i>Rumunski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> organizovano je u devetosnovnih škola, na teritoriji AP Vojvodine</p> <p>Izborni predmet <i>Rumunski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> uveden je u 14 osnovnih škola istočne Srbije: "9. srpska brigada", Boljevac; "Đorđe Simeonović", Podgorac; "Hajduk Veljko" i "Đura Jakšić", Zaječar; "Đura Jakšić", Krivelj; "Branko Radičević" i "3. oktobar", Bor; "Vuk Karadžić", Kladovo; "Ljubica Jovanović Radosavljević", Podvrška; "Hajduk Veljko", Korbovo; "Vera Radosavljević", "Vuk Karadžić" i "Branko Radičević", Negotin</p>	<p>Celokupna nastava na rumunskom jeziku organizovana je na teritoriji AP Vojvodine, u Gimnaziji „Borislav Petrov Braca“ u Vršcu</p> <p>Predmet <i>Rumunski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> izučava se u Gimnaziji „Mihjalo Pupin“ u Kovačici i Gimnaziji „Borislav Petrov Braca“ u Vršcu</p> <p>Izborni predmet <i>Rumunski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> uveden je u sedam škola istočne Srbije: SŠ "Sveti Sava" i Tehnička škola, Kladovo;</p> <p>Ekonomsko trgovinska škola, Medicinska škola, Tehnička škola i Gimnazija, Zaječar; Negotinska gimnazija, Negotin</p>
Rusinski jezik	<p>Nastava na rusinskom jeziku sprovodi se u tri predškolske ustanove</p>	<p>Celokupna nastava na rusinskom jeziku organizovana je u triosnovne škole, na teritoriji AP Vojvodine</p> <p>Izučavanje predmeta <i>Rusinski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> organizovano je u 27 osnovnih škola</p>	<p>Celokupna nastava na rusinskom jeziku organizovana je u Gimnaziji „Petro Kuzmjak“ u Ruskom Krsturu</p> <p>Učenje predmeta <i>Rusinski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> odvija se u dve gimnazije</p>

Slovački jezik	<p>Nastava na slovačkom jeziku sprovodi se u pet predškolskih ustanova</p> <p>Organizovanje vaspitno-obrazovnog rada dvojezično, na srpskom i slovačkom jeziku sprovodi se u dve predškolske ustanove</p>	<p>Celokupna nastava na slovačkom jeziku organizovana je u 17 osnovnih škola</p> <p>Predmet <i>Slovački jezik sa elementima nacionalne kulture</i> izučava se u Osnovnoj školi „Branko Radičević“ u Boljevcima (gradska opština Surčin).</p> <p>Predmet <i>Slovački jezik sa elementima nacionalne kulture</i> izučava se u 38 osnovnih škola na teritoriji AP Vojvodine</p>	<p>Celokupna nastava na slovačkom jeziku odvija se u dve gimnazije</p> <p>Učenje <i>Slovačkog jezika sa elementima nacionalne kulture</i> organizovano je u dve gimnazije</p>
Ukrajinski jezik		<p>Izučavanje predmeta <i>Ukrajinski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> organizovano je u devet osnovnih škola</p>	
Hrvatski jezik	<p>Organizovanje vaspitno-obrazovnog rada na hrvatskom jeziku sprovodi se u jednoj predškolskoj ustanovi, u Subotici</p> <p>Organizovanje vaspitno-obrazovnog rada dvojezično na srpskom i hrvatskom jeziku sprovodi se u Đurđinu (Subotica)</p>	<p>Celokupna nastava na hrvatskom jeziku organizovana je u pet osnovnih škola (OŠ "Sveti Sava" i OŠ "Ivan Milutinović", Subotica; OŠ "Matija Gubec", Tavankut; OŠ Vladimir Nazor" Đurđin; OŠ "Matko Vuković", Subotica)</p> <p>Predmet <i>Hrvatski jezik sa elementima nacionalne kulture</i> realizuje se u osam osnovnih škola</p>	<p>Celokupna nastava na hrvatskom jeziku organizovana je u Gimnaziji „Svetozar Marković“ u Subotici i Politehničkoj školi u Subotici</p>

Vlaški govor		Realizacija pripreme nastave za uvođenje predmeta <i>Vlaški govor sa elementima nacionalne kulture</i> u prvi razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja, trebalo bi da počne tokom drugog polugodišta školske 2013/2014. godine, u 10 osnovnih škola: "Moša Pijade", opština Žagubica, "Branko Perić", opština Majdanpek; "Jovan Šerbanović" i "Profesor Brana Paunović", opština Petrovac na Mlavi; "Petar Radovanović" i "Dušan Radović", opština Bor; "Stevan Mokranjac" i "Vera Radosavljević", opština Negotin; "Đorđe Simeonović" opština Boljevac; "Vladislav Petković Dis", opština Zaječar	
Bunjevački govor		<i>Bunjevački govor sa elementima nacionalne kulture</i> izučava 360 dece iz Subotice i Sombora- sve finansira Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine	
Češki jezik		<i>Češki jezik sa elementima nacionalne kulture</i> izučava se u Gaju i Kruščici- sve finansira Nacionalni savet češke nacionalne manjine	
Aškalijski, Goranci, Grci, Egipćani, Jevreji, Šokci, Nemci, Rusi, Slovenci, Turci i Cincari nemaju nastavu na maternjem jeziku			

**IZJAVA
O USKLAĐENOSTI PREDLOGA ZAKONA O UDŽBENICIMA SA PROPISIMA
EVROPSKE UNIJE**

1. Ovlašćeni predlagač propisa: Vlada

Obrađivač: MINISTARSTVO PROSVETE, NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA

2. Naziv propisa

PREDLOG ZAKONA O UDŽBENICIMA (Draft Law on Textbooks)

3. Usklađenost propisa sa odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Sporazum), odnosno sa odredbama Prelaznog sporazuma o trgovini i trgovinskim pitanjima između Evropske zajednice, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane („Službeni glasnik RS”, broj 83/08) (u daljem tekstu: Prelazni sporazum):

a) Odredba Sporazuma i Prelaznog sporazuma koja se odnose na normativnu sadržinu propisa: Sporazum, Naslov VIII Politike saradnje, Član 102. Obrazovanje i stručno osposobljavanje

b) Prelazni rok za usklađivanje zakonodavstva prema odredbama Sporazuma i Prelaznog sporazuma: Opšti rok utvrđen članom 72. Sporazuma

v) Ocena ispunjenosti obaveze koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma: Potpuno

g) Razlozi za delimično ispunjavanje, odnosno neispunjavanje obaveza koje proizlaze iz navedene odredbe Sporazuma i Prelaznog sporazuma: -

d) Veza sa Nacionalnim programom za integraciju Republike Srbije u Evropsku uniju: Ovaj propis nije predviđen Nacionalnim programom za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije.

4. Usklađenost propisa sa propisima Evropske unije

a) Navođenje primarnih izvora prava EU i usklađenost sa njima: Ugovor o funkcionisanju EU, Naslov XII Obrazovanje, Stručno osposobljavanje, omladina i sport – potpuno usklađen u delu koji se odnosi na sistem obrazovanja i vaspitanja.

b) Navođenje sekundarnih izvora prava EU i usklađenost sa njima: -

v) Navođenje ostalih izvora prava EU i usklađenost sa njima: -

g) Razlozi za delimičnu usklađenost, odnosno neusklađenost: -

d) Rok u kojem je predviđeno postizanje potpune usklađenosti propisa sa propisima Evropske unije: -

5. Ukoliko ne postoje odgovarajući propisi Evropske unije sa kojima je potrebno obezbediti usklađenost treba konstatovati tu činjenicu. U ovom slučaju nije potrebno popunjavati Tabelu usklađenosti propisa.

-

6. Da li su prethodno navedeni izvori prava EU prevedeni na srpski jezik?

-

7. Da li je propis preveden na neki službeni jezik EU?

Ne.

8. Učešće konsultanata u izradi propisa i njihovo mišljenje o usklađenosti:

Ostvarena je saradnja sa Evropskom komisijom.